การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

ปิยะนุช นกน้อย

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุน

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

โดย

ปิยะนุช นกน้อย

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล)

วันที่ 4 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 51

กรรมการที่ปรึกษา .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 4 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 51

กรรมการที่ปรึกษา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศักดิ์ โพธิอุโมงค์)

วันที่ 4 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 51

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 4 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 51

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 4 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 2551

ชื่อเรื่อง การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

ชื่อผู้เขียน นางสาวปิยะนุช นกน้อย

ชื่อปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ และความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางการเงิน รวมทั้งศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ รายงานกิจการประจำปี และงบการเงินซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน รายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ ในปีบัญชี 2548 – 2550 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางการเงินและทางบัญชี ประกอบด้วย CAMELS Analysis การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน (Corporate Risk Management) ประกอบกับสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า

สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินต่ำ โดยมีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวต่ำ พิจารณาจากอัตราส่วนทุนของสหกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 65.54% อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 5.26% อัตราการเติบโตของทุน มีค่าเทากับ 7.32% อัตราการเติบโตของหนี้มีค่าเท่ากับ 28.94 มีความเสี่ยงจาการให้สินเชื่อต่ำ พิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อสินเชื่อรวม อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อสินเชื่อรวม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.00 และอัตราการขยายตัวของสินเชื่อมีค่าเท่ากับ ร้อยละ 6.62 ต่อปี มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องอยู่ในระดับดี พิจารณาจากอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.56 เท่า อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.33 เท่า อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.34 เท่า และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.86 เท่า มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยต่ำ พิจารณาจากอัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 6.13% อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 1.37% ทำให้มีส่วนต่างของดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายเท่ากับ 4.76% แต่สหกรณ์ยังต้องพิจารณาถึงอัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 87.47 มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการสูงเมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อพนักงาน มีค่าเท่ากับ

173.94 ล้านบาทต่อคน และอัตราค่าใช้จ่ายต่อพนักงาน มีค่าเท่ากับ 0.58 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ระบบเตือนภัยเพื่อเฝ้าระวังทางการเงิน โดยใช้ CFSAW สรุปได้ว่าสหกรณ์มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินโดยภาพรวมในระดับปกติ แต่จะต้องระมัดระวังในด้านเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินทุนสำรองมิฉะนั้นสหกรณ์อาจเกิดความเสี่ยงในเรื่องของความเพียงพอของเงินทุนได้

สำหรับแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์ จะต้องกำหนดสัดส่วนของแหล่งที่มาของเงินทุนระยะสั้น ต่อเงินทุนระยะยาว กับ แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนระยะสั้น กับเงินทุนระยะยาว ให้สอดคล้องกัน โดยสหกรณ์มีทางได้มาของเงินทุนระยะสั้น : เงินทุนระยะยาว เท่ากับ 1 : 2 ซึ่งในระยะยาวสหกรณ์มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้น แต่ระยะยาวลดลง ฉะนั้นการลงทุนของสหกรณ์จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกัน

สำหรับแนวนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์จะต้องคำนึงถึงอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อที่ต้องสอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุน ระยะเวลาของเงินทุน ต้นทุนเงินทุน ที่ระดมได้ ซึ่งจะต้องนับรวมต้นทุนจากการจ่ายคืนเงินปันผล ความเสี่ยงทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงของเงินทุนระยะยาว ความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และความเสี่ยงทางด้านอัตราดอกเบี้ย

Title	The Analysis of Business Loan Risks and Capital Strength of the Communications Authority of Thailand (CAT) Saving Co-operative Limited
Author	Miss Piyanuch Noknoi
Degree of	Master of Science in Cooperative Economics
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Siriporn Kiratikarnkul

ABSTRACT

The analysis of business loan risks and capital strength of the Thai Communications Authority of Thailand (CAT) Saving Co-operative Limited aims were to study financial risks, capital management strategies, and the co-operative loan management policies. Secondary data were obtained from annual financial reports such as balance sheets and profit and loss statements between the 2005-2008 fiscal year cycles. The analysis was conducted by using the accounting tools consisting of the CAMELS Analysis. The corporate risk management was analyzed using descriptive statistics including percentage and means.

Results of the study showed that the cooperative financial risk was low. The ratio of net non-performing loans to net loans was 0.00, and the credit growth rate was 6.62 percent per year showing that credit loan risks were low. The ratio of shareholder's equities to gross assets was 0.56 times illustrating that the liquidity risks were low. The ratio of deposits to gross assets was 0.33 times. The ratio of current liabilities to the gross assets was 0.34 times. The ratio of credit limits and total assets was 0.86 times. In addition, a market risk (interest rates) was also low demonstrated by the ratio of the interest incomes to the assets, which was equal to 6.13%. Because the ratio of the interest expenses to the gross assets was equal to 1.37%, the differences between the interest incomes and the interest expenses were 4.76%. However, the cooperative should be alerted about the ratio of the dividends and the net profits, which were 87.47. The operation risks were high. Moreover, the ratio of gross assets to number of employees was 173.94 million baht per capita, and the expenses per employee was equal to 0.58 million baht per year. Furthermore, the analysis of risk warning, the cooperative financial surveillance and warning system (CFSAW) showed that the cooperative had good warning system. However, the

cooperative should carefully manage the reserve asset; otherwise, there would be the risks of having insufficient asset.

The cooperative capital management strategies should identify that the ratio of short-term to long-term sources of the assets and the ratio of short-term and long-term uses of assets should be compatible; thus, the ratio should be 1:2. According to long-term changing trends (which could predict that the short-term sources of assets should be, whereas, the long-term sources of assets tend to be decreased); the cooperation investment should be adjusted.

The cooperative credit business management policies should be carefully established. The cooperative should be aware of loan growth rates that should be compatible to sources of funds, fund terms, estimated cost and funds which include dividend and financial risks, especially the risks caused by long-term funds, credit loans, liquidities, and interest rates.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศักดิ์ โพธิอุโมงค์ กรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้คำแนะนำจนทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัดที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล รายงานกิจการประจำปี งบการเงินต่าง ๆ ตลอดจนการให้ข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งมีผลทำให้ปัญหาพิเศษสำเร็จเรียบร้อย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยได้ทำปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ปิยะนุช นกน้อย

ธันวาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
สารบัญตารางผนวก	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตการศึกษา	8
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยง	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน	18
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง	33
ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน	39
อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
ภาคสรุป	51
กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
สถานที่ดำเนินการวิจัย	53
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	53

หน้า

บทที่ 4 ผลการศึกษา 60
ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานองสหกรณ์ในปี 2548 – 2550 60
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS 67
ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ 74
ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์ 81
ส่วนที่ 5 ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน 84
ส่วนที่ 6 แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ 87
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 90
สรุปผลการศึกษา 90
อภิปรายผล 97
ข้อเสนอแนะในการวิจัย 99
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 101
บรรณานุกรม 102
ภาคผนวก 105
ภาคผนวก ก เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์ และข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2550 106
ภาคผนวก ข งบดุล และงบกำไรขาดทุน สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด 110
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย 113

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ในปี พ.ศ. 2548 - 2550	4
2	ผลการดำเนินงาน และข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2548 - 2550	6
3	สรุปประเภทของความเสี่ยงทางการเงินและปัจจัยความเสี่ยง	15
4	ความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญ	15
5	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ปี 2548 - 2550	63
6	รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ปี 2548 – 2550	66
7	การเปรียบเทียบอัตราส่วนการเงิน และอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ณ ปี 2550 (PEER GROUP)	72
8	ความเสี่ยงทางการเงิน และตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงิน ปี 2550 ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด	79
9	แหล่งที่มาของเงินทุนระยะยาว-เงินทุนระยะสั้นของสหกรณ์ ปี 2548 – 2550	82
10	แหล่งที่ใช้ไปในเงินทุนของสหกรณ์ ปี 2548 – 2550	84

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	ประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน	12
2	ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	41
3	ระดับการวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวัง	41
4	ความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน	42
5	กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
6	สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ ปี 2548 – 2550	65
7	รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิของสหกรณ์ ปี 2548 – 2550	67
8	ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์	85
9	ระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวัง	86
10	ความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน	86

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวก		หน้า
1	เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์	107
2	ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2550	108

บทที่ 1
บทนำ

สถาบันการเงินเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทั้งในด้านการรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อ เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งในการดำเนินงานของสถาบันการเงินทุกแห่งย่อมจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากทั้งภายนอก และภายใน รวมถึงความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ฉะนั้น สถาบันการเงินต้องมีความรอบคอบในการดำเนินธุรกิจและให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงควบคู่ไปด้วย

สหกรณ์ออมทรัพย์ถือว่าเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่ดำเนินธุรกิจทั้งการรับฝากเงินและสินเชื่อ จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดตามปรัชญาสหกรณ์ในการมุ่งมั่นที่จะให้บรรดาสมาชิกมีการกินดีอยู่ดีสังคมมีสันติสุข และส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ สหกรณ์จึงเป็นสื่อกลางของสมาชิกในด้านการรับฝากเงิน และด้านการให้สินเชื่อแก่สมาชิกที่มีความจำเป็น โดยจะระดมเงินออมจากสมาชิก เพื่อเป็นทุนและกระจายออกไปในรูปของสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือสมาชิกก่อน หากมีเงินเหลือสหกรณ์ก็จะช่วยองค์กรในสังคมที่มีความเดือนร้อน เช่น สหกรณ์อื่น หรือองค์กรอื่น เป็นต้น ซึ่งในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ย่อมมีเป้าหมายรองอยู่ที่การได้รับคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจากสมาชิกที่กู้ยืม และสามารถนำเงินที่ได้รับคืนไปให้บริการด้านสินเชื่อให้เกิดผลประโยชน์เพิ่มขึ้นได้อีกหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งนอกเหนือจากดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกแล้ว การระดมทุนในรูปของเงินหุ้น และเงินรับฝากจากสมาชิก ก็เป็นแหล่งทุนที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า ธุรกิจสินเชื่อมีความสัมพันธ์กับธุรกิจเงินรับฝาก และการระดมหุ้นโดยตรง และถ้าหากสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสินทรัพย์ก่อให้เกิดความไม่เพียงพอของเงินทุน ย่อมจะทำให้สหกรณ์ขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ และถ้าหากสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการหนี้สิน ย่อมจะทำให้สหกรณ์เกิดความเสี่ยง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิก และเกิดความล้มเหลวในการบริหารจัดการสหกรณ์ในที่สุด นอกจากการบริหารจัดการภายในดังที่ได้กล่าวแล้ว ปัจจัยภายนอก เช่น อัตราดอกเบี้ยในตลาด สภาพการลงทุน สภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น ก็ส่งผลต่อสหกรณ์เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่สถาบันการเงินย่อมจะต้องเผชิญ ซึ่งก็คือ ความเสี่ยงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เช่น หากสถาบันการเงินในระบบมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ กล่าวคือ หาก

สหกรณ์กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก หรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสภาพที่แท้จริงของสหกรณ์ อาจจะเกิดผลกระทบต่อความเพียงพอของเงินทุน และเกิดความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อได้ ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องมีการกำหนดนโยบาย แผน และกลยุทธ์ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สหกรณ์จะต้องมีการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี เนื่องจากการบริหารการเงินเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อกิจการของสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน ที่มาของเงิน ความเพียงพอของเงินทุน ความเสี่ยงทางการเงิน การวิเคราะห์อัตราส่วน รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรจากการดำเนินงาน การวิเคราะห์งบการเงิน ต้นทุน และจุดคุ้มทุน ถ้าบริหารการเงินขาดประสิทธิภาพก็จะทำให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิผล ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ และกำไรของสหกรณ์อาจจะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ย่อมส่งผลถึงการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกทุกคน ดังนั้น การจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยมีแหล่งที่มาให้เหมาะสมกับทางใช้ไปของเงินทุน หรือการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุด หรือแทบจะไม่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อธุรกิจสหกรณ์เป็นอย่างมาก เพื่อรักษาสภาพคล่อง สร้างรายได้และควบคุมต้นทุนทางการเงินให้มีความเหมาะสมทั้งในเชิงธุรกิจและสังคม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความมั่นคงของกิจการสหกรณ์ และคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิก ฉะนั้น สหกรณ์จึงต้องจัดสรรเงินทุนอย่างเหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกโดยมีต้นทุนเงินทุนต่ำที่สุด รวมทั้งจะต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อที่สหกรณ์จะได้รับทราบถึงสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ และหาแนวทางในการแก้ไข หรือป้องกันมิให้เกิดสถานการณ์อันเป็นผลเสียต่อสหกรณ์ส่งผลต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการมาใช้บริการฝากเงินกับสหกรณ์ของสมาชิก

ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ถือว่าเป็นสถาบันการเงินหนึ่งเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่น ๆ มีธุรกิจหลักที่สร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์ คือ ธุรกิจสินเชื่อโดยการระดมทุนเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานทั้งที่เกิดรายได้ทางตรง และรายได้ทางอ้อม ทั้งการระดมทุนภายในจากสมาชิกในรูปของค่าหุ้น และเงินรับฝากจากสมาชิก หรือจากสหกรณ์หรือหน่วยงานอื่น และการระดมทุนภายนอกจากการกู้ยืม และเงินบริจาค ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องเผชิญความเสี่ยง หรือความไม่แน่นอน จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งอาจจะส่งผลกระทบเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อการระดมทุนของสหกรณ์เกิดทั้งภาวะเงินทุนไม่เพียงพอ และสภาพคล่องส่วนเกินหากการบริหารจัดการสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพ กล่าวคือ แม้ว่าสหกรณ์จะเป็นสถาบันการเงิน แต่ก็มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

แตกต่างจากสถาบันการเงินทั่วไปที่มิใช่สหกรณ์ เพราะวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อการช่วยเหลือสมาชิก มิใช่มุ่งหวังผลกำไรเป็นหลัก ส่วนต่างในการดำเนินธุรกิจก็เพื่อหล่อเลี้ยงธุรกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ให้สามารถดำเนินต่อไปได้ พร้อมทั้งสร้างความเจริญให้แก่สหกรณ์ เพราะหากสหกรณ์เติบโตอย่างมั่นคง ย่อมจะทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฉะนั้น การที่จะทำให้สมาชิกมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดี สหกรณ์จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านทุน และการบริหารสินเชื่ออันเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ ก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีต่อสหกรณ์ และเกิดความเป็นธรรมต่อสมาชิก

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 จนถึงปัจจุบันโดยภาพรวมถือได้ว่าสหกรณ์ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เนื่องจากสหกรณ์มีสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นประกอบกับที่มาของสินทรัพย์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์มากกว่าการก่อหนี้ นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาได้จากมีผลกำไรที่เพิ่มขึ้นทุกปี (แม้อัตรากำไรจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง) พร้อมทั้งมีการขยายธุรกิจเพิ่มขึ้น หากพิจารณาช่วงปี 2548 - 2550 ที่ผ่านมา (ตาราง 1) สามารถสรุปฐานะการเงิน และผลการดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1. สินทรัพย์ของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 9,164.11 ล้านบาท ในปี 2548 เป็น 11,478.93 ล้านบาท ในปี 2550 สินทรัพย์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการของลูกหนี้ระยะสั้น และระยะยาว โดยปี 2548 มีลูกหนี้รวม 8,503.45 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 92.79) เพิ่มขึ้นเป็น 9,864.24 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 85.92)

2. หนี้สินของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 3,041.89 ล้านบาท ในปี 2548 เป็น 3,956.09 ล้านบาท ในปี 2550 หนี้สินส่วนใหญ่อยู่ในรายการของเงินรับฝาก โดยปี 2548 มีเงินรับฝาก 2,637.03 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 28.78) เพิ่มขึ้นเป็น 3,765.55 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 32.80)

3. ทุนของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 6,122.22 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 7,523.69 ล้านบาท ในปี 2550 ทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการทุนเรือนหุ้น โดยในปี 2548 มีทุนเรือนหุ้น 5,236.25 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 57.14) เพิ่มขึ้นเป็น 6,444.71 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 56.14)

4. รายได้ของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 462.05 ล้านบาท (ติดเป็นร้อยละ 5.43) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 609.84 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 6.05) ในปี 2550 ซึ่งในปี 2548 สหกรณ์มีร้อยละของการเพิ่มขึ้นของรายได้ลดลงร้อยละ 2.65 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.86 ในปี 2550

5. ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 126.91 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.49) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 204.68 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 2.03) ในปี 2550 ซึ่งในปี 2548 สหกรณ์มีร้อยละของการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายลดลงร้อยละ 0.17 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.59 ในปี 2550

6. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ เพิ่มขึ้นจาก 0.76 ล้านบาท ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 1.39 ล้านบาท ในปี 2550 ซึ่งในปี 2548 สหกรณ์มีร้อยละของการลดลงของดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ ร้อยละ 0.03 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.13 ในปี 2550 ซึ่งรายการนี้แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การชำระหนี้ของสมาชิกที่เริ่มมีปัญหา และเป็นสัญญาณเตือนภัยให้เห็นความเสี่ยง และต้นทุนของธุรกิจการเงินของสหกรณ์ที่ควรหาทางแก้ไข

7. กำไรสุทธิประจำปี เพิ่มขึ้นจาก 358.25 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.91 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 473.58 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 4.13 ของสินทรัพย์) ในปี 2550

ตาราง 1 ฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ในปี พ.ศ. 2548 - 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	286.71	2.50	657.55	6.52	421.63	4.60
เงินฝากสหกรณ์อื่น	10.00	0.09			23.65	0.26
เงินลงทุนระยะสั้น	1,000.00	8.71			50.00	0.55
ลูกหนี้ระยะสั้น	3,101.45	27.02	3,007.73	29.84	2,696.37	29.42
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	1.39	0.01	1.06	0.01	0.76	0.01
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	0.33	31.13	0.29	38.16	(0.03)	(3.36)
ลูกหนี้อื่น	152.54	1.33	102.27	1.01	96.43	1.05
วัสดุอุปกรณ์	3.17	0.03	-	-	4.52	0.05
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	4,555.26	39.68	3,768.60	37.39	3,293.37	35.94
เงินลงทุนระยะยาว	150.20	1.31	50.20	0.50	50.20	0.55
ลูกหนี้ระยะยาว	6,760.79	58.90	6,242.51	61.94	5,807.08	63.37
ที่ดินอาคารและอุปกรณ์	-	-	4.36	0.04	-	-
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	4.58	0.04	9.64	0.10	10.96	0.12
สินทรัพย์อื่น	7.02	0.06	4.19	0.04	3.10	0.03
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและดอกเบี้ยค้างรับ	1.08	0.01	1.01	0.01	0.59	0.01
รวมสินทรัพย์	**11,478.93**	**100.00**	**10,078.48**	**100.00**	**9,164.11**	**100.00**
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	1,400.45	13.90	914.37	9.98	660.16	7.76

ตาราง 1 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หนี้สินและทุน						
หนี้สินหมุนเวียน						
ส่วนของหนี้สินระยะยาวถึงกำหนดชำระ 1 ปี	104.04	0.91	13.68	0.14	132.91	1.45
เงินรับฝาก	3,765.55	32.80	2,737.58	27.16	2,637.03	28.78
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	1,027.97	37.55	100.55	3.81	38.84	1.49
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	53.75	0.47	49.36	0.49	43.28	0.47
รวมหนี้สินหมุนเวียน	4,951.31	43.13	2,800.62	27.79	2,813.22	30.70
หนี้สินระยะยาว	32.75	0.29	267.45	2.65	228.67	2.50
รวมหนี้สิน	**3,956.09**	**34.46**	**3,068.07**	**30.44**	**3,041.89**	**33.19**
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	888.02	28.94	26.18	0.86	107.05	3.65
ทุนของสหกรณ์						
ทุนเรือนหุ้น						
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	6,444.71	56.14	6,041.67	59.95	5,236.25	57.14
ทุนสำรอง	603.93	5.26	563.42	5.59	527.04	5.75
ทุนสะสมตามข้อบังคับ	1.46	0.01	0.17	0.00	0.68	0.01
กำไรสุทธิประจำปี	473.58	4.13	405.16	4.02	358.25	3.91
รวมทุน	**7,523.69**	**65.54**	**7,010.41**	**69.56**	**6,122.22**	**66.81**
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	513.28	7.32	888.19	14.51	553.11	9.93
รวมหนี้สินและทุน	**11,479.78**	**100.00**	**10,078.48**	**100.00**	**9,164.11**	**100.00**

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

จากตาราง 1 จะเห็นว่า ทางได้มาของสินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากทุนของสหกรณ์มากกว่าหนี้สิน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แหล่งได้มาของสินทรัพย์จากหนี้สินลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินจากการกู้ยืม แต่เงินรับฝากมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่สหกรณ์มีแนวโน้มเงินรับฝากที่สูงขึ้นนั้น อาจจะเกิดความเสี่ยงกับสหกรณ์ได้เช่นกัน เนื่องจากเงินรับฝากแม้จะสามารถควบคุมต้นทุนเงินทุนได้ ต้นทุนเงินทุนต่ำกว่าการกู้ยืม แต่เงินรับฝากจะมีระยะเวลาในการชำระคืนสั้น สมาชิกมีการเคลื่อนย้ายเงินตามภาวะตลาดอยู่ตลอดเวลา ทำให้ยากต่อ

การบริหารจัดการในธุรกิจสินเชื่อเมื่อเทียบกับการกู้ยืม ในขณะที่เงินกู้ยืมสหกรณ์สามารถควบคุมต้นทุนได้ แต่ต้นทุนสูง ดังนั้น สหกรณ์ควรจะมีสัดส่วนของเงินรับฝาก และเงินกู้ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาความไม่เพียงพอของเงินทุนหากสมาชิกเคลื่อนย้ายเงินออกจากสหกรณ์ แต่การระดมเงินทุนโดยการกู้ยืม จะต้องระดมตามความต้องการ มิเช่นนั้นก็จะมีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนเงินที่สูงขึ้นเกินความจำเป็น ทำให้ประสิทธิภาพในการทำกำไรลดลง และต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในอนาคต

จากตาราง 2 ทางด้านรายได้นั้น สหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้นจากธุรกิจสินเชื่อ (ในรูปดอกเบี้ยรับ) แต่ค่าใช้จ่ายก็เพิ่มขึ้นตามปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ แต่การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายของสหกรณ์เพิ่มขึ้นมากกว่ารายได้ 1.6 เท่า อีกทั้งดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับของสหกรณ์ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสถานการณ์นี้อาจจะเป็นสัญญาณเตือนภัยให้สหกรณ์ได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ตาราง 2 ผลการดำเนินงาน และข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2548 - 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้	609.84	6.05	517.42	5.65	462.05	5.43
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	92.42	17.86	55.37	11.98	(12.55)	(2.65)
ค่าใช้จ่าย	204.68	2.03	159.17	1.74	126.91	1.49
การเพิ่มขึ้น (ลดลง)	45.51	28.59	32.27	25.43	(0.22)	(0.17)
เงินให้กู้ระหว่างปี	33,483.59		29,344.70		26,752.09	
จำนวนสมาชิก (คน)	23,418		22,567		21,886	
อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก- ประจำเฉลี่ย (ร้อยละ)	4.63		5.58		3.17	
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (ร้อยละ)	1.25		1.75		1.50	
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ (ร้อยละ)	3.75		4.50		3.25	
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำสินเพิ่มพูน (ร้อยละ)	4.50		5.25		3.50	
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ - ฉุกเฉิน/สามัญ (ร้อยละ)	7.00		7.50		6.50	
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ - พิเศษ (ร้อยละ)	6.50		7.00		6.00	

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

นอกจากข้อมูลทางการเงินที่สะท้อนให้เห็นปัญหาด้านเงินทุน และความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ยังอาจจะส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การดำเนินงานมีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ขาดการวางแผนการดำเนินงาน และการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ ขาดระบบการให้สินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก การเน้นการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก มากกว่าคุณภาพของสินเชื่อ จึงทำให้อนุมัติวงเงินที่สูง ซึ่งในระยะยาวอาจก่อให้เกิดสินเชื่อด้อยคุณภาพทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงกว่าจำนวนรายได้ที่ได้รับในตอนต้น การให้สินเชื่อเกินกว่าหลักทรัพย์ค้ำประกัน รวมไปถึงการบริหารสินเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน จนทำให้เกิดปัญหาการค้างชำระหนี้ของสมาชิก นอกจากนี้ ผู้บริหารยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารเงินทุน และบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสม เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าสหกรณ์ควรจะทราบถึงฐานะการเงิน และความเพียงพอของเงินทุนที่แท้จริงของสหกรณ์ ทั้งด้านการระดมเงินทุน และการบริหารสินเชื่อ โดยการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อจะได้นำผลที่ได้มาหาแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อ และความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์ รวมทั้งสามารถกำหนดนโยบาย แผนและกลยุทธ์ในการบริหารงานทั้งด้านสินเชื่อ และด้านเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะกรรมการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัดนำผลการวิเคราะห์มาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดทำ

แผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเงินทุน และป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

2. คณะกรรมการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการบริหารสินทรัพย์ของสหกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น สามารถนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเงินทุนในธุรกิจสินเชื่อ และการป้องกันความเสี่ยงได้

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ใช้ข้อมูลจากงบดุล งบกำไรขาดทุน และรายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ และความเพียงพอของเงินทุนเท่านั้น

ขอบเขตด้านเวลา ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้งบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ในช่วงปี 2548-2550

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

คณะกรรมการดำเนินการ หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

ฝ่ายจัดการ หมายถึง ผู้จัดการ รองผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

งบดุล หมายถึง งบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ที่แสดงให้เห็นปริมาณสินทรัพย์ ซึ่งมาจากแหล่งที่มา 2 แหล่ง คือ หนี้สินและทุน

งบกำไรขาดทุน หมายถึง งบการเงินแสดงผลการดำเนินงานในรอบปี อันประกอบด้วย รายได้และค่าใช้จ่าย

ทุนดำเนินงาน หมายถึง สินทรัพย์รวมของสหกรณ์

ทุนเรือนหุ้น หมายถึง ส่วนของทุนของสหกรณ์ออทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

แหล่งเงินทุน หมายถึง แหล่งที่มาของทุนดำเนินงานแบ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายนอก

แหล่งเงินทุนภายใน หมายถึง ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และเงินรับฝากจากสมาชิกของสหกรณ์

แหล่งเงินทุนภายนอก หมายถึง เงินกู้ยืม (จากสหกรณ์อื่นและสถาบันการเงินอื่นและเงินรับฝากจากสหกรณ์อื่น)

ความเสี่ยง หมายถึง ความน่าจะเป็นที่อาจจะเกิดเหตุการณ์ที่แตกต่างไปจากที่ประมาณการจากต้นทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ หรือคาดการณ์ไว้ในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง ภาวะความไม่แน่นอนที่สหกรณ์มีโอกาสที่จะไม่ได้รับผลตามคาดหวังไว้ อันเกิดจากสมาชิกที่กู้เงินกับสหกรณ์ไม่สามารถชำระหนี้คืนต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ย ตรงตามกำหนดเวลา และหรือครบถ้วนจนกลายเป็นหนี้ที่มีปัญหาหรือหนี้สูญในที่สุด

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง การพิจารณาความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงด้านการตลาด (อัตราดอกเบี้ย) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการและ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 4 กลุ่ม ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม และอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 4 กลุ่ม คือ อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม

ความเสี่ยงด้านการตลาด (อัตราดอกเบี้ย)ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 3 กลุ่ม คืออัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม และ ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 2 กลุ่ม คือ อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน

ความเพียงพอของเงินทุน หมายถึง การวิเคราะห์แหล่งเงินทุนที่สามารถรองรับหรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ โดยใช้

เครื่องมืออัตราส่วนทางการเงินวิเคราะห์ 5 อัตราส่วน ตาม CAMELS analysis ได้แก่ อัตราหนี้สินต่อทุน อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ อัตราการเติบโตของหนี้ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548)

อัตราหนี้สินต่อทุน หมายถึง สัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน ซึ่งเป็นการเทียบสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นกับทุนของสหกรณ์

อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ หมายถึง สัดส่วนของเงินสำรองเทียบกับสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น

อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลด ทุนของสหกรณ์โดยเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

อัตราการเติบโตของหนี้ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลด หนี้ของสหกรณ์โดยเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากเงินลงทุนโดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย (ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน + ปีก่อนแล้วหาร 2)

ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน (CFSAWS: ss) หมายถึง ระดับการเตือนภัยทางการเงินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์ 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ โดยพิจารณา 3 ตัวชี้วัด คือ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด และทุนสำรองต่อสินทรัพย์ รวมทั้งพิจารณาในเรื่องของความลึกในการวิเคราะห์ 4 ประเภท คือ ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ การทำกำไร และสภาพคล่อง โดยพิจารณาขนาดของความรุนแรง 3 ระดับสี คือ สีเขียว (วิเคราะห์และติดตามทั่วไป) สีเหลือง (วิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น) และ สีแดง (วิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด)

นโยบายการบริหารเงินทุน หมายถึง นโยบายในการระดมเงินทุนภายในและภายนอก การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินรับฝาก การประมาณการอัตราการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิก

นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง นโยบายปริมาณการให้สินเชื่อ ประเภทสินเชื่อ และอัตราเงินกู้แต่ละประเภท

บทที่ 2
การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ผู้ศึกษาทำการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ผลการวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยง
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง
3. แนวคิดเกี่ยวกับเงินทุน
4. ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน
5. อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. ภาคสรุป
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยง

การดำเนินงานของสถาบันการเงินต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งบริหารเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การดำเนินงานของสถาบันการเงินต่าง ๆ ในช่วงต่อจากนี้เป็นต้นไป จะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงในระดับที่ลึกมากขึ้น และครอบคลุมความเสี่ยงต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันความเสียหาย ความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือไม่ได้คาดคิดมาก่อน

ประเภทความเสี่ยงทางการเงิน

สำหรับประเภทของความเสี่ยงทางการเงินมีหลายประเภท (ภาพ 1) ซึ่งประกอบด้วยความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ และความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ภาพ 1 ประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน

ที่มา: Morgan และ Andersen, 1997 (อ้างใน ลัลลนา คลังทรัพย์, 2544: 16)

นิยามของประเภทของความเสี่ยงทางการเงินในการศึกษาเป็นการอ้างอิงจาก Corporate Risk Management ซึ่งประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน ประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (credit risk)
2. ความเสี่ยงด้านตลาด (market risk)
3. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk)
4. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk)

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

การให้สินเชื่อนับเป็นหัวใจสำคัญอันดับแรกของสถาบันการเงิน โดยให้ผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ย ขณะเดียวกันย่อมมีความเสี่ยงในลักษณะที่ผู้กู้อาจไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่มีความสามารถชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนด ซึ่งอาจเกิดจากการวิเคราะห์สินเชื่อผิดพลาด ขาดการติดตามอย่างเหมาะสม เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ มีความหมายถึงระดับความไม่แน่นอนในความสามารถทางการเงิน ของหน่วยธุรกิจหนึ่งที่จะปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ให้ไว้แก่หน่วยธุรกิจอื่น ๆ ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ให้ไว้ (defualt risks) สามารถส่งสัญญาณความไม่แน่นอนดังกล่าวได้ในหลายระดับ เริ่มตั้งแต่รายได้ของธุรกิจไม่เป็นไปตามความคาดหมาย เลื่อนระยะเวลาการชำระหนี้ ผิดนัดชำระหนี้ในส่วนของดอกเบี้ยและเงินต้น ไปจนถึงการเบี้ยวหนี้ หรือเจตนาไม่ชำระหนี้ การกำหนดวงเงินรับความเสี่ยงในแต่ละระดับ (credit risk limit) จึงมีความสำคัญและสามารถป้องกันความเสียหายจากเครดิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งการประเมินค่าความเสี่ยงในเชิงปริมาณในทุกประเภทจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดวงเงินรับความเสี่ยงดังกล่าว

นอกจากนี้ การกำหนดการกระจายตัวในเชิงเครดิต (diversification) จะเป็นประเด็นหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัว ผลลัพธ์จากความเข้าใจข้างต้นจะนำไปสู่การจัดลำดับความน่าเชื่อถือ (risk rating) ในกลุ่มธุรกิจ จนถึงระดับมหภาค ปัจจุบัน ธนาคารกลางเกือบทุกประเทศได้พยายามเก็บข้อมูลพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ย้อนหลังในอดีต ทั้งนี้เพื่อทราบถึงโอกาสความเป็นไปได้ที่หน่วยธุรกิจต่าง ๆ จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ได้ให้ไว้ (default probability)

ความเสี่ยงด้านตลาด

ความเสี่ยงด้านตลาด เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทุกปัจจัยของตลาด ซึ่งส่งผลให้มูลค่าสถานะทางการเงินได้รับผลกระทบ ส่งผลต่อต้นทุนของเงินทุน ฐานะเงินตราต่างประเทศ และฐานะการลงทุนของสถาบันการเงิน ทำให้ผลกำไรหรือขาดทุนต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยปกติการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยของตลาดจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอัตราดอกเบี้ย การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากความผันผวนของตลาด (volatility) การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากดัชนีของตลาด และราคาหลักทรัพย์ ฯลฯ การขจัดความเสี่ยงประเภทนี้สามารถกระทำได้เพียงระดับหนึ่ง แต่ธุรกิจก็ยังได้รับผลกระทบทางอ้อมเนื่องจากต้องดำเนินธุรกิจอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบเปิด นอกจากนั้นยังทำให้โอกาสที่จะแสดงหากำไรต้องลดน้อยลง ดังนั้น จึงมักยินยอมให้มีความเสี่ยงในระดับหนึ่งที่ยอมรับได้ และเน้นด้านการบริหารและติดตามควบคุมอย่างใกล้ชิด

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

โดยทั่วไปแล้วจะไม่มีการวัดและตีราคาค่าความเสี่ยงประเภทนี้ ซึ่งเป็นเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในองค์กรธุรกิจ ระบบฐานข้อมูล ความผิดพลาดจากการประมวลผล ระบบและเครื่องคอมพิวเตอร์ขัดข้อง ความผิดพลาดของบุคลากรระหว่างปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากการทุจริต รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการที่สัญญาไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายหรือไม่ได้กำหนดรายละเอียดของข้อสัญญาอย่างถูกต้องรัดกุม

ความเสี่ยงอันเกิดจากระบบประมวลผลและขั้นตอนการปฏิบัติงาน จะหมายถึงโอกาสขาดทุนของหน่วยธุรกิจอันเป็นผลมาจากระบบประมวลผลที่ขาดประสิทธิภาพ ระบบการบริหารงานที่ขาดการรัดกุม ระบบการควบคุมที่ผิดพลาด การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของระบบงานที่วางไว้ ความผิดพลาดอันเกิดจากความสะเพร่าของบุคคล ตลอดจนความเจตนาหลอกลวงคดโกงในทุกหน่วยธุรกิจ นอกจากนี้ ความเสี่ยงนี้ยังหมายรวมถึงการขาดระบบการควบคุมความเสี่ยงที่ดีพอในการประเมินค่าความเสี่ยงในเชิงประมาณที่เหมาะสม และระบบความบกพร่องในระบบฐานข้อมูล การประเมินค่าความเสี่ยงอันเกิดจากระบบประมวลผล และขั้นตอนการปฏิบัติงานในเชิง

ปริมาณจะมีความยากลำบาก เนื่องด้วยต้องมีการคำนวณโอกาสที่เหตุการณ์ข้างต้นจะเกิดขึ้นในทุกกรณี

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

เป็นความเสี่ยงประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจอาจสามารถดำเนินการได้แม้จะขาดทุน แต่หากขาดสภาพคล่องแล้วก็อาจต้องปิดกิจการลงได้ ความเสี่ยงประเภทนี้อาจเกิดจากความไม่สมดุลระหว่างสินทรัพย์และหนี้สิน ความเชื่อถือของผู้ฝากเงิน ภาวะตลาดเงินตลาดทุน และตลาดแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น

ความเสี่ยงในระดับสภาพคล่อง คือโอกาสในการขาดทุนของหน่วยธุรกิจอันเกิดจากการมีสภาพคล่องที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ โดยคำนิยามของสภาพคล่องสามารถพิจารณาได้ใน 2 ประเด็น คือ

1. สภาพคล่องในรูปของตัวเงินที่เกิดจากกระแสเงินสดทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว การบริหารสภาพคล่องเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว สามารถจัดสรรกระแสเงินสดให้เหมาะสมสอดคล้องในแต่ละระยะเวลา และลดระดับการเปิดรับความเสี่ยงให้มากที่สุดตลอดจนจัดหาแหล่งเงินทุนสำรองระยะสั้น เพื่อทดแทนในกรณีฉุกเฉิน (contingency liquidity) การกำหนดระดับ gapping limit จะสามารถลดความเสี่ยงดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี

2. สภาพคล่องของตลาดในรูปของปริมาณคู่ค้า จำนวนรายการที่ซื้อขายในตลาด บางกรณีเนื่องด้วยสภาพคล่องในตลาดไม่เพียงพอ ไม่มีคู่ค้าที่จะสามารถดำเนินธุรกรรมกับหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ได้ เช่น ในช่วงปลายปีของทุกปี สภาพตลาดที่เบาบางทำให้การบริหารสถานะทางการเงินของธุรกิจได้รับผลกระทบ เนื่องจากตลาดขาดสภาพคล่องในการดำเนินธุรกรรมดังกล่าว

นอกจากความเสี่ยงหลัก ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ความเสี่ยงของสถาบันการเงินยังอาจพิจารณาได้จากอัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (capital adequacy ratio) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงระดับความเพียงพอของเงินกองทุนที่รองรับกับสินทรัพย์เสี่ยงของกิจการสถาบันการเงินแต่ละแห่งในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมุ่งวัดความเสี่ยงด้านคุณภาพสินทรัพย์เป็นหลัก (risk weighted asset) แต่ในอนาคตอาจผนวกการพิจารณาความเสี่ยงด้านการตลาด (market risk) และอื่น ๆ ด้วยตามสถานการณ์

จากการศึกษาถึงประเภทและปัจจัยของความเสี่ยงทางการเงิน (ตาราง 3) จะเห็นได้ว่าความเสี่ยงทางการเงินทุกประเภทและปัจจัยความเสี่ยงทุกปัจจัยส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น หน่วยธุรกิจจึงควรให้ความสำคัญในการพิจารณาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงให้เหมาะสมกับความเสี่ยงที่หน่วยธุรกิจเผชิญอยู่

ตาราง 3 สรุปประเภทของความเสี่ยงทางการเงินและปัจจัยความเสี่ยง

ประเภทความเสี่ยง	ปัจจัยความเสี่ยง
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (credit risk)	การไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญา (default risk)
ความเสี่ยงด้านตลาด (market risk)	อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน
ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk)	ระบบงานภายในองค์กร บุคคล
ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk)	ปริมาณเงิน ปริมาณคู่ค้า

ที่มา: Morgan และ Andersen,1997 (อ้างใน ลัลลนา คลังทรัพย์, 2544: 23)

พันทิพา โลจายะ (2543: 8-9) กล่าวถึงแนวคิดจากหนังสือ Bank Management ของ Hempel และคณะ ในปี 1994 ถึงความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

ตาราง 4 ความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญ

ประเภทของความเสี่ยง	ลักษณะความเสี่ยง
1. ความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อม (environment risks)	ความเสี่ยงจากกฎหมาย, ความเสี่ยงจากเศรษฐกิจ, ความเสี่ยงจากการแข่งขันและความเสี่ยงจากกฎข้อบังคับต่าง ๆ
2. ความเสี่ยงจากการบริหารงาน (management risks)	ความเสี่ยงจากการทุจริต, ความเสี่ยงจากการจัดองค์การ, ความเสี่ยงจากความสามารถและความเสี่ยงจากผลตอบแทน
3. ความเสี่ยงจากการให้บริการทางการเงิน (delivery risks)	ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน, ความเสี่ยงจากเทคโนโลยี, ความเสี่ยงจากผลิตภัณฑ์ใหม่และความเสี่ยงจากนโยบายบริหาร
4. ความเสี่ยงทางการเงิน (financial risks)	ความเสี่ยงจากการจัดหาเงินทุน, ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ, ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง, ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยและความเสี่ยงระหว่างประเทศ

ที่มา: Hempel, Simonson and Coleman (1994)

ทัศนีย์ สราวัฒนากร (2543: 18-19) ให้ความเห็นว่า ความเสี่ยง คือ โอกาสที่ผลตอบแทนที่ได้รับไม่ตรงกับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับมาจากสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งความเสี่ยงรวม

จะใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นตัววัดความเสี่ยงรวมจะประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk)

1. ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (systematic risk) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในหลักทรัพย์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของตลาดทั้งหมด เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้ราคาของหุ้นโดยทั่ว ๆ ไปเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถแบ่งความเสี่ยงที่เป็นระบบออกได้ ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 ความเสี่ยงตลาด (market risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของการคาดคะเนของผู้ลงทุน เช่นคาดว่าบริษัททั่วไป ผลการดำเนินงานลดลง ทำให้ราคาหุ้นลดลงด้วย หรืออาจเป็นการตกใจกลัวภาวะใดภาวะหนึ่ง เช่น การปฏิวัติ

1.2 ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย (interest rate risk) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งจะทำให้ราคาหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม เช่น อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดทั่ว ๆ ไป เพิ่มขึ้นราคาหุ้นก็จะลดลง

1.3 ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อ (inflation risk) เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อจะทำให้ค่าของเงินลดลง ทำให้ผลตอบแทนที่แท้จริง (real return) ลดลงด้วย ส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงในที่สุด

2. ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (unsystematic risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเฉพาะกับกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น ปัญหาการดำเนินงานของกิจการและปัญหาการจัดการเงินทุนของกิจการ เป็นต้น ซึ่งเราสามารถจำแนกความเสี่ยงที่ไม่มีระบบออกได้เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินงานและความเสี่ยงทางการเงิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความเสี่ยงอันเกิดจากการดำเนินงาน (business risk) คือความไม่แน่นอนของผลกำไรในการดำเนินงานของกิจการและการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อกำไรของกิจการและการจ่ายเงินปันผล ความเสี่ยงนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 ความเสี่ยงภายในกิจการ (internal business risk) คือ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการภายใต้สภาวการณ์แต่ละแห่ง ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเอง

2.1.2 ความเสี่ยงภายนอกกิจการ (external business risk) คือผลการดำเนินงานที่ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมของกิจการ นอกเหนืออำนาจการควบคุมของผู้บริหาร แต่ละกิจการจะประสบความเสี่ยงนี้ต่างกันตามลักษณะการดำเนินงานของกิจการ

2.2 ความเสี่ยงทางการเงิน (financial risk) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกโครงสร้างเงินทุน (capital structure) เช่น ถ้ามีการกู้ยืมเงินมาลงทุนมักจะมีต้นทุน

เพราะดอกเบี้ยสามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อหักภาษีได้ แต่ความเสี่ยงสูงเพราะต้องจ่ายคืนในเงื่อนไขที่กำหนด

ทั้งนี้ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (unsystematic risk) นั้นสามารถกำจัดได้โดยการถือหลักทรัพย์ไว้หลาย ๆ ชนิดในขณะที่ความเสี่ยงที่เป็นระบบไม่สามารถกำจัดได้ เพราะเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับหลักทรัพย์ทุกหลักทรัพย์ในตลาด ซึ่งความเสี่ยงของกิจการจะเป็นไปในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับว่ากิจการดังกล่าวถูกกระทบโดยความเสี่ยงที่เป็นระบบมากหรือน้อยกว่าความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ

ไพศาล เตี๋ยวงษ์สุวรรณ์ (2544: 45-49) ให้ความเห็นว่า ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดความเสียหาย หรือความสูญเสียในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต ซึ่งมีผลมาจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปัจจุบัน ท่ามกลางสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่ได้คาดคิดมาก่อน และระบุว่าความเสี่ยงทั้ง 4 เรื่อง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไป

1. การบริหารความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิก และควบคุมกระบวนการในการปล่อยสินเชื่อให้มีความเหมาะสม รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยคำนึงขีดความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพ โดยเฉพาะกรณีการให้สินเชื่อพิเศษแก่สมาชิกนั้น จะต้องใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่นอกจากจะพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้แล้ว จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อของสมาชิก และการพิจารณาหลักประกันเพื่อใช้รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย

2. การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ซึ่งในการดำเนินการจะต้องวางแผนในการจัดหาเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การใช้ไปของเงินทุนตลอดจนการจัดหาแหล่งเงินจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมให้มากเกินกว่าความต้องการใช้เงินในภาวะปกติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถมีความคล่องตัว และรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยที่ไม่ได้คาดคิดไว้ก่อนได้

3. การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน เป็นการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการนำเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ไปลงทุนประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูง ซึ่งจะต้องมีความเสี่ยงสูงตามไปด้วย ดังกฎเกณฑ์ที่ว่า “High Risk High Return” ดังนั้น ผู้บริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินหรือหนี้สิน โดย

พิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการถือครอง และการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามระยะเวลาต่าง ๆ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป็นเงินได้อย่างรวดเร็ว และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามลักษณะทรัพย์สิน หรือหนี้สินแต่ละประเภท โดยรายละเอียดในเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน

4. การบริหารความเสี่ยงจากการบริหารจัดการและการปฏิบัติการ โดยทั่วไปแล้วความเสี่ยงประเภทนี้จะเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมทั้งประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความผิดพลาดระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว ความเสี่ยงประเภทนี้สามารถป้องกันได้โดยการพัฒนาการฝึกอบรมให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จำเป็นในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อป้องกันความผิดพลาดทั้งที่ไม่ตั้งใจและตั้งใจที่อาจจะเกิดขึ้นได้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน

สุวรรณา เจียรนัยกูร (2530) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน ไว้ดังนี้

ประเภทของ "ทุน" ในองค์การสหกรณ์ก็เช่นเดียวกับองค์การธุรกิจทั่วๆ ไป ที่จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้เลยหากปราศจากทุน (capital) โดยทั่วๆ ไป "ทุน" ของสหกรณ์ก็ไม่แตกต่างจากในองค์การธุรกิจอื่นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทุนคงที่ (fixed capital) ได้แก่ ที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เป็นต้น ลักษณะของทุนประเภทนี้มักจะเป็นทุนที่มองเห็นได้ชัดเจนเป็นทุนที่สามารถใช้งานได้เป็นเวลานาน และเป็นทุนที่ส่วนใหญ่จะใช้ในกิจการโดยปกติของสหกรณ์และเมื่อสหกรณ์จะคิดคืนทุนประเภทนี้ก็มักจะหักคืนในรูปของค่าเสื่อมราคาตามระยะเวลาที่ใช้ทุน ทุนประเภทนี้อาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทุนในระยะยาว (long-term capital) ทุนอีกลักษณะหนึ่งคือทุนดำเนินงาน (operating/working capital) เช่น ทุนที่จ่ายสำหรับการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกในสหกรณ์การเกษตรที่ทำธุรกิจรวมขาย ทุนที่จ่ายเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ สินเชื่อเพื่อการผลิตในฤดูกาลต่างๆ ในสหกรณ์การเกษตรที่รวมซื้อปัจจัยการผลิต ทุนที่จ่ายเป็นค่าจ้าง ค่าตอบแทนต่างๆ ในสำนักงาน เป็นต้น ทุนประเภทนี้เป็นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานปัจจุบันของสหกรณ์ และสหกรณ์โดยทั่วไปก็มักจะพิจารณาการใช้ทุนประเภทนี้ในระยะสั้นๆ ดังนั้น จึงมักเรียกทุนประเภทนี้ว่า ทุนในระยะสั้น (short-term capital)

การจัดสรรการใช้ทุนของสหกรณ์ในแต่ละประเภท ทั้งที่เป็นทุนในระยะยาวและทุนในระยะสั้นนั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว ในแต่ละสหกรณ์อาจจะมีการจัดการที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกิจการที่สหกรณ์นั้นๆ รับผิดชอบอยู่ เช่น ในสหกรณ์การเกษตรที่ทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกแล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ก่อนออกจำหน่าย ย่อมต้องการทุนในระยะยาวเพื่อใช้ในกิจการโรงงานแปรรูปมากกว่าสหกรณ์ที่ทำธุรกิจเพียงแค่การรวมซื้อผลิตผลจากสมาชิกแล้วจำหน่ายต่อ โดยไม่มีการแปรรูป เป็นต้น

นอกจากเราจะแบ่งทุนในสหกรณ์ออกเป็น 2 ประเภทดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากเราพิจารณาประเภทของทุนออกตามแหล่งที่มาของเงินทุน ก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ ทุนในส่วนของเจ้าของ (owned capital) และทุนจากการกู้ยืม (borrowed capital) การแบ่งประเภทของทุนในมิตินี้ก็มีประโยชน์สำหรับสหกรณ์เนื่องจาก ปัญหาทางการเงินในสหกรณ์หลายๆ ครั้ง ก็มาจากแหล่งที่มาของเงินทุน นอกจากนี้ความสามารถในการจัดสรรการใช้ทุนของสหกรณ์ไปเพื่อการใช้ในระยะยาวเป็นทุนคงที่ หรือใช้ในระยะสั้นเป็นทุนดำเนินงานนั้น ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่สหกรณ์สามารถหามาได้จากแหล่งต่างๆ ด้วยเช่นกัน

1. ทุนในส่วนของเจ้าของ (owned capital)

1.1 ทุนเรือนหุ้น (share capital) คือทุนที่ได้มาจากการถือหุ้นของสมาชิก เป็นทุนที่สมาชิกให้กับสหกรณ์เพื่อที่จะทำให้สหกรณ์ของเขาสามารถดำเนินกิจการได้ โดยปกติทุนประเภทนี้จะได้มาเมื่อมีการสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ ลักษณะที่สำคัญของหุ้นของสหกรณ์เป็นทุนเรือนหุ้นที่มองเห็นได้ชัดเจน ก็คือ การผูกติดอยู่กับสมาชิกภาพของสมาชิกรายบุคคล

สหกรณ์จะมีการกำหนดปริมาณหุ้นขั้นต่ำที่สมาชิกต้องถือเอาไว้ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่สหกรณ์ก็มักจะกำหนดให้เท่ากับมูลค่าของหุ้นเพียงหนึ่งหุ้นเท่านั้น และเพียงหุ้นเดียวที่สมาชิกถืออยู่นี้ก็เป็นหุ้นที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง (voting share) ส่วนหุ้นจำนวนหลังๆ ที่สมาชิกถือเพิ่มเติมจากหุ้นแรก โดยทั่วไปจะไม่ให้สิทธิพิเศษอะไรเลยแก่ผู้ถือหุ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากหลักสหกรณ์ในด้านการจัดการและการควบคุมแบบประชาธิปไตย ที่กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนหรือผู้ถือหุ้นแต่ละคน ได้รับสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงได้เพียงหนึ่งเสียงเท่านั้น ดังนั้น อำนาจในการลงคะแนนเสียงของสมาชิกจึงไม่ผูกติดอยู่กับจำนวนหุ้นที่เขาถือ แต่จะขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ที่เป็นสมาชิกซึ่งแต่ละคนถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นในสหกรณ์

1.2 ทุนสำรอง (reserves) นับเป็นทุนที่มีบทบาทสำคัญในธุรกิจของสหกรณ์ เป็นกองทุนที่มักจะมีขึ้นด้วยด้วยเหตุผลสำคัญในด้านความมั่นคง โดยเฉพาะเพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่างๆ ในด้านร้ายที่ไม่อาจคาดคิดเอาไว้ล่วงหน้า ทุนสำรองอาจมีขึ้นในสหกรณ์ด้วยเหตุผลเฉพาะอย่างที่

แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ทุนสำรองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ (statutory) ซึ่งเกิดขึ้นตามข้อกฎหมายหรือ พ.ร.บ. โดยไม่คำนึงว่าสมาชิกของสหกรณ์จะมีความพอใจหรืออยากจะให้มีหรือไม่ และทุนสำรองที่มีขึ้นโดยความสมัครใจ (voluntary) เป็นทุนสำรองที่บรรดาสมาชิกเห็นชอบให้มีขึ้นเพราะมองเห็นประโยชน์และความจำเป็น

ทุนสำรองตาม พ.ร.บ. นั้น เป้าหมายของการเก็บและเงื่อนไขต่างๆ ที่จะใช้ทุนสำรองประเภทนี้ได้ จะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมาย ส่วนทุนสำรองโดยสมัครใจนั้นลักษณะและเงื่อนไขของทุนจะอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของสมาชิก โดยทั่วๆ ไปทุนสำรองโดยสมัครใจนี้จะมีขึ้นก็ต่อเมื่อสหกรณ์ต้องการเงินกองทุน ทุนสำรองเพิ่มเติมจากกองทุนสำรองตามกฎหมาย ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของทุนสำรองก็คือ สมาชิกรายบุคคลของสหกรณ์ไม่สามารถจะอ้างสิทธิในทุนประเภทนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ตาม ทุนสำรองนี้จะเป็นของสมาชิกก็เพียงแค่ในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์เท่านั้น ทำให้บางแห่งเรียกทุนสำรองนี้ว่า "ทุนของส่วนรวม" (common capital) หรือ "ทุนของสังคม" (social capital) ซึ่งแตกต่างจากทุนเรือนหุ้นที่สมาชิกแต่ละคนเป็นผู้ถือและครอบครองเป็นสินทรัพย์ส่วนบุคคลและมีสิทธิที่จะไถ่ถอนออกทั้งหมดในกรณีที่ลาออกจากการเป็นสมาชิก แต่สมาชิกรายบุคคลจะไม่มีสิทธิเรียกคืนทุนสำรองถึงแม้ว่าเขาจะลาออกจากสหกรณ์ก็ตาม

เนื่องจากทุนสำรองของสหกรณ์นี้ไม่สามารถที่จะแบ่งแยกได้จึงมักมีเสถียรภาพมากกว่าทุนเรือนหุ้น การเปลี่ยนแปลงในทุนสำรองโดยมากมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกเสียจากเกิดความเสียหายขึ้นในสหกรณ์และอยู่ภายใต้ข้อกำหนดให้ใช้เงินจากกองทุนสำรองที่มีอยู่

แหล่งที่มาของทุนสำรอง

ทุนสำรองในสหกรณ์นี้มีที่มาจากหลายแหล่ง ทั้งจากภายในและภายนอกสหกรณ์ แหล่งที่มาที่สำคัญๆ มีดังต่อไปนี้

1. กันไว้จากส่วนเกินหรือกำไรประจำปีของสหกรณ์ (retained annual surpluses) แหล่งที่มาที่สำคัญของเงินสำรองในสหกรณ์ก็คือ การกันเงินจากกำไรส่วนเกินจากการประกอบการประจำปีของสหกรณ์โดยทั่วๆ ไปมักจะเป็นข้อกำหนดทางกฎหมายให้สหกรณ์กันส่วนหนึ่งของกำไรประจำปีเอาไว้เป็นทุนสำรองตาม พ.ร.บ. (ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นสัดส่วนของกำไร เช่น 10% - 20% ของกำไรสุทธิเป็นต้น) หลังจากหักเป็นทุนสำรองตาม พ.ร.บ. แล้วในบางสหกรณ์ก็อาจจะกันอีกส่วนหนึ่งเป็นทุนสำรองตามความสมัครใจ และเนื่องจากทุนสำรองส่วนใหญ่

ของสหกรณ์ได้มาจากกำไรของสหกรณ์นี้เอง จึงมักจะมีการกล่าวกันว่าเป็นการช่วยเหลือตนเองทางการเงินของสหกรณ์ (self finance)

2. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (entry/admission fee) เงินที่สมาชิกจ่ายเป็นค่าธรรมเนียมเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งโดยปกติมีเหตุผลต่างๆ กันไป สำหรับการอ้างความต้องการใช้เงินส่วนนี้ อาทิ เป็นเครื่องแสดงค่าตอบแทนของสมาชิกรายใหม่ ที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์จากสหกรณ์ เป็นเครื่องวัดความตั้งใจจริงของสมาชิกหรือปรารถนาที่จะเข้าร่วมกับสหกรณ์ได้ในระดับหนึ่งนอกเหนือจากที่แสดงออกด้วยการถือหุ้นและการให้การอุดหนุนแก่สหกรณ์ รวมทั้งถือเป็นค่าตอบแทนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารและค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับทะเบียนสมาชิกใหม่

3. ทุนเรือนหุ้นที่ถูกระงับสิทธิ (lapsed share capital) เป็นทุนที่ได้มาจากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกที่ลาออกจากสหกรณ์แล้วไม่มารับคืนเงินค่าหุ้นภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะถูกโอนย้ายเข้ากองทุนเงินสำรอง

4. เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืนที่ถูกระงับสิทธิ (lapsed dividends and patronage refunds) เช่นเดียวกับกรณีของทุนเรือนหุ้น เมื่อสหกรณ์ประกาศจัดสรรเงินให้กับสมาชิกไม่ว่าจะเป็นเงินเฉลี่ยคืนหรือเงินปันผลหากสมาชิกไม่มารับภายในระยะเวลาที่กำหนดก็อาจจะถูกริบเข้ากองทุนสำรองได้ แต่ทั้งนี้ในความเป็นจริง เหตุการณ์ดังกล่าวมักจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ที่จะได้เงินในส่วนนี้จะเป็นสมาชิกปัจจุบันที่ยังคงใช้บริการจากสหกรณ์อยู่ ดังนั้น หากมีการโอนเงินส่วนนี้ของสมาชิกเป็นทุนสำรองแล้ว อาจจะทำให้เกิดความไม่พอใจแก่สมาชิกได้ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วสหกรณ์มักจะใช้วิธีการเปลี่ยนเงินก้อนนี้ให้เป็นทุนเรือนหุ้นเพิ่มเติมให้กับสมาชิกรายนั้นไปเลยหากเขาไม่มาใช้สิทธิ์ในช่วงเวลาที่กำหนด

5. ค่าปรับ (penalties) เป็นเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกเมื่อมีการกระทำความผิด ฝ่าฝืนสัญญาหรือข้อตกลงของกลุ่ม

6. เงินช่วยเหลือและเงินรางวัล (grants and gifts) ส่วนใหญ่เงินส่วนนี้มักจะมาจากเงินให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือเอกชนอื่นๆ รวมทั้งหน่วยงานระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุน มักจะพบมาในประเทศที่กำลังพัฒนา

7. การปรับปรุงการตีราคา (manipulation of valuation) เป็นทุนส่วนที่ได้มาจากเทคนิคการตีราคาทางบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ มักเกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์พบว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์ถูกตีราคาที่ต่ำกว่ามูลค่าจริง หรือในกรณีที่หนี้สินของสหกรณ์ถูกตีราคาที่สูงเกินจริง ทุนในส่วนนี้จะแตกต่างจากทุนในส่วนอื่นๆ ที่กล่าวมาเนื่องจากการได้มาจะไม่เป็นเงินสดที่สหกรณ์จะได้รับเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด หากแต่เป็นตัวเลขทางบัญชีของทุนสำรองเท่านั้นที่ดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ข้อดีของทุนสำรองของสหกรณ์

1. เป็นแหล่งทุนที่มั่นคง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าส่วนที่เป็นทุนสำรองของสหกรณ์นั้นสมาชิกไม่สามารถจะอ้างสิทธิของความเป็นเจ้าของได้เหมือนกับทุนเรือนหุ้น ดังนั้น การขอถอนหุ้นบางส่วนหรือทั้งหมดของสมาชิกจากสหกรณ์ก็จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนสำรอง ทุนสำรองจึงนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรักษาระดับความผันแปรทางการเงินของสหกรณ์ และช่วยให้ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของทุนเรือนหุ้นมีน้อยลงได้

2. เพิ่มความไว้วางใจให้กับเจ้าหนี้ของสหกรณ์ ผู้ที่เป็นเจ้าหนี้โดยทั่วๆ ไปมักจะให้ความสนใจในเรื่องความปลอดภัยของเงินที่จะให้กู้ก่อนเป็นอันดับแรกๆ ดังนั้น พวกเขาจึงมักจะต้องพิจารณาที่หลักทรัพย์หรือสิ่งที่จะเป็นเครื่องค้ำประกันจากผู้กู้ ซึ่งในสหกรณ์มักจะเป็นทุนเรือนหุ้นและเงินสำรองที่มีอยู่ของสหกรณ์นั่นเอง เช่น การพิจารณาจำนวนเงินที่จะให้สหกรณ์กู้คิดเป็นจำนวนเท่าของทุนที่สหกรณ์มี เช่น 5 เท่า หรือ 10 เท่า เป็นต้น

3. เป็นแหล่งทุนที่ต้นทุนต่ำ เนื่องจากสหกรณ์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาเงินทุนก้อนนี้เพราะเป็นทุนสำรองของสหกรณ์เอง นอกจากนี้สหกรณ์ยังไม่ต้องเป็นกังวลในเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่จะต้องมีเงื่อนไขผูกมัดให้ต้องเสียในอัตราต่างๆ เพราะสหกรณ์อาจจะจ่ายหรือไม่จ่ายดอกเบี้ยให้กับเงินในส่วนนี้ก็ได้เพราะเป็นทุนของสหกรณ์เอง (แต่อย่างไรก็ตามในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผลตอบแทนที่ต่ำจากการใช้ทุนสำรองอย่างน้อยก็ไม่ควรที่จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคาร)

4. เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในระยะยาว โดยปกติผู้ให้กู้ทั่วๆ ไปมักจะให้กู้ในระยะสั้นและระยะกลาง อีกทั้งทุนที่มาจากหุ้นของสมาชิกนั้นก็ไม่ง่ายนักที่สหกรณ์จะจำแนกว่าเป็นทุนที่สามารถนำไปใช้ได้ในระยะสั้น ปานกลาง หรือระยะยาว ดังนั้น ในภาวะปกติสหกรณ์จึงมักจะใช้ทุนในส่วนที่เป็นทุนสำรองซึ่งมีความแน่นอนมากกว่าในการลงทุนระยะยาวของสหกรณ์

ข้อเสียของทุนสำรองของสหกรณ์

1. เป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ เพราะว่าประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้มาจากทุนสำรอง ผู้จัดการของสหกรณ์จึงมักจะให้ความสนใจอย่างมากที่จะเพิ่มเงินทุนในส่วนนี้ ในขณะที่บรรดาสมาชิกผู้อุดหนุนสหกรณ์ก็มักจะให้ความสนใจที่ผลตอบแทนในรูปเงินเฉลี่ยคืนจากการที่เขาอุดหนุนสหกรณ์ หรือให้ความสนใจกับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลจากหุ้นที่เขาถือ ซึ่งในระยะสั้นนั้นความต้องการของสองฝ่ายนี้มักจะขัดแย้งกัน เพราะในความเป็นจริงนั้นเมื่อใดที่เงินส่วนเกินของสหกรณ์ถูกจัดเอาไว้เป็นทุนสำรองมากก็จะเหลือสำหรับที่จะเฉลี่ยคืนหรือปันผลให้แก่สมาชิกได้น้อย แต่สำหรับในระยะยาวนั้น กล่าวไม่ได้ว่า

ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายจะขัดแย้งกันหรือไม่ เพราะว่าการที่สหกรณ์มีทุนสำรองมากขึ้น ก็จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้ดีขึ้นสหกรณ์ก็จะมีผลประกอบการที่ดีขึ้นและสามารถจัดสรรกลับคืนให้แก่สมาชิกได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากในระยะสั้นนั้นเกิดจากการที่สมาชิกต้องการเงินเพื่อนำไปใช้สำหรับการประกอบการในระยะสั้นของตนเอง ในขณะที่ฝ่ายจัดการของสหกรณ์มักจะให้ความสนใจกับการเติบโตของสหกรณ์ในระยะยาว ความขัดแย้งนี้อาจจะมีมากขึ้นได้โดยเฉพาะในภาวะที่สหกรณ์ต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่รุนแรงซึ่งมีผลให้การประกอบการมีส่วนเกินเหลือที่จะจัดสรรไม่มากนัก สำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีบทบาทต่อการจัดการในสหกรณ์มากและสมาชิกเองก็ไม่ค่อยให้ความไว้วางใจหรือมีความเชื่อมั่นว่าการจัดสรรเงินเอาไว้เป็นทุนสำรองเพื่อการจัดการนั้นจะประสบความสำเร็จทำให้พวกเขาต้องการให้สหกรณ์จัดสรรส่วนเกินเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่พวกเขามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งก็หมายถึงส่วนที่จะเหลือเป็นทุนสำรองก็มีน้อยลง

2. เป็นอันตรายต่อการจัดการแบบพึ่งพาตนเองของสหกรณ์ ในสหกรณ์ที่มีทุนสำรองสูงความพึ่งพาเงินลงทุนจากส่วนของสมาชิกในการจัดการจะมีน้อยลง หมายความว่าฝ่ายจัดการจะมีอิสระในการตัดสินใจทางธุรกิจมากขึ้นด้วย สามารถที่จะตัดสินใจใช้เงินสำรองในการลงทุนได้โดยที่สมาชิกอาจจะไม่ทันได้สังเกตเห็นหากพิจารณาเพียงแค่รายงานประจำปี และในบางกรณีที่เลวร้ายไปกว่านั้นก็คืออาจจะเกิดการคดโกงฉ้อฉลโดยที่สมาชิกไม่ทราบได้ นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งโดยมีปรากฏให้เห็นกันอยู่เสมอๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ในบางกรณีอันตรายอาจจะเกิดขึ้นจากการนำเงินทุนสำรองที่มีมากไปขยายกิจการให้ใหญ่โตขึ้น ทำธุรกิจในเชิงการค้ามากขึ้น ใช้เทคนิคที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจนเกินขีดความสามารถที่สมาชิกโดยทั่วๆ ไปจะเข้าไปควบคุมดูแลและเข้าใจได้ และในหลายๆ กรณีโดยเฉพาะในสหกรณ์ที่การจัดการยังขาดคุณภาพการใช้เงินทุนสำรองที่มีมากขึ้นในการประกอบการอาจจะสร้างความเสี่ยงภัยให้แก่สมาชิกผู้เป็นเจ้าของมากขึ้นด้วย

3. อันตรายที่เกิดจากการสูญเสียการควบคุมโดยสมาชิก เป็นประเด็นที่เกิดจากการปกปิดมูลค่าที่แท้จริงของทุนสำรอง เกิดจากการตีราคาหนี้สินของสหกรณ์สูงเกินความจริงหรือตีราคาสินทรัพย์ของสหกรณ์ต่ำกว่าความเป็นจริง โดยวัตถุประสงค์หลักอาจจะเพื่อลดตัวเลขกำไรหรือส่วนเกินที่จะเปิดเผยในงบดุลให้น้อยลงด้วยหวังผลทางด้านภาษีที่จะเสียน้อยลง อย่างไรก็ตามกระบวนการเช่นนี้เป็นเทคนิคทางบัญชีที่สมาชิกโดยทั่วๆ ไปมักจะไม่มีความรู้ ดังนั้นอันตรายจึงอาจจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะในกรณีที่กิจการที่แท้จริงของ

4. สหกรณ์กำลังประสบปัญหาแต่มีการกลบเกลื่อนหรือปกปิดโดยการจัดการกับตัวเลขทางบัญชีให้ดูดีจนดูเหมือนว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทำให้สมาชิกไม่สามารถทราบ

สถานการณ์ที่เป็นจริงของสหกรณ์ได้ นอกจากนี้อันตรายยังอาจจะเกิดขึ้นในกรณีที่สหกรณ์มีการสร้างกองทุนรักษาระดับเงินเฉลี่ยคืน (dividend equalization funds) ซึ่งสำรองเป็นพิเศษสำหรับการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกในอัตราที่คงที่ ซึ่งทำให้สมาชิกไม่ทราบสถานการณ์ที่แท้จริงของสหกรณ์ ก็จะเป็นอันตรายแก่สหกรณ์ได้โดยเฉพาะในกรณีที่ธุรกิจมีปัญหาแต่สมาชิกไม่ทราบ จึงไม่มีการศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข

5. สร้างความรู้สึกที่ไม่ถูกต้องในด้านความมั่นคงของสหกรณ์ เป็นผลมาจากการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีข้างต้นทำให้การรับรู้ข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในกรณีที่สหกรณ์มีทุนสำรองในระดับสูง สมาชิกและฝ่ายจัดการอาจจะเกิดความรู้สึกที่ผิดๆ ว่าสหกรณ์มีความมั่นคงสูงเป็นผลให้การจัดการด้านการเงินเป็นไปอย่างประมาท เช่น จูงใจให้ลงทุนในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงมากขึ้น ทั้งๆ ที่โดยปกติหากพวกเขามีความรู้สึกว่าเงินทุนสำรองมีไม่มากก็อาจจะไม่ทำกิจกรรมอะไรที่อยู่นอกเหนือจากความสนใจของสมาชิก

2. ทุนจากการกู้ยืม (borrowed capital)

ความต้องการเงินทุนจากการกู้ยืมของสหกรณ์ เกิดขึ้นจากทุนเรือนหุ้นและทุนสำรองของสหกรณ์มีอยู่อย่างจำกัด เงินทุนจากการกู้ยืมนี้แตกต่างจากเงินทุนที่สหกรณ์เป็นเจ้าของเพราะเป็นเงินทุนจากแหล่งภายนอกสหกรณ์มีบุคคลที่สามเป็นเจ้าของ ซึ่งสหกรณ์จะต้องชำระคืนในระยะเวลาที่กำหนดพร้อมทั้งดอกเบี้ย ในขณะที่เงินทุนจากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกหรือทุนสำรองของสหกรณ์นั้นสหกรณ์ไม่มีภาระที่จะต้องจ่ายคืนในกำหนดเวลา อีกทั้งไม่จำเป็นต้องจ่ายดอกเบี้ยด้วยก็ได้หากสมาชิกเห็นชอบ

อำนาจในการกู้ยืมนี้โดยปกติจะมาจากที่ประชุมใหญ่ซึ่งได้พิจารณาแล้วถึงภาระในด้านความเสี่ยงภัยที่จะเกิดจากการกู้ยืมและให้ความเห็นชอบ โดยทั่วไปในทางปฏิบัติก็จะมอบอำนาจให้กับฝ่ายจัดการในการกู้ยืม ซึ่งมักจะมีกรอบกำหนดให้ปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย เช่น กำหนดวงเงินสูงสุดที่ให้กู้ยืม หรือกำหนดเป็นปริมาณ ที่แน่นอนเลยว่าจะให้กู้เท่าใด ในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายแห่งสหกรณ์ที่ขึ้นทะเบียนมักจะมีการกำหนดภาระความรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์ในปริมาณที่จำกัด

แหล่งที่มาของเงินทุนจากการกู้ยืม

1. จากสมาชิกของสหกรณ์ ในความเป็นจริงนั้นสหกรณ์ส่วนใหญ่มักไม่สามารถเข้าถึงตลาดทุนได้ อีกทั้งยังขาดแคลนหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เหมาะสม ทำให้ไม่ง่ายนักที่จะได้มาซึ่งเงินกู้ยืมในระยะยาวจากแหล่งอื่นๆ ดังนั้น สมาชิกจึงเป็นแหล่งเงินกู้หนึ่ง ที่มีความสำคัญสำหรับ

สหกรณ์ซึ่งเมื่อสหกรณ์ได้รับเงินกู้ยืมจากส่วนของสมาชิกแล้วจะต้องคำนึงเสมอว่า เงินส่วนที่กู้ยืมมาจากสมาชิกนี้แตกต่างจากเงินส่วนที่เป็นการถือหุ้นจากสมาชิก และจะต้องให้ความสำคัญในเงินส่วนนี้เสมือนกับว่าสหกรณ์กู้ยืมมาจากบุคคลที่สามที่ไม่ใช่สมาชิก ทั้งในเรื่องของการให้ผลตอบแทนหรือการชำระคืน เป็นต้น

2. จากรัฐบาล ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นส่วนมากมักจะพบว่ารัฐบาลเป็นแหล่งทุนภายนอกที่สำคัญของสหกรณ์ เนื่องจากประชาชนส่วนมากมักมีรายได้ต่ำ และสหกรณ์เองส่วนใหญ่ก็เติบโตมาจากการริเริ่มและการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ เงินทุนส่วนที่รัฐบาลให้กับสหกรณ์นั้นมีทั้งที่อยู่ในรูปของเงินทุนในการกู้ยืม และเงินทุนให้เปล่าเพื่อช่วยเหลือสหกรณ์ในโครงการต่างๆ ในส่วนที่เป็นเงินทุนกู้ยืมนั้นรัฐก็มักจะกำหนดเงื่อนไขในเรื่องของดอกเบี้ยและการชำระคืนที่เป็นภาระกับสหกรณ์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งเงินทุนภายนอกอื่นๆ นอกจากนี้เงินทุนที่ให้กู้ยืมในบางโครงการก็มักจะให้มาควบคู่กับการช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ด้วย อย่างไรก็ตามการพึ่งพาเงินทุนจากภาครัฐจำนวนมากก็มีข้อเสีย โดยเฉพาะในกรณีที่ประชาชนมีการศึกษาน้อยเพราะมักจะสร้างความรู้สึกพึ่งพาและสร้างความคิดที่ว่าสหกรณ์เป็นองค์การของรัฐบาลไม่ใช่องค์การอิสระที่มีพวกเขาเป็นเจ้าของ

3. จากสถาบันการเงินต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีข้อดีที่สำคัญเมื่อเทียบกับแหล่งเงินกู้ภายนอกอื่นๆ คือปริมาณเงินทุนที่จะให้กู้ยืมนั้นโดยทั่วๆ ไปมักจะมีมากกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ อีกทั้งยังมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเงินคอยให้คำแนะนำทางด้านการจัดการเงินทุนอีกด้วยซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากโดยเฉพาะสหกรณ์ในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมักจะขาดแคลนผู้จัดการที่มีความรู้ทางด้านการจัดการทางการเงิน โดยทั่วไปการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มักจะอยู่ในรูปของเงินให้กู้และเงินเบิกเกินบัญชีและไม่ว่าจะเป็นการให้กู้ยืมแบบใดก็ตาม ธนาคารก็มักจะเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันที่ครอบคลุมวงเงินที่ให้กู้ยืม สำหรับข้อเสียที่เกิดจากการใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์นั้นก็มีอยู่หลายประการ เช่นกัน เป็นต้นว่า มักจะเป็นการให้กู้ในระยะสั้นหรืออย่างดีก็เป็นการให้กู้ในระยะปานกลาง ในขณะที่สหกรณ์เองมักจะต้องการใช้เงินในระยะยาว นอกจากนี้ สหกรณ์ก็มักจะหาหลักทรัพย์ค้ำประกันตามที่ธนาคารต้องการให้ไม่ได้หลักทรัพย์ค้ำประกันที่สหกรณ์มี เช่น ที่ดิน ก็มักจะถูกประเมินราคาที่ต่ำ และทุนเรือนหุ้นที่สหกรณ์มีซึ่งพอจะอาศัยเป็นส่วนหนึ่งของหลักทรัพย์ของสหกรณ์ก็มีความไม่คงที่สูง ดังนั้น จึงพบอยู่เสมอว่าในประเทศที่กำลังพัฒนาธนาคารผู้ให้กู้ก็มักจะเรียกร้องให้ภาครัฐเป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืม ซึ่งก็ทำได้ไม่ง่ายนัก อีกทั้งยังเป็นการเสี่ยงต่อการถูกครอบงำโดยทางการอีกด้วย นอกจากนี้ในการพิจารณาการให้กู้ยืมโดยเจ้าหน้าที่ของธนาคารมักจะไม่มีความยืดหยุ่น พวกเขามักจะมองดูตัวเลขทางบัญชีเป็นเกณฑ์โดยไม่สนใจลักษณะเฉพาะของการทำธุรกิจแบบสหกรณ์ เช่น การดูที่สัดส่วนของ

หนี้สินต่อสินทรัพย์ ซึ่งง่ายต่อการพิจารณาของเขา ในขณะที่ไม่ให้ความสำคัญกับจุดแข็งที่สหกรณ์มี เช่น การเป็นองค์การของสมาชิกที่มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ด้วยข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ในทางปฏิบัติมักไม่ค่อยพบว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งสินเชื่อสำคัญของสหกรณ์ โดยสหกรณ์มักจะไปพึ่งเงินทุนจากขบวนการสหกรณ์ด้วยกันเอง เช่น ชุมนุมสหกรณ์ หรือจากสหกรณ์ระดับปฐมด้วยกัน

4. จากสหกรณ์อื่นๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าสหกรณ์ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาหลายประการในการที่จะใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอก ดังนั้นจึงมักจะมีคำแนะนำว่าเมื่อสหกรณ์จำเป็นต้องใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอก ในขั้นแรกสหกรณ์ควรที่จะพิจารณาใช้แหล่งเงินทุนจากองค์กรหรือสถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการสหกรณ์ หรือที่เป็นมิตรและมีความเข้าใจในการสหกรณ์ดีเสียก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยพิจารณากู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น แต่อย่างไรก็ตามในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นเป็นไปได้ที่จะพบว่า สหกรณ์ทั้งหลายแม้กระทั่งสหกรณ์ออมทรัพย์เองก็ยังมีทุนสะสมไม่เพียงพอต่อความต้องการของตัวเอง เนื่องจากบรรดาสมาชิกยากจนเกินกว่าจะมีเหลือสำหรับการออม

แหล่งเงินทุน สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ 2 ทาง คือ

1. เงินทุนภายนอก

1.1 ส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืมจากเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งธนาคารจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 โดยโอนกิจการของธนาคารเพื่อการเกษตรเดิมเข้าไว้ด้วยกัน มีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือการดำเนินงานของเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ดังนั้นในด้านที่เกี่ยวกับสหกรณ์ ธ.ก.ส. จะให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์การเกษตร ใช้เป็นทุนสำหรับให้สมาชิกกู้ตามข้อบังคับของสหกรณ์ ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตลอดจนสิ่งจำเป็นอื่น ๆ มาจำหน่ายแก่สมาชิกและเกษตรกร และใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินการขายผลิตผลเกษตร

1.2 เงินกู้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ สหกรณ์การเกษตรกู้เงินจาก ธ.ก.ส. แต่สหกรณ์รูปอื่น ๆ หรือสหกรณ์การเกษตรบางแห่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกมาใช้เพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์อาจจะขอกู้จากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ซึ่งมีนโยบายที่จะช่วยเหลือสถาบันเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลโดยถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น

1.3 เงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร สหกรณ์ที่มีการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น ร้านสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์การเกษตร จำเป็นต้องใช้เงินสดมากหรือใช้เงินสดบ้างเป็นบางเวลา แต่ในขณะเดียวกันการหมุนเวียนของเงินสดอาจหมุนมาไม่ทันกับความต้องการ อาจส่งผลกระทบกระเทือนต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ได้ ฉะนั้น จึงต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยการเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารในบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งสหกรณ์ได้ทำการตกลงไว้กับธนาคาร โดยจะเบิกเงินเกินบัญชีไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้และธนาคารคิดดอกเบี้ยตามยอดเบิกเกินคงเหลือประจำวัน

1.4 สินเชื่อทางการค้า สหกรณ์ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค หรือสินค้าประเภทวัสดุทางการเกษตรหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่สมาชิก ในบางครั้งสหกรณ์อาจมีทุนไม่เพียงพอสำหรับการจัดการด้านนี้ สหกรณ์จะขอสินเชื่อนำสินค้ามาให้สมาชิกก่อน แล้วชำระมูลค่าสินค้านั้นในภายหลัง อาจเป็นระยะเวลา 30 วัน 45 วัน หรือ 60 วัน แล้วแต่จะตกลงให้เครดิต เราเรียกวิธีนี้ว่า สินเชื่อทางการค้า

1.5 เงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ใช้ วิธีการสหกรณ์เป็นวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการปกครอง ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ จะมีทุนให้กู้ยืมเพื่อการส่งเสริมและช่วยเหลือสหกรณ์ที่หน่วยงานนี้รับผิดชอบ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้สหกรณ์มีฐานะการเงินที่ดีที่มั่นคงจะช่วยเหลือสหกรณ์อื่น โดยการให้กู้หรือนำเงินฝากไว้กับสหกรณ์นั้น ๆ เพื่อช่วยเหลือให้สหกรณ์ที่มีเงินทุนน้อยมีเงินทุนที่จะให้บริการแก่สมาชิกได้

2. เงินทุนภายใน

แหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นเงินทุนที่สหกรณ์ได้มาจากมวลสมาชิกของสหกรณ์ เช่น ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ตลอดจนทุนสำรองกำไรสะสมและทุนสะสมอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติ เป็นต้น สหกรณ์จะต้องจัดหาเงินทุนเพียงพอกับขนาดธุรกิจของสหกรณ์ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลภายนอกในการที่จะให้เงินทุนหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์ ฉะนั้นนอกจากสหกรณ์จะดำเนินธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกแล้ว สหกรณ์ควรจะหาวิธีการที่จะส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก ส่งเสริมการประหยัดและการออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก เพื่อส่งเสริมฐานะสมาชิกของสหกรณ์ ปัจจุบันเงินทุนที่มาจากแหล่งภายในสหกรณ์ประกอบด้วย 4 ชนิดใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ทุนเรือนหุ้น มาจากการถือหุ้นของสมาชิกเมื่อแรกเข้าหรือระหว่างการเป็นสมาชิก ทุนเรือนหุ้นเป็นส่วนของสมาชิกผู้เป็นเจ้าของอย่างแท้จริง มูลค่าหุ้นอาจแตกต่างกันไป

แล้วแต่ข้อบังคับของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ หุ้นที่สมาชิกถือทั้งหมดต้องไม่เกินกฎหมายที่กำหนดไว้ คือ ไม่ให้สมาชิกคนหนึ่งถือหุ้นเกินกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อิทธิพล เนื่องจากการเป็นผู้มีสัดส่วนในความเป็นเจ้าของจากการถือหุ้นส่วนใหญ่ของสหกรณ์

2. เงินรับฝากจากสมาชิก การรับฝากเงินจากสมาชิกเป็นการส่งเสริมการออมในหมู่สมาชิก และยังถือว่าเป็นการหาทุนสำหรับใช้ในธุรกิจของสหกรณ์วิธีหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการรับฝาก เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ถือเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญแหล่งหนึ่งของสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์สามารถรวบรวม เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานได้ แต่ขณะเดียวกันสหกรณ์จะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝากเหมือนสถาบันการเงินทั่วไป เงินรับฝากถือเป็นแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ จัดไว้ในประเภททุนจากเจ้าหนี้

3. ทุนสำรอง ทุนสำรองเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ ความสำคัญของทุนสำรองจะช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเงิน เป็นการลงทุนระยะยาวและขยายกิจการ เพิ่มอำนาจการกู้ยืมของสหกรณ์ และทำหน้าที่เป็นกันชนสำหรับป้องกันความรับผิดเพื่อหนี้สินของสมาชิก เพราะสามารถนำไปชดเชยการขาดทุน โดยไม่ต้องลดค่าหุ้นหรือเรียกให้สมาชิกชำระหนี้เพิ่มเติม ทุนสำรองเป็นเงินทุนของสหกรณ์ที่สหกรณ์ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

4. ทุนสำรองเป็นทุนที่ได้มาจากการรวบรวมสะสมจากแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การก่อหนี้ เพื่อให้ทุนส่วนของสมาชิกเป็นเจ้าของได้งอกเงยขึ้น ถือได้ว่าทุนส่วนนี้มีความสำคัญต่อการขยายและเติบโตของสหกรณ์ โดยมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

การจัดสรรเงินส่วนเกิน (กำไรสุทธิ) เป็นทุนสำรอง

เงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้โดยไม่ระบุว่าให้ใช้เพื่อการใด

กำไรจากการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

เงินที่สหกรณ์พึงจ่ายให้บุคคลใดที่ขาดการเรียกร้องจนพ้นกำหนดอายุความ เช่น เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน ที่ไม่ได้มารับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

เงินค่าปรับต่าง ๆ ที่สหกรณ์ได้รับจากสมาชิก

หนี้ต่าง ๆ ที่เจ้าหนี้ยกให้

เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิจากการดำเนินงานประจำปี ส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสะสมเพื่อการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของสหกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับทั้งนี้เพื่อให้สหกรณ์มีทุนใช้เพื่อการนั้นโดยไม่ต้องหาจากแหล่งอื่น เช่น เป็นทุนศึกษาอบรมทางสหกรณ์ เป็นทุนการสะสมเพื่อการสงเคราะห์ ส่งเสริมสวัสดิการในหมู่สมาชิกและครอบครัวเป็นทุนสะสมเพื่อการขยายงาน เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์ต้องการเงินทุนไม่ว่าจะเป็นระยะเริ่มตั้ง ระยะดำเนินงาน หรือระยะขยายกิจการ เงินทุนที่ต้องการจึงมีเงินทุนระยะสั้น เงินทุนระยะปานกลาง และเงินทุนระยะยาว แหล่งเงินทุนของสหกรณ์มีอยู่ 2 แหล่ง คือ แหล่งเงินทุนภายนอกและแหล่งเงินทุนภายใน

ต้นทุนของเงินลงทุน หมายถึง อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ ซึ่งธุรกิจได้รับจากการลงทุนในสินทรัพย์ เพื่อที่จะเป็นที่พอใจของผู้ลงทุน หรือหมายถึง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์ ซึ่งจะให้มูลค่าตลาด (market value) ของธุรกิจไม่เปลี่ยนแปลงในการพิจารณาต้นทุนของเงินทุนจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินสำหรับธุรกิจที่ได้ผลตอบแทนหรือสร้างผลตอบแทนจากเงินลงทุนและสินทรัพย์ อันได้แก่ ธุรกิจการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ (รวมทั้งธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์) เนื่องจากผลตอบแทนที่ได้จากเงินลงทุนจะสูงหรือต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับต้นทุนของเงินลงทุน และค่าใช้จ่ายในการใช้สินเชื่อสถาบันการเงินที่สามารถมีต้นทุนเงินลงทุนต่ำ ควบคุมค่าใช้จ่ายในการบริหารสินเชื่อได้ดี ย่อมสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการดำเนินงานที่จะปรากฏออกมาในงบกำไรขาดทุนได้

ในการวิเคราะห์ต้นทุนของเงินลงทุนมักจะพิจารณา ต้นทุนเงินลงทุนภายนอกหรือเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนทางบัญชี ซึ่งต้นทุนในรูปของตัวเงินจริง ๆ เช่น ต้นทุนของเงินรับฝาก และต้นทุนเงินกู้ยืม โดยไม่ได้พิจารณาต้นทุนเงินลงทุนภายในหรือเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหน่วยธุรกิจไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงินจริง หรืออาจเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนตัวเลข อันได้แก่ ต้นทุนเงินทุน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนของเจ้าของหรือทุนเรือนหุ้น ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเงินทุนเหล่านี้อย่างน้อยที่สุดก็มีต้นทุนค่าเสียโอกาส หรือ Opportunity Cost ซึ่งมักไม่ได้แสดงต้นทุนในเงินสดโดยตรง

2. หนี้สินอื่นที่เป็นแหล่งเงินทุนที่ไม่มีการจ่ายผลตอนแทนใด ๆ ให้แก่เจ้าของทุนแต่อย่างใด เช่นกัน

ดังนั้น ต้นทุนของเงินทุนมักเป็นต้นทุนของเงินทุนภายนอก (ต้นทุนบัญชี) ของสหกรณ์ที่มีการจ่ายในรูปค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินจริง มักจะได้แก่ ต้นทุนเงินฝาก และต้นทุนเงินกู้ยืม

ประสิทธิภาพในการใช้เงินทุน คือ ส่วนต่างของผลตอบแทนเงินลงทุน และต้นทุนเงินทุน คือ ประสิทธิภาพในการใช้เงินทุนของธุรกิจผลตอบแทนแตกต่างกันไป กล่าวอีกในหนึ่งว่าธุรกิจควรจะลงทุนในสินทรัพย์ประเภทใด และแต่ละประเภทควรมีจำนวนเท่าใด จึงจะทำให้ธุรกิจได้ประโยชน์สูงสุด ประโยชน์สูงสุดหรือประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เป็นจุดมุ่งหมายของธุรกิจซึ่งถือเป็นเป้าหมายหรือทิศทางการดำเนินงานที่ทุกธุรกิจต้องกำหนดขึ้น การนำเงินลงทุนไปใช้ไป

จัดสรรเงินทุนหรือลงทุนในสินทรัพย์ในประเภทต่าง ๆ โดยให้ธุรกิจมีทั้ง Liquidity และ Profitability

สุวรรณา เจียรนัยกูร (2530: 8-9) ได้กล่าวว่า การบริหารเงินให้ธุรกิจมี Liquidity หรือสภาพคล่อง หมายถึง การบริหารเงินเพื่อให้มีความสามารถที่นำสินทรัพย์ไปชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ธุรกิจจะมีสภาพคล่องดังกล่าวสูงต่อ เมื่อมีสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้รวดเร็ว เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ สินค้า เงินลงทุนชั่วคราว เป็นต้น สภาพคล่องที่สูงจะช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน

การบริหารเงินให้ธุรกิจมี Profitability หรือภาวะที่ให้ผลกำไร ภาวะที่ได้ประโยชน์ หมายถึงการบริหารการเงินเพื่อให้มีการใช้เงินทุนไปลงทุน ในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น หรือเพื่อให้มีความสามารถในการทำกำไรสูงสุด (ตามเป้าหมายของธุรกิจ) โดยปกติแล้วการจะให้ได้กำไรสูงสุดนั้นธุรกิจต้องใช้เงินทุนมาก ๆ เพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวรที่สามารถให้ผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน การใช้เงินทุนเพื่อให้ธุรกิจสามารถบรรลุ Liquidity และ Profitability จึงไม่ใช่งานที่ง่ายนัก แต่ถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารการเงินที่ต้องทำให้เกิดดุลยภาพระหว่าง Liquidity หรือ Profitability เพื่อให้เกิดการเสี่ยงภัยทางการเงินเกี่ยวกับการไม่มีจะชำระหนี้ จนทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ฐานะทางเครดิตเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดปลอดภัยและเพื่อให้เจ้าของธุรกิจได้รับความมั่งคั่งสูงที่สุดด้วย

ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่การใช้เงินทุน ผู้บริหารการเงินจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินสดและหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด การบริหารลูกหนี้ การบริหารสินค้าคงเหลือ งบลงทุน นโยบายเงินปันผล การวิเคราะห์การใช้สินทรัพย์และเงินทุนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายคงที่

เต็มใจ สุวรรณฑัต (2536: 14) ได้กล่าวว่า การบริหารการเงิน หรือสภาพคล่องอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงการเจริญเติบโตของเงินออมที่อยู่ในสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง เงินออมนี้ไม่ว่าจะเป็นทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ เงินรับฝากก็ตาม ซึ่งเงินเหล่านี้จะมีต้นทุนในตัวมันโดยปกติสหกรณ์จะไม่ให้สมาชิกกู้ เพื่อทำรายได้เข้าสู่สหกรณ์ อย่างไรก็ตามในการบริหารเงินนั้นจะต้องมีการสำรองเงินสด เงินฝากธนาคารหรือตราสารทางการเงินที่มีสภาพคล่องซึ่งจะเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายที่สุด เพื่อสนองตอบการไหลออกของเงิน ดังนั้น การบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีแหล่งเงินทุน แหล่งสนับสนุนสภาพคล่องเช่น ธนาคารพาณิชย์ ชุมนุมสหกรณ์เป็นแหล่งต่อทุน เพื่อบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์

จุฑาทิพย์ ภัทรวาท (2543: 42) ได้กล่าวว่า เป้าหมายในการบริหารเงิน จะใช้เงินทุนให้เกิดประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรย่อมมีแตกต่างจากเป้าหมายในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์หรือองค์กรธุรกิจอื่น ซึ่งได้แก่

1. ความสามารถในการทำกำไร (profitability) คำที่กล่าวว่า "สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร" นั้นมิได้หมายความว่า สหกรณ์ไม่ต้องทำกำไร แต่การเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่แท้จริงนั้น หมายถึง สหกรณ์ย่อมดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด มีกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจอื่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของประสิทธิภาพในการดำเนินงานคือ "ความสามารถในการทำกำไร

2. การรักษาสภาพคล่อง (liquidity) สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพคล่องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม สภาพการณ์ที่บ่งชี้ถึง "สภาพคล่อง" ในสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ การมีเงินเพียงพอให้แก่สมาชิกที่มากู้เงิน ที่มาถอนหุ้น ถอนเงินฝาก การจ่ายเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนได้ตามเวลากำหนด

3. การดำรงความเสี่ยง (risk) ในอัตราต่ำ ในแนวทางของนักสหกรณ์ไม่ควรจะดำเนินการใด ๆ ที่มีความเสี่ยงเพราะดำเนินการบนความเสี่ยงย่อมมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของสหกรณ์และสมาชิกมากที่สุด ความเสี่ยงที่ผู้บริหารต้องระมัดระวังได้แก่ ความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดหาเงินทุนผิดพลาด (financial risk) และความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดสรรเงินทุนที่ไม่ได้เป็นไปตามแผน (operating risk)

4. ความมั่นคงและมีเสถียรภาพ (security & stability) ความมั่นคงและเสถียรภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสหกรณ์ สมาชิกผู้ฝากเงินย่อมต้องมีความเชื่อถือไว้วางใจและแน่ใจว่าสหกรณ์มีความมั่นคงและเสถียรภาพจึงมีความมั่นใจที่จะนำเงินมาฝากไว้กับสหกรณ์

ประยงค์ สายประเสริฐ (2546: 203) ได้กล่าวว่า การระดมทุนภายในสหกรณ์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก ซึ่งถ้าหากสหกรณ์ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และทำการรณรงค์ในการระดมทุนภายในสหกรณ์อย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้ว สหกรณ์ก็จะมีเงินทุนเพิ่มขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนลงได้ การระดมทุนของสหกรณ์จะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการพัฒนาอาชีพให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้กล่าวว่า ถึงแม้สหกรณ์จะถือเอาการรวมคนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ทุนก็นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรประการหนึ่ง นอกเหนือจากทรัพยากรในด้านอื่น ๆ สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยจะได้มีเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. จากธนาคารพาณิชย์
3. จากเงินทุนส่งเสริมสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์
4. จากทุนเรือนหุ้น
5. จากเงินฝากของสมาชิกประเภทออมทรัพย์ ฝากประจำ ฝากสัจจะออมทรัพย์
6. ทุนสำรอง

สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มักจะมองหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก แต่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการระดมทุนจากตัวภายในสหกรณ์เอง ซึ่งหากสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งจะกำหนดนโยบายในการระดมทุนภายในสหกรณ์ไว้ให้ชัดเจน โดยมีเป้าหมายและมีแผนการรณรงค์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องและปฏิบัติงานตามแผนอย่างจริงจัง เชื่อว่า สหกรณ์จะสามารถเพิ่มเงินทุนได้อย่างรวดเร็ว นโยบายในการระดมทุนภายในสหกรณ์ จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายในการส่งเสริมอาชีพในด้านการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ นอกจากการเกษตรให้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้นกว่าเดิม และมีแหล่งที่มาของรายได้จากพืช สัตว์ หัตถกรรมในครัวเรือน รวมทั้งรายได้อื่น ๆ นอกภาคเกษตร โดยวิธีการถือหุ้นเพิ่มตามเกณฑ์ของการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วตามปกติ เมื่อสมาชิกกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ทุก 1,000 บาท จะต้องถือหุ้นเพิ่ม 1 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 50 บาท ส่วนการถือหุ้นของสหกรณ์ตามความสมัครใจของสมาชิกยังกระทำกันน้อยมาก ซึ่งเรื่องนี้สหกรณ์จะต้องจัดการประชุมชี้แจงให้สมาชิกสหกรณ์มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ ซึ่งถ้าหากสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์มีความเข้าใจแล้ว ย่อมจะให้ความร่วมมือ สหกรณ์ก็จะได้เงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิกเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้สหกรณ์ก็ควรจะรณรงค์ให้กรรมการดำเนินการและสมาชิกทำการฝากเงินประเภทออมทรัพย์ ประจำ และสัจจะออมทรัพย์

การระดมทุนภายในสหกรณ์จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งหามาตรการจูงใจต่าง ๆ และกระทำกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จะต้องกระทำให้เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกแล้วเชื่อว่า สหกรณ์จะสามารถระดมเงินทุนจากภายในสหกรณ์ได้เป็นจำนวนมาก

ส่วนทุนสำรองนั้น ถ้าสหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจและมีกำไรสุทธิจะต้องจัดสรรเป็นเงินทุนสำรองของสหกรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (ตามกฎหมายของสหกรณ์)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2548) วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยประยุกต์ใช้ CAMELS analysis พัฒนานวัตกรรมทางการเงินเพื่อการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้มีการเตรียมพร้อมรับกับกระแสความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ จึงได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนระบบการตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่ออนาคตขึ้น โดยการนำข้อมูลทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบบัญชีประจำปีแล้ว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์โดยผู้สอบบัญชีจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย CAMELS analysis เพื่อเป็นระบบเตือนภัยให้กับสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการบริหารและการดำเนินการก็เหมือนธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสหกรณ์ต้องแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ มากมาย สหกรณ์จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อความอยู่รอด และความเจริญก้าวหน้าสืบไป ปัจจุบันสหกรณ์ในประเทศไทยมีจำนวน 7,364 สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรอีกจำนวน 7,390 กลุ่ม ที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงินสำหรับประเมินสถานะทางการเงิน เพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

การสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) เพื่อการส่งสัญญาณเตือนภัยทางการเงินให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ภายใต้สภาวะการแข่งขันกับธุรกิจทั่วไปในปัจจุบัน ช่วยให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานทุกระดับเป็นไปทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และสามารถสะท้อนภาพการดำเนินธุรกิจร่วมกันของภาคประชาชนที่สามารถขยายผลนำไปสู่แนวทางการพัฒนาของธุรกิจขนาดใหญ่ อันจะเป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตต่อไป อีกทั้งยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนด้วย

CAMELS analysis เป็นเครื่องมือทางการเงินที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ในการวิเคราะห์ในมุมมอง 6 มิติ

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรโดย CAMELS analysis ให้เกิดประโยชน์ในเชิงบริหารจัดการผู้สอบบัญชีควรต้องนำ

โครงสร้างธุรกิจของสหกรณ์มาร่วมวิเคราะห์ด้วย เพื่อสะท้อนผลการบริหารจัดการของสหกรณ์ในรอบปีที่ผ่านมาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การประยุกต์ใช้ CAMELS analysis วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อชี้สถานการณ์ความเสี่ยงที่สำคัญและความจำเป็นต้องเตือนภัยทางการเงินให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรภายในเวลาที่เหมาะสม

2. เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยให้ผู้บริหารสหกรณ์ได้ทราบภาวะเศรษฐกิจของสหกรณ์ เพื่อให้สามารถวางแผนงานรับสถานการณ์ได้ทันเวลา รวมถึงนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของสหกรณ์

3. เสนอผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันมิให้เกิดผลเสียหาย

4. เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

สำหรับการประยุกต์ใช้ CAMELS analysis ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. โครงสร้างธุรกิจของสหกรณ์ ประกอบด้วย

1.1 ธุรกิจการรับฝากเงิน (Deposit operation)

1.2 ธุรกิจการให้เงินกู้ยืม (สินเชื่อ) (Credit Operation)

1.3 ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย หรือธุรกิจการซื้อ (Sale of Agricultural Product Operation)

1.4 ธุรกิจการรวบรวมผลิตผล หรือธุรกิจการขาย (Marketing Operation)

1.5 ธุรกิจให้บริการและส่งเสริม (Agricultural Promotion & Service Operation)

2. วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์โดย CAMELS analysis 6 มิติ คือ

มิติที่ 1: C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

มิติที่ 2: A-Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์

มิติที่ 3: M-Management ability: ขีดความสามารถในการบริหาร

มติที่ 4: E – Earning sufficiency: การทำกำไร

มติที่ 5: L-Liquidity: สภาพคล่อง

มติที่ 6: S-Sensitivity: ผลกระทบของธุรกิจ

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้ประยุกต์ใช้ CAMELS analysis ในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินเพื่อการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกันในมุมมอง มิติที่ 1 ดังนี้

มติที่ 1: C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุนเป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุน ที่สามารถรองรับ หรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจ และการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนในรูปของการก่อหนี้ผูกพัน

ความเพียงพอและความเข้มแข็งของเงินทุน เน้นแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นหลัก การมีทุนของสหกรณ์เพียงพอกับความเสี่ยงต่าง ๆ และทุนของสหกรณ์ควรมีลักษณะที่ไม่สามารถถอนได้และไม่ผูกพันที่จ่ายผลตอบแทน หากเงินทุนภายนอก (เงินกู้ยืม) มากกว่าทุนของสหกรณ์ แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาระผูกพันทางการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ทุนเพื่อสร้างรายได้รองรับ

ความเสี่ยงของเงินทุน การก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยทุนของสหกรณ์มีความเสี่ยง จากสัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุนของสหกรณ์ ถ้าผลหนี้น้อยกว่าทุนของสหกรณ์ ย่อมสามารถรองรับหนี้ทั้งสิ้นต่อทุนของสหกรณ์ถ้าผลหนี้น้อยกว่าทุนของสหกรณ์ ย่อมสามารถรองรับหนี้ได้ด้วยตัวเอง และสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่ หากผลหนี้มากกว่าทุนของสหกรณ์มีความเสี่ยงต้องระดมทุน และบริหารสินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้รองรับความเสี่ยง

การให้ผลตอบแทน ผลตอบแทนมากหรือน้อย วัดจากอัตรากำไรต่อส่วนของทุนสหกรณ์ หากมีอัตราสูงแสดงว่าทุนไปสร้างรายได้ดี หรือลงทุนในสินทรัพย์คุณภาพดีเพื่อสร้างรายได้

คำอธิบายแบบ

มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

1. เงินทุนดำเนินงาน หมายถึง หนี้สินและทุนของสหกรณ์ในงบดุล

ผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากเงินลงทุนโดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย (ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน+ปีก่อนแล้วหาร 2)

2. แหล่งเงินทุน หมายถึง แหล่งที่มาของเงินทุนดำเนินงาน ดูจากงบดุล แบ่งเป็นทุนภายในสหกรณ์ (เงินรับฝากสมาชิก และทุนของสหกรณ์ ฯลฯ) และทุนภายนอกสหกรณ์ (เงินกู้ยืม เงินรับฝากจากสหกรณ์ และอื่น ๆ)

ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ หมายถึง สัดส่วนของทุนสำรองเทียบกับสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น ดูจากงบดุล

3. สัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน หมายถึง การเทียบสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นกับทุนของสหกรณ์ ดูจากงบดุล

การเติบโตทุนของสหกรณ์/หนี้สิน หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ ลดทุนของสหกรณ์และหนี้สิน เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาคในมุมมอง 6 มิติ โดยการประยุกต์ใช้ CAMELS analysis เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อฝ่ายบริหารของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อการเฝ้าระวังการเตือนภัยทางการเงิน เพื่อส่งสัญญาณเตือนให้ผู้บริหารสหกรณ์ได้ทราบภาวะเศรษฐกิจสหกรณ์ให้สามารถวางแผนงานรับสถานการณ์ได้ทันเวลา รวมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินและป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital strength) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}} \text{ เท่า}$$

2. อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}} \text{ เท่า}$$

3. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - ทุนปีก่อน}}{\text{ทุนปีก่อน}} \times 100$$

4. อัตราการเติบโตของหนี้สิน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้สิน} = \frac{\text{หนี้สินของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - หนี้สินปีก่อน}}{\text{หนี้สินปีก่อน}} \times 100$$

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

มติที่ 2: A-Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์

ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราการค้างชำระของลูกหนี้ (%) (สำหรับภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร)

$$= \frac{\text{หนี้ที่ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด}}{\text{หนี้ที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

2. อัตราการหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)

$$= \frac{\text{ขาย/บริการ (รายได้ธุรกิจหลัก)}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (%)

$$= \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

4. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (%)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100$$

มติที่ 3: M-Management ability: ขีดความสามารถในการบริหาร

ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ อัตราการเติบโตของธุรกิจ (%) (ธุรกิจสหกรณ์ : ยอดเพิ่มระหว่างปีแต่ละธุรกิจ (รับฝากเงิน ให้เงินกู้ จัดหาสินค้ารวบรวม ให้บริการอื่น)

$$= \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน-มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}} \times 100$$

มติที่ 4: E – Earning sufficiency: การทำกำไร

ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ

1. กำไรต่อสมาชิก (บาท)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

2. เงินออมต่อสมาชิก (บาท) (เงินออม = เงินฝากสิ้นปีของสมาชิก + เงินหุ้นสมาชิก)

$$= \frac{\text{เงินฝากสมาชิก+ทุนเรือนหุ้น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

3. หนี้สินต่อสมาชิก (บาท) (หนี้สิ้นปีของสมาชิกยังไม่หักหนี้สงสัยจะสูญ = ลูกหนี้เงินกู้ + ลูกหนี้การค้า + ลูกหนี้ค้าบริการ)

$$= \frac{\text{ลูกหนี้เงินกู้+ลูกหนี้การค้า+ลูกหนี้ค่าบริการอื่น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (%)

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (%)

$$= \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน-ทุนสำรองปีก่อน}}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}} \times 100$$

6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (%)

$$= \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปัจจุบัน-ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}} \times 100$$

7. อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ (%)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน-กำไรสุทธิปีก่อน}}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}} \times 100$$

8. อัตรากำไรสุทธิ (%)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขาย/บริการ (รายได้ธุรกิจหลัก)}} \times 100$$

มติที่ 5: L-Liquidity: สภาพคล่อง

ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2. อัตราหมุนของสินค้า (ครั้ง) (เฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย)

$$= \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

3. อายุเฉลี่ยสินค้า (วัน)

$$= \frac{\text{365 วัน}}{\text{อัตราหมุนของสินค้า}}$$

4. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (%)

$$= \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด}}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในฐานะศูนย์ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการเงินสร้างระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมาเป็นลำดับ โดยในปี 2548 ได้ประยุกต์ใช้ CAMELS analysis ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549 สร้างค่าอ้างอิงเพื่อเทียบเคียงทางการเงินภายในกลุ่ม (ขนาดและประเภท) ด้วยอัตราส่วนและข้อมูลสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Average of Financial Data and Ratio of Cooperative and Farmer Groups: Peer Group) และในปี 2550 ได้สร้างค่าอ้างอิงที่เป็นค่ามาตรฐานเพื่อพัฒนาเสถียรภาพทางการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (Financial Standard Ratios of Cooperatives and Farmer Groups) (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550)

ซึ่งอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวสามารถใช้วัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยสามารถชี้วัดระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงิน ได้ 4 ระดับ คือ

1. ปกติ (สีเขียว เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังปกติ แต่อย่างไรก็ตามต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งอาจมีด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมก็ได้)

2. มากขึ้น (สีเหลือง เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังมากขึ้น ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นและดีกว่าเดิมก็ได้)

3. พิเศษ (สีส้ม เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่ามีปัญหาด้านใดของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไรและมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างรวดเร็วหรือไม่)

4. พิเศษเร่งด่วน (สีแดง เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังพิเศษอย่างเร่งด่วน ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงว่าได้เกิดปัญหาทุกด้านของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไรและมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหายหรือไม่)

เครื่องมือเตือนภัยทางการเงินเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทาง เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

ในการพิจารณาว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างไรนั้น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ใช้การเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยพิจารณา 3 ตัวชี้วัดคือ

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)
2. ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด
3. ทุนสำรองต่อสินทรัพย์

เพื่อพิจารณาว่า ทั้ง 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับใด (สูง กลาง ต่ำ)

นอกจากระดับการเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินแล้ว จะพิจารณาความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน (C = ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง A = คุณภาพของสินทรัพย์ E = การทำกำไร L = สภาพคล่อง) โดยวิเคราะห์ 3 ระดับเช่นกัน แต่จะใช้สีเป็นเครื่องหมายในการแยกความลึกของการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ที่มีผลต่อการทำกำไร 3 สี คือ เขียว เหลือง และแดง มีความหมายดังนี้

สีเขียว หมายถึง ดี แสดงถึงความสามารถที่ล้ำหน้า ควรจะรักษาระดับให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง (วิเคราะห์และติดตามทั่วไป)

สีเหลืองหมายถึง พอใช้ แสดงถึงความสามารถเป็นที่พอใช้ อาจจะสามารถปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานให้มากขึ้นได้อีก (วิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น)

สีแดง หมายถึง ต้องปรับปรุง แสดงถึงความสามารถที่อาจต้องแก้ไข ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น (วิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด)

จากภาพ 2 เป็นภาพแสดงระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจากภาพตัวอย่างค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) อยู่ระดับปานกลาง ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ระดับสูง และ ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อยู่ระดับต่ำ

ภาพ 3 เป็นภาพแสดงระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน ซึ่งจากภาพตัวอย่างเข็มทิศอยู่ที่สีเหลือง หมายถึง ระดับการวิเคราะห์ และเฝ้าระวังมากขึ้น

จากภาพ 2 และ 3 เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังมากขึ้น เป็นสัญญาณแรกที่บอกให้ทราบว่า ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และอาจมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นหรือดีกว่าเดิมก็ได้

ส่วนภาพ 4 เป็นภาพแสดงความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ซึ่งจากภาพ C อยู่ระดับความลึกสีแดง ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด A และ L อยู่ระดับความลึกสีเขียว ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามทั่วไป และ E อยู่ระดับความลึกสีเหลือง หมายถึง จะต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งจากระดับความลึกของ C A E และ L หมายความว่า ควรวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่มีผลต่อความเสี่ยงของเงินทุนรวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร

ฉะนั้น จากสัญญาณในภาพ 2 และ 3 บ่งบอกว่าสหกรณ์อาจต้องเฝ้าระวังให้มากขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS และในภาพ 4 ก็เป็นสัญญาณที่บอกว่า สหกรณ์ควรจะพิจารณา และเฝ้าระวังในเรื่องของความเพียงพอของทุนเป็นพิเศษ ซึ่งหากไม่มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนแล้วอาจจะส่งผลต่อการทำกำไรได้

ภาพ 2 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร

ภาพ 3 ระดับการวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวัง

ภาพ 4 ความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน

อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง

Koch (1995) กล่าวว่า อัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluating bank performance) โดยวัดความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงของสถาบันการเงิน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)
2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk)
3. ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk) / ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk)
4. ความ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risk)

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสินเชื่อนั้น ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Net loan charge-offs/gross loans & lease) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ ว่าการปล่อยสินเชื่อนั้นมีหนี้สูญเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อมีคุณภาพและมีการเกิดหนี้สูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Loss reserves/Gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนทุนสำรองที่กำหนดไว้สำหรับเป็นการป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น จึงต้องกำหนดทุนสำรองเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการปล่อยสินเชื่อในระดับที่สูงขึ้นจึงต้องมีการกำหนดทุนสำรองที่สูงขึ้นตามไปด้วยเพื่อรักษาคุณภาพของเงินทุนและช่วยให้ผู้ฝากเงินมีความมั่นใจในความสามารถรองรับผลขาดทุนหรือชดใช้ความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

3. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Provisions for loan losses / Gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนเงินที่กันไว้เผื่อหนี้สงสัยจะสูญจะสำรองไว้สำหรับสินเชื่อที่คาดว่าจะเป็นหนี้สูญ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของกิจการ ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อมีคุณภาพและมีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

4. อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม (Annual gross loan & lease growth rate) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อศึกษาคุณภาพหนี้ของกิจการ คือ ถ้าอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่ำกว่าการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แสดงให้เห็นว่าหนี้มีคุณภาพต่ำลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อปีนี้ - เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

$$\text{อัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญปีนี้ - ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องนั้น ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (Total equity/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าไรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น นั่นคือความสามารถในการชำระหนี้ในช่วงปีดังกล่าวลดลง แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นในส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ นั่นคือ ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2. อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม (Core deposits/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของเงินรับฝากเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงสัดส่วนของภาระที่กิจการจะต้องชำระคืนต่อผู้ฝากและเจ้าหนี้ต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่สูง อันแสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น อันเนื่องมาจากอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากมากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์รวมนั่นเอง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{อัตราส่วนเงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3. อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (Volatile liabilities/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีภาระที่จะต้องชำระคืนเป็นสัดส่วนเท่าใดต่อสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่ ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำก็ยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีภาระที่ต้องจ่ายเงินเพื่อคืนหนี้สินเหล่านั้นไม่มาก ซึ่งกิจการที่มีอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่ามีความเสี่ยงที่ขาดสภาพคล่องมากกว่ากิจการที่มีอัตราส่วนนี้สูง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

4. อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Net loans & leases/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินให้สินเชื่อมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

ความเสี่ยงด้านการตลาด

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยนั้น ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม (Repriceable assets/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินดอกเบี้ยรับมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ลดลง แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยให้กับกิจการลดลง นั่นหมายถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ให้เป็นรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยลดลง แสดงถึงความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยรับ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2. อัตราดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม (Repriceable liabilities/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าอัตราส่วนนี้สูงขึ้น มีผลมาจากเงินรับฝากเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นหรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ดอกเบี้ยจ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นไปด้วย แสดงถึงภาระของกิจการในการที่จะต้องชำระคืนแก่ผู้ฝากต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่มีอัตราส่วนสูงขึ้น ทำให้ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3. ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย (Repriceable assets – Repriceable liabilities) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูงขึ้น เนื่องจากดอกเบี้ยรับมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าดอกเบี้ยจ่าย แสดงถึงความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยลดลง

$$\text{ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย} = \text{ดอกเบี้ยรับ} - \text{ดอกเบี้ยจ่าย}$$

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวนั้น ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน (Total asses/Number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์มีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนพนักงานของกิจการผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานให้เกิดสินทรัพย์ได้สูง และแสดงถึงการที่พนักงานได้ปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน (Personnel expense / Number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนของพนักงาน ผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงกิจการต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงเกินความสามารถของพนักงาน และแสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานต่ำกว่าอัตราค่าจ้างสูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายของพนักงาน}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นวลละออ เตกาญจนวานิช (2531) ศึกษาการวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูโรงเรียนรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ ต้นทุนและเงินทุนแต่ละประเภท อัตราผลตอบแทนเงินให้กู้ยืม อัตรารายได้และค่าจ่ายต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น ประสิทธิภาพในการบริหารงานรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเงินให้กู้ยืมกับกำไร เงินฝาก เงินกู้ยืม ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและทุนของสหกรณ์ โดยศึกษาข้อมูลระหว่างปี 2526 – 2529 พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุนภายในที่สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูโรงเรียนรัฐบาล ได้แก่ ทุนเรือนหุ้นมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่แหล่งที่มาของเงินทุนภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ เงินฝากและเงินกู้ยืม โดยต้นทุนเงินกู้ยืมมีต้นทุนสูง มีผลตอบแทนทั้งสิ้นเฉลี่ยมีอัตราสูงเมื่อเทียบกับสหกรณ์ทั้งระบบ ด้านการใช้ไปของเงินทุนมีค่าต่ำกว่าอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานใกล้เคียงกับสหกรณ์ทั้งระบบ มีรายจ่ายที่เป็นเงินเดือนพนักงานเป็นสัดส่วนสูงกว่ารายจ่ายในการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ความสามารถชำระหนี้ระยะสั้นส่วนใหญ่มีค่าต่ำ

กว่า ขณะที่ประสิทธิภาพในการบริหารงานของสหกรณ์ใกล้เคียงกับสหกรณ์ทั้งระบบ จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเงินให้สมาชิกกู้ยืมกับกำไร เงินฝาก เงินกู้ยืมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และทุนเรือนหุ้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันมากและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

พวงผกา วรรธนะปกรณ์ (2536) การวิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิเคราะห์ความสามารถในการบริหารเงินของสหกรณ์ และเพื่อเสนอแนวทางในการระดมเงินออมของสหกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์แห่งนี้มีเสถียรภาพทางการเงินดีขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ปี มีการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเฉลี่ยร้อยละ 99.39 ของสินทรัพย์รวมมีอัตราร้อยละของกำไรสุทธิต่อรายได้เฉลี่ยร้อยละ 84.61 และมีอัตราเงินปันผลที่จ่ายให้หุ้นสามัญเฉลี่ยร้อยละ 80 สหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนจากภายนอกเพิ่มขึ้นทุนปี เป็นเหตุให้ต้องเสียดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งเป็นเหตุให้กำไรสุทธิลดลง

รณชิต ชุมทอง (2538) ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัดประจำปี 2535 – 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาผลการดำเนินงานและฐานะการเงินและทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ และสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงการบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สมาชิกให้ความศรัทธาและไว้วางใจมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ด้วยความสุจริต ถึงแม้ว่ามีปัญหาอยู่บ้างในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก แต่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของสหกรณ์ นอกจากนี้ พบว่าสหกรณ์ประสบความสำเร็จในส่วนของการดำเนินงาน คือ สามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

รุ่งทิพย์ กมลพรพันธ์ (2540) ศึกษาการบริหารโครงสร้างเงินทุนเมื่อกิจการมีการเพิ่มทุน ในช่วงระยะเวลาปี 2537 – 2539 โดยเลือกปัจจัยเข้ามาทดสอบเพื่อศึกษาว่ากิจการมีการบริหารระดับภาระผูกพันจากการก่อหนี้สินในลักษณะที่มุ่งที่จะบริหารระดับหนี้สินให้อยู่ในระดับเดียวกันกับอุตสาหกรรม และพิจารณาว่าการเพิ่มทุนของกิจการมีผลกระทบต่อระดับหนี้สินของกิจการอย่างไรซึ่งพบว่ากิจการที่มีการบริหารเงินทุนในลักษณะที่จะให้มีระดับหนี้สินใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมนั้น การเพิ่มทุนของกิจการจะไม่กระทบต่อระดับภาระผูกพันของหนี้สิน

การศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระดับหนี้สินของกิจการพบว่า ปัจจัยการขาดแคลนเงินทุนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับระดับการเปลี่ยนแปลงของภาระ

ผูกพันของหนี้สิน กล่าวคือ เมื่อกิจการต้องการเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกก็ส่งผลให้กิจการก่อหนี้มากขึ้นเป็นผลให้ระดับภาระผูกพันโดยเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลที่ได้รับนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุน ซึ่งกล่าวว่ากิจการจะเลือกใช้หนี้ก่อนที่จะใช้ทุน

ถนอมจิตต์ ท้าวแดนคำ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการระดมเงินทุนภายในและประสิทธิภาพการบริหารเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด จากการวิเคราะห์ การเคลื่อนไหวของเงินทุนพบว่า สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด จัดหาเงินทุนของสหกรณ์จากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ โดยได้จากผลการดำเนินงานที่มีผลการดำเนินงานทุกปี จากการรับฝากเงินและการเพิ่มหุ้นของสมาชิกที่มีทางใช้ไปของเงินทุน ในด้านการจ่ายเงินกู้แก่สมาชิกมากที่สุดรองลงมาได้แก่การจ่ายเงินปันผลตามหุ้น การจ่ายเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์และการจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิก ผลต่างของแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน สหกรณ์ก่อให้เกิดเงินทุนสุทธิเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 5 ปี เท่ากับร้อยละ 24.41 ของแหล่งที่มาของเงินทุน

ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน วิเคราะห์จากความสามารถในการหากำไรของสหกรณ์ พบว่า ในระหว่างปี 2539-2543 สหกรณ์มีความสามารถในการหากำไรเพิ่มขึ้นทุกปี มีค่าเฉลี่ย 5 ปี เท่ากับร้อยละ 28.52 และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เฉลี่ย 5 ปี เท่ากับร้อยละ 5.19 กล่าวคือ ในระยะเวลา 5 ปี สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด นำเงินทุนที่มีอยู่ไปใช้ในการดำเนินงานก่อให้เกิดรายได้ทุก 100 บาท ก่อให้เกิดผลตอบแทนจำนวน 5.19 บาท

การวัดประสิทธิภาพในการใช้เงินทุน ของสหกรณ์ไปหมุนเวียนในการดำเนินงานก่อให้เกิดรายได้ พบว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพสูงในการใช้สินค้าคงเหลือและสินทรัพย์ถาวรในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ และมีประสิทธิภาพต่ำในการใช้สินทรัพย์รวม เงินสดและลูกหนี้เงินกู้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้

หทัยชนก ศิริพัฒนกุล (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผลถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจและสัดส่วนการใช้หนี้สินที่แตกต่างกัน คือ ช่วงก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ และระหว่างกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีเงินฝากมากกว่าและน้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของหนี้สินรวม ผลการศึกษา

พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ลักษณะเชิงเส้นโค้ง และอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุน ในส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบกับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของ ผู้ถือหุ้น คือ เมื่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอยู่ในระดับต่ำและเพิ่มสูงขึ้น อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นจะสูงขึ้นด้วย แต่หากมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงเกินกว่าระดับหนึ่งแล้ว อัตราผลตอบแทนดังกล่าวจะลดต่ำลงทุนเมื่อแบ่งการศึกษาตามสภาวะเศรษฐกิจกล่าวได้ว่าในช่วงก่อนวิกฤต อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มที่หนึ่งสูงกว่าที่สอง ในขณะที่อัตราผลตอบแทนดังกล่าวสูงกว่าช่วงหลังวิกฤตด้วย เช่นกัน นอกจากนั้นการศึกษาพบว่า กรณีที่สหกรณ์ออมทรัพย์มีหนี้สินจากเงินฝากมากกว่าเงินกู้ยืมในภาวะปกติควรมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นประมาณ 1.5 – 2.3 เท่า และในภาวะเศรษฐกิจผันผวนควรมีประมาณ 2 -2.5 เท่า ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีหนี้สินส่วนใหญ่จากเงินกู้ยืมในภาวะปกติอัตราส่วนดังกล่าวควรอยู่ประมาณ 1.5 – 2 เท่า และในภาวะเศรษฐกิจผันผวนควรมีเพียงประมาณ 0.75 – 1.5 เท่า จึงจะทำให้อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นสูงสุด ดังนั้นในการขยายการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ควรใช้การระดมเงินฝากมากกว่าการกู้ยืม

ปรากรม ปฐมบูรณ์ (2546) ศึกษาความสามารถในการขยายสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจเอกชนจากปริมาณสภาพคล่องส่วนเกิน และความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการขยายสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจเอกชนจากปริมาณสภาพคล่องส่วนเกิน และความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีอยู่ ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีสภาพคล่องส่วนเกินเพิ่มสูงขึ้น และอยู่ในระดับสูงมาก โดยพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์สภาพคล่องส่วนเกิน และการลดลงของอัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก แต่ธนาคารมีความสามารถในการขยายสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจเอกชนอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากฐานเงินสดที่มีอยู่ไม่มาก เนื่องจาก ธนาคารได้นำสภาพคล่องส่วนเกินไปลงทุนในตราสารหนี้กับภาครัฐ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ดอกเบี้ยรับทดแทนรายได้ดอกเบี้ยรับจากการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจเอกชนที่หดตัว ส่วนความเพียงพอของเงินกองทุนนั้นมีความแข็งแกร่ง

กิตติภูมิ ทองเจริญ (2546) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รามอินทรา จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของสหกรณ์ออมทรัพย์ ตลอดจนความมั่นคง รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีพัฒนาการที่ดี ตอบสนองความต้องการเงินกู้ของสมาชิกได้ มีการบริหารสินทรัพย์ที่ดี มีความมั่นคงในการบริหารงาน ดำรงความมีเสถียรภาพ

ในระดับที่น่าพอใจทั้งในด้านสภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน และอัตรากำไร แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลงก็ตาม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงของสหกรณ์ โดยใช้ CAMEL มาวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถแยกกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มั่นคงและไม่มั่นคงได้ คือ ความสามารถในการทำกำไร

สาโรช อังสุมาลิน และคณะ (2549) ศึกษาเรื่องการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา: สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัดการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เป็นมาในอดีต 2) ศึกษาแนวทางในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามแนวทางของ GAP ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิซึ่งได้มาจากรายงานกิจการประจำปีตั้งแต่ช่วงปี 2542 ถึงปี 2546 ของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด ผลการศึกษาพบว่าในช่วงเวลาดังกล่าว การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ยังไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินแนว GAP สหกรณ์จึงไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการลดลงของอัตราดอกเบี้ย จากการพยากรณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยในปี 2547 มีแนวโน้มจะปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นสหกรณ์ควรปรับสัดส่วนสินทรัพย์และหนี้สินให้เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี คือปรับ GAP ให้เป็นบวกมากขึ้นโดยการเพิ่ม RSA ขึ้นและลด RSL ลง ซึ่งจะส่งผลให้สหกรณ์มีรายได้ดอกเบี้ยสุทธิเพิ่มมากขึ้นทำให้ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในการศึกษานี้การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ได้มุ่งเน้นไปที่การปรับ GAP เพื่อเพิ่มรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ โดยมิได้นำความเสี่ยงจากการลงทุนและสภาพคล่องทางการเงิน มาร่วมพิจารณาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ได้

เรืองอุไร เศษสูงเนิน (2549) ศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินและวัดความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเบต้า และค่าดัชนีความเสี่ยง ซึ่งในการใช้ค่าเบต้าจะใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นแทน ซึ่งความเสี่ยงทางการเงินที่ได้จะนำมาเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปี 2535 – 2544 ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ และด้านอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และด้านเงินทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ส่วนการวัดความเสี่ยงด้วยค่าเบต้า และค่าดัชนีความเสี่ยง พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจถึงทฤษฎี และแนวคิด ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์มีแหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ 2 แหล่งที่สำคัญ คือ แหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนภายอก แหล่งเงินทุนภายในเกิดจากการระดมเงินทุนในรูปของทุนเรือนหุ้น และเงินฝากจากสมาชิก ส่วนแหล่งเงินทุนภายนอกเกิดจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งแหล่งทุนที่สำคัญของสหกรณ์ คือ แหล่งเงินทุนภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนเรือนหุ้น รองลงมาคือ เงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ หนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็มีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย ซึ่งสัญญาณดังกล่าวอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงทางธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ นอกจากนี้ การที่สหกรณ์มีแนวโน้มของเงินรับฝากที่สุดขึ้น อาจจะส่งผลกระทบต่อความเพียงพอของเงินทุนในอนาคตก็เป็นได้ เนื่องจากเงินรับฝากแม้ว่าจะมีต้นทุนต่ำ แต่การบริหารจัดการยาก สมาชิกสามารถเคลื่อนย้ายเงินได้ตลอดเวลาตามต้องการ นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายเงินฝากเข้า-ออกของสมาชิกมักจะขึ้นกับสภาวะดอกเบี้ยในตลาดการเงิน ฉะนั้น ในอนาคตหากมีการผันผวนทางดอกเบี้ย สมาชิกอาจจะย้ายเงินฝากจากสหกรณ์ ส่งผลให้เกิดความไม่เพียงพอของเงินทุนได้ ทฤษฎีอัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเพียงพอของเงินทุน ก็สามารถทำให้สหกรณ์เข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบันของสหกรณ์ในการที่จะวางแผนในการระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งอัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ก็จะทำให้สหกรณ์เข้าใจถึงภาวะความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เนื่องมาจากการเจริญเติบโตของปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นทำให้สหกรณ์ต้องแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อให้บริการแก่สมาชิกอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน (CFSAWS: ss) จะทำให้สหกรณ์เข้าใจถึงระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น และสามารถเฝ้าระวังหรือหาแนวทางในการบริหารจัดการการเงินได้อย่างถูกทิศทาง จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการศึกษา สรุปได้ดังกรอบแนวคิดของการศึกษาดังแสดงในภาพ 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด 99 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10002

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ รายงานกิจการประจำปี และงบการเงินซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน รายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ในปีบัญชี 2548 -2550

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด อาศัยเครื่องมือทางบัญชีในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ โดยใช้ CAMELS analysis ratios 5 มิติ คือ

1.1 มติที่ 1: C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

1.1.1 อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}} \text{ เท่า}$$

1.1.2 อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}} \text{ เท่า}$$

1.1.3 อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - ทุนปีก่อน}}{\text{ทุนปีก่อน}} \times 100$$

1.1.4 อัตราการเติบโตของหนี้สิน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้สิน} = \frac{\text{หนี้สินของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - หนี้สินปีก่อน}}{\text{หนี้สินปีก่อน}} \times 100$$

1.1.5 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

1.2 มติที่ 2: A-Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์

ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.2.1 อัตราการค้างชำระของลูกหนี้ (%) (สำหรับภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร)

$$= \frac{\text{หนี้ที่ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด}}{\text{หนี้ที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

1.2.2 อัตราการหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)

$$= \frac{\text{ขาย/บริการ (รายได้ธุรกิจหลัก)}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

1.2.3 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (%)

$$= \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

1.2.4 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (%)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100$$

1.3 มติที่ 3: M-Management ability: ขีดความสามารถในการบริหาร

$$= \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน-มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}} \times 100$$

1.4 มติที่ 4: E – Earning sufficiency: การทำกำไร

1.4.1 กำไรต่อสมาชิก (บาท)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

1.4.2 เงินออมต่อสมาชิก (บาท) (เงินออม = เงินฝากสิ้นปีของสมาชิก + เงินหุ้นสมาชิก)

$$= \frac{\text{เงินฝากสมาชิก+ทุนเรือนหุ้น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

1.4.3 หนี้สินต่อสมาชิก (บาท) (หนี้สิ้นปีของสมาชิกยังไม่หักหนี้สงสัยจะสูญ = ลูกหนี้เงินกู้ + ลูกหนี้การค้า + ลูกหนี้ค้าบริการ)

$$= \frac{\text{ลูกหนี้เงินกู้+ลูกหนี้การค้า+ลูกหนี้ค่าบริการอื่น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

1.4.4 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (%)

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

1.4.5 อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (%)

$$= \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน-ทุนสำรองปีก่อน}}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}} \times 100$$

1.4.6 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (%)

$$= \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปัจจุบัน-ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}} \times 100$$

1.4.7 อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ (%)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน-กำไรสุทธิปีก่อน}}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}} \times 100$$

1.4.8 อัตรากำไรสุทธิ (%)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขาย/บริการ (รายได้ธุรกิจหลัก)}} \times 100$$

1.5 มติที่ 5: L-Liquidity: สภาพคล่อง

1.5.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

1.5.2 อัตราหมุนของสินค้า (ครั้ง) (เฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย)

$$= \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

1.5.3 อายุเฉลี่ยสินค้า (วัน)

$$= \frac{\text{365 วัน}}{\text{อัตราหมุนของสินค้า}}$$

1.5.4 อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (%)

$$= \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด}}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

2. การวิเคราะห์ความเสี่ยงของสหกรณ์ 4 ด้าน

2.1 ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ใช้อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1.1 อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2.1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2.1.3 อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2.2 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ใช้อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{อัตราส่วนเงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.3 ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ใช้อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.3.1 อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยรับ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.3.2 อัตราดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.3.3 ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย

$$\text{ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย} = \text{ดอกเบี้ยรับ} - \text{ดอกเบี้ยจ่าย}$$

2.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ ใช้อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.4.1 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

2.4.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายของพนักงาน}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

3. การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุน แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

3.1 อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}} \text{ เท่า}$$

3.2 อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}} \text{ เท่า}$$

3.3 อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - ทุนปีก่อน}}{\text{ทุนปีก่อน}} \times 100$$

3.4 อัตราการเติบโตของหนี้สิน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้สิน} = \frac{\text{หนี้สินของสหกรณ์ปีปัจจุบัน - หนี้สินปีก่อน}}{\text{หนี้สินปีก่อน}} \times 100$$

3.5 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

4. ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน (CFSAWS: ss)

พิจารณา 3 ตัวชี้วัด คือ

4.1 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)

$$= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

4.2 ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด

$$= \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด}}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

4.3 ทุนสำรองต่อสินทรัพย์

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}} \text{ เท่า}$$

โดยพิจารณาระดับการเตือนภัย 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ รวมทั้งพิจารณาถึงขนาดความรุนแรง 4 ระดับสี คือ เขียว เหลือง ส้มและแดง

5. สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด แบ่งผลการศึกษา ออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานองสหกรณ์ในปี 2548 - 2550

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS

ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์

ส่วนที่ 5 ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน

ส่วนที่ 6 แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานองสหกรณ์ในปี 2548 - 2550

ฐานะการเงินของสหกรณ์

การวิเคราะห์ฐานะการเงินของสหกรณ์จากขนาดของสินทรัพย์ ทางได้มาของสินทรัพย์ (หนี้สินหรือทุนของสหกรณ์) ในปี 2548 – 2550 ดังแสดงในตาราง 5 พบว่า

สินทรัพย์ของสหกรณ์เพิ่มขึ้นจาก 9,164.10 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 11,479.80 ล้านบาทในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.27 เมื่อเทียบกับสินทรัพย์ในปี 2548 การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ของสหกรณ์มีทางได้มาของสินทรัพย์จากการเพิ่มขึ้นของทุนของสหกรณ์มากกว่าการเพิ่มขึ้นของหนี้สินของสหกรณ์ กล่าวคือ ในปี 2548 ทุก ๆ 100 บาทของสินทรัพย์ของสหกรณ์ได้มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ 66.81 บาท และได้มาจากหนี้สินของสหกรณ์ร้อยละ 33.19 ทั้งนี้ทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่จะอยู่ในรายการทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ที่เป็นเงินทุนระยะยาว บริหารจัดการได้ง่าย สำหรับหนี้สินที่สำคัญของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งมีสูงถึงร้อยละ 28.78 ของสินทรัพย์ของสหกรณ์ ทั้งนี้เงินรับฝากเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่มีต้นทุนเงินทุนต่ำกว่าการระดมเงินทุนจากการกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก ซึ่งสหกรณ์อาศัยเงินทุนจากการกู้ยืมภายนอกเพียงร้อยละ 3.95 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์เท่านั้น

สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของทางได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์ในระยะเวลา 3 ปี (ปี 2548 – 2550) พบว่า ในปี 2549 สินทรัพย์ของสหกรณ์มีทางได้มาจากหนี้สินลดลงเหลือร้อยละ 30.44 (มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ร้อยละ 69.56) และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.46 (มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ร้อยละ 65.54) ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของหนี้สินของสหกรณ์เกิดจากการระดมเงินฝากจากสมาชิก โดยเงินฝากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27.16 ของสินทรัพย์ เป็นร้อยละ 32.80 ของสินทรัพย์ ในขณะที่การกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอกกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง คือ ลดลงจากร้อยละ 3.95 เป็นร้อยละ 2.79 และ 1.19 ตามลำดับ จึงสะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์สามารถระดมเงินทุนจากภายในที่มีต้นทุนเงินทุนต่ำได้มากขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการลงทุนให้เกิดขึ้นกับธุรกิจของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากหนี้สินเฉลี่ยร้อยละ 32.76 และส่วนของทุนเฉลี่ยร้อยละ 67.24 ดังแสดงในภาพ 6

การพิจารณาคุณภาพของสินทรัพย์ของสหกรณ์ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของขนาดสินทรัพย์ของสหกรณ์เป็นมุมมองที่สำคัญต่อธุรกิจทางการเงิน คุณภาพของสินทรัพย์ของสหกรณ์จึงอาจพิจารณาได้จากนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์ของสหกรณ์ว่ามีวัตถุประสงค์ของการลงทุนที่สำคัญ ๆ ทางด้านใดบ้าง จากตัวเลขในตาราง 5 พบว่า สหกรณ์มีนโนบายการลงทุนในสินทรัพย์ที่สำคัญเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อรักษาสภาพคล่อง

สินทรัพย์ที่สหกรณ์ดำรงไว้เพื่อการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง (แต่มีผลตอบแทนต่ำ) ได้แก่ เงินสด และเงินฝากธนาคาร ซึ่งสหกรณ์ดำรงสภาพคล่องไว้ในอัตราค่อนข้างสูง ในปี 2548 – 2549 กล่าวคือ รายการของเงินสดและเงินฝากธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 4.86 – 6.52 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งอาจจะมีสภาพคล่องส่วนเกินที่ทำให้สหกรณ์มีผลตอบแทนต่ำจากสินทรัพย์รายการดังกล่าว ดังนี้ในปี 2550 สหกรณ์จึงมีนโยบายลดสภาพคล่องลงเหลือเพียงร้อยละ 2.59 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งมีความเพียงพอในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนด และสภาพคล่องส่วนเกินได้มีการเคลื่อนย้ายไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า

2. เพื่อการลงทุนในธุรกิจสินเชื่อ

โดยการให้สมาชิกกู้ยืม แยกเป็น

2.1 เงินให้กู้ระยะสั้น สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะสั้นเพิ่มจาก 2,696.40 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มเป็น 3,101.40 ล้านบาทในปี 2550 หรือให้สินเชื่อระยะสั้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.02 ของสินเชื่อระยะสั้นทั้งหมด

2.2 เงินให้กู้ระยะยาว สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวเพิ่มจาก 5,807.10 ล้านบาท ในปี 2548 เพิ่มเป็น 6,760.80 ล้านบาทในปี 2550 หรือให้สินเชื่อระยะยาวเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.42 ของสินเชื่อระยะยาวทั้งหมด

สหกรณ์จึงมีการลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนในธุรกิจสินเชื่อ (เงินให้กู้ระยะสั้น และเงินให้กู้ระยะยาว) รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 9,8621.20 ล้านบาท ในปี 2550 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลูกหนี้เงินกู้ระยะยาวมากกว่าลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น ทั้งนี้การเพิ่มขนาดการลงทุนในสินทรัพย์ประเภทนี้สหกรณ์ถือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้ และการเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. 2544 โดยลูกหนี้ที่ค้างชำระระหว่าง 4-6 งวด ต้องตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหลังจากหักหลักประกันตามเกณฑ์แล้วร้อยละ 20 ลูกหนี้ที่ค้างชำระระหว่าง 7-12 งวดตั้งสำรองร้อยละ 50 และลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 12 งวด ตั้งสำรองเต็มจำนวน ซึ่งจะเห็นได้ว่าธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์มีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีดอกเบี้ยค้างรับเพียงร้อยละ 0.01 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ หรือ 0.80 – 1.40 ล้านบาทเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์เพื่อการลงทุนของสหกรณ์ในรายการลูกหนี้เงินกู้ทั้ง 2 ระยะ เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณภาพและมีความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อต่ำ

3. เพื่อการลงทุน

สหกรณ์มีการลงทุนในสินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทนและรายได้แก่สหกรณ์โดยเป็นการลงทุนภายนอกสหกรณ์ เพิ่มขึ้นจาก 100.20 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 1,150.20 ล้านบาทในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1,047.90 ของเงินลงทุนในปี 2548 สามารถแยกเงินลงทุนของสหกรณ์ในปี 2550 ได้ดังนี้

3.1 เงินลงทุนระยะสั้น ประกอบด้วย

3.1.1 ตั๋วสัญญาใช้เงินธนาคารเอเซีย จำกัด (มหาชน) 500 ล้านบาท

3.1.2 ตั๋วสัญญาใช้เงินธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ เพื่อรายย่อย จำกัด 150 ล้านบาท

3.1.3 ตั๋วสัญญาใช้เงินธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ (ไทย) จำกัด (มหาชน) 350 ล้านบาท

รวมเงินลงทุนระยะสั้น 1,000 ล้านบาท

3.2 เงินลงทุนระยะยาว ประกอบด้วย

3.2.1 หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด 150 ล้านบาท

3.2.2 หุ้นบริษัทสหประกันชีวิต จำกัด 0.2 ล้านบาท

รวมเงินลงทุนระยะยาว 150.2 ล้านบาท

4. สินทรัพย์อื่น ๆ

นอกจากนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์สภาพคล่อง สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจสินเชื่อ และเงินลงทุนภายนอกแล้ว สหกรณ์ยังมีการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ เพียงเล็กน้อย หรือคิดเป็นร้อยละ 1.19 – 1.47 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ในปี 2548 – 2550 ได้แก่ สินทรัพย์ในสิทธิประโยชน์อาคาร เครื่องใช้สำนักงาน ยานพาหนะ และสินทรัพย์ไม่มีตัวตนต่าง ๆ รวมมูลค่าสินทรัพย์อื่น 114.30 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 169.30 ล้านบาทในปี 2550

ในภาพรวมจึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายการลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ของสหกรณ์มูลค่า 11,479.80 ล้านบาทในปี 2550 มีนโยบายการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไปจากปี 2548 ที่สำคัญคือ

1. ลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในธุรกิจสินเชื่อร้อยละ 85.91 ของสินทรัพย์ทั้งหมด

2. การลงทุนภายนอก โดยเป็นเงินลงทุนระยะสั้นในรูปตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่ธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 8.7 ของสินทรัพย์รวม เงินลงทุนระยะยาวคิดเป็นร้อยละ 1.32 ของสินทรัพย์รวม และเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ (เงินสดและเงินฝากธนาคาร) คิดเป็นร้อยละ 2.58 ของสินทรัพย์รวม นอกนั้นจะอยู่ในรายการสินทรัพย์อื่น ๆ

การมีนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม จึงสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากงบกำไร-ขาดทุนของสหกรณ์

ตาราง 5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ปี 2548 - 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สินทรัพย์	11,479.80	100.00	10,078.50	100.00	9,164.10	100.00	10,240.80	100.00
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	296.70	2.58	657.50	6.52	445.30	4.86	466.50	4.56
เงินลงทุน	1,150.20	10.02	50.20	0.50	100.20	1.09	433.53	4.23
ลูกหนี้ระยะสั้น	3,101.40	27.02	3,007.70	29.84	2,696.40	29.42	2,935.17	28.66
ลูกหนี้ระยะยาว	6,760.80	58.89	6,242.50	61.94	5,807.10	63.37	6,270.13	61.23
ดอกเบี้ยค้างรับ	1.40	0.01	1.10	0.01	0.80	0.01	1.10	0.01

ตาราง 5 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์อื่น ๆ	169.30	1.47	119.50	1.19	114.30	1.25	134.37	1.31
- ลูกหนี้อื่นสุทธิ	152.54	1.33	102.27	1.04	99.89	1.09	118.23	1.15
- สินทรัพย์อื่น	16.76	0.14	17.23	0.15	14.41	0.16	16.14	0.16
2. หนี้สิน	3,956.10	34.46	3,068.10	30.44	3,041.90	33.19	3,355.37	32.76
เงินรับฝาก	3,765.50	32.80	2,737.60	27.16	2,637.00	28.78	3,046.70	29.75
เงินกู้ยืม	136.80	1.19	281.10	2.79	361.60	3.95	259.83	2.54
หนี้สินอื่น ๆ	53.80	0.47	49.40	0.49	43.30	0.47	48.83	0.48
3. ทุนของสหกรณ์	7,523.70	65.54	7,010.40	69.56	6,122.20	66.81	6,885.43	67.24
ทุนเรือนหุ้น	6,444.70	56.14	6,041.70	59.95	5,236.30	57.14	5,907.57	57.69
ทุนสำรอง	603.90	5.26	563.40	5.59	527.00	5.75	564.77	5.51
ทุนสะสม	1.50	0.01	0.20	0.00	(0.70)	0.01	0.80	0.01
กำไรสุทธิ	473.60	4.13	405.10	4.02	358.20	3.91	412.30	4.03
4. รวมหนี้สินและทุน	11,479.80	100.00	10,078.50	100.00	9,164.10	100.00	10,240.80	100.00

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

ภาพ 6 สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ ปี 2548 - 2550
ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ในปี 2548 สหกรณ์มีกำไร 358.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 473.60 ล้านบาทในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.18 ของกำไรสุทธิในปี 2548 ผลกำไรจากการประกอบการของสหกรณ์ในรอบ 3 ปี ดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ต่อไปนี้

1. การเพิ่มขึ้นของรายได้ และผลตอบแทนจากการลงทุน สหกรณ์มีรายได้จากการให้สมาชิกกู้ยืม (ทั้งระยะสั้น และระยะยาว) ซึ่งเมื่อรวมกับเงินฝากของสหกรณ์มียอดรวมของรายได้ดอกเบี้ยรับเพิ่มจาก 513.00 ล้านบาท ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 694.50 ล้านบาทในปี 2550 ซึ่งรายได้ดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 98.65 – 99.52 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในแต่ละปี นอกจากนี้การลดสภาพคล่องส่วนเกินและนำไปลงทุนภายนอกยังสร้างรายได้จากเงินลงทุนเพิ่มขึ้นจาก 4.10 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 9.50 ล้านบาทในปี 2550

2. การควบคุมค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ ซึ่งมีอัตราค่าใช้จ่ายที่ลดลงจากร้อยละ 14.147 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 10.53 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในปี 2550 หรือ คิดเป็นมูลค่า 73.10 ล้านบาทในปี 2548 และ 74.10 ล้านบาทในปี 2550 ซึ่งเมื่อเทียบกับรายได้รวมของสหกรณ์แล้วอัตราค่าใช้จ่ายดังกล่าวมีอัตราที่ลดลง

3. แม้สหกรณ์จะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น อันมีสาเหตุมาจากการระดมเงินฝากของสมาชิกที่เพิ่มขึ้น เพื่อสนองนโยบายการขยายปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์โดยดอกเบี้ยจ่ายที่สำคัญของสหกรณ์ คือ ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากจากสมาชิก เพิ่มจาก 74.20 ล้านบาท ในปี 2548 เป็น 145.10 ล้านบาท ในปี 2550 ส่วนดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืมโดยเฉพาะเงินกู้ยืมระยะยาวมีเพียงร้อยละ 0.95 – 1.69 เท่านั้น ทั้งนี้เงินรับฝากจากสมาชิกเป็นเงินทุนภายในที่มีต้นทุนเงินทุนที่ต่ำกว่าการกู้ยืมภายนอก และเมื่อพิจารณาประกอบกับหนี้สงสัยจะสูญของสหกรณ์ที่มีเพียงร้อยละ 0.08 – 0.15 เท่านั้น ส่วนปี 2550 สหกรณ์มีรายได้จากหนี้สูญรับคืน จำนวน 0.8 ล้านบาท ย่อมแสดงให้เห็นว่า การระดมทุนจากภายใน ในรูปเงินฝากจากสมาชิกเป็นการระดมทุนเพื่อสร้างรายได้และมีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อที่ต่ำ จึงทำให้ผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นในระยะ 3 ปี ดังกล่าว (ภาพ 7)

ตาราง 6 รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ปี 2548 - 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	704.00	100.00	609.50	100.00	517.10	100.00	610.20	100.00
เงินให้กู้ยืมและเงินฝาก	694.50	98.65	606.60	99.52	513.00	99.21	604.70	99.10
เงินลงทุน	9.50	1.35	2.90	0.48	4.10	0.79	5.50	0.90
2. ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	157.30	22.34	117.40	19.26	85.30	16.50	120.00	19.67
เงินรับฝาก	145.10	20.61	108.20	17.75	74.20	14.35	109.17	17.89
เงินกู้ยืมระยะสั้น	0.30	0.04	3.40	0.56	4.10	0.79	2.60	0.43
เงินกู้ยืมระยะยาว	11.90	1.69	5.80	0.95	7.00	1.35	8.23	1.35
3. รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ (1-2)	546.70	77.66	492.10	80.74	431.80	83.50	490.20	80.33
4. รายได้ที่มิใช่ดอกเบี้ย	0.20	0.03	0.30	0.05	0.30	0.06	0.27	0.04
5. หนี้สงสัยจะสูญ	(0.80)	(0.11)	0.50	0.08	0.80	0.15	0.17	0.03

ตาราง 6 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	74.10	10.53	86.70	14.22	73.10	14.14	77.97	12.78
7. กำไรสุทธิ	473.60	67.27	405.10	66.46	358.30	69.29	412.33	67.57

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

ภาพ 7 รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิของสหกรณ์ ปี 2548 - 2550

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS

การวิเคราะห์งบการเงินมีความสำคัญต่อสหกรณ์ที่จะประเมินการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยการพยากรณ์ฐานะการเงินในอนาคตและผลที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องมือกลั่นกรองที่จะกำหนดแผนงานและวางนโยบายการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ โดยมีการเปรียบเทียบข้อมูลที่

สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด กับข้อมูลและอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบทั่วประเทศที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2550 (Peer Group) ที่นำมาใช้เปรียบเทียบเป็นฐานข้อมูล ซึ่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้รวบรวมไว้มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ได้รับการจัดให้เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก นอกจากนี้ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินโดยรวมยังอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ดีมาก หมายถึง ดีมากกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

ดี หมายถึง มีค่าเท่ากับหรือใกล้เคียงค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

พอใช้ หมายถึง มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

จากตาราง 7 พบว่า

ความเพียงพอของเงินทุน

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุน เพื่อวิเคราะห์ว่าสหกรณ์มีแหล่งเงินทุนที่รองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้หรือไม่ เนื่องจากแหล่งเงินทุนของสหกรณ์มาจาก 2 แหล่งใหญ่ แหล่งเงินทุนภายใน และแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์จะพิจารณาแหล่งเงินทุนภายในเป็นหลัก เนื่องจากการมีเงินทุนที่เพียงพอกับความเสี่ยงต่าง ๆ รวมทั้งไม่มีข้อผูกพันที่จะต้องจ่ายผลตอบแทน (ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และทุนอื่น ๆ) ย่อมมีผลดีต่อความเสี่ยงและความเข้มแข็งของเงินทุนสหกรณ์ แต่หากเงินทุนของสหกรณ์มาจากแหล่งเงินทุนภายนอก (เงินกู้ยืม) มากกว่าทุนของสหกรณ์ แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาระผูกพันทางการเงิน เพราะการก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยทุนของสหกรณ์ จะแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงของเงินทุนของสหกรณ์

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน สหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน เท่ากับ 0.53 เท่า และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับ 0.77 ซึ่งมีค่าดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แสดงว่า สหกรณ์ มีหนี้สิน 0.53 บาท ในขณะที่มีทุนคุ้มครองอยู่ 1.00 บาท หมายความว่า สหกรณ์ มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ในระยะยาวได้ซึ่งเจ้าของทุนส่วนใหญ่ ก็คือ สมาชิกที่มีสภาพเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ ของสหกรณ์ ที่นำเงินมาฝากและลงทุนถือหุ้นกับสหกรณ์ จึงมีความเสี่ยงน้อย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเข้มแข็งของเงินทุนสามารถรองรับหนี้สินทั้งหมดได้ และมีความเสี่ยงทางการเงินต่ำ

2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ สหกรณ์ มีอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ เท่ากับ 0.05 เท่า และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับ 0.05 แสดงว่าสหกรณ์มีการสะสมทุนสำรองเพียงพอใกล้เคียงกับสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ทั่วไป หรืออาจ

กล่าวได้ว่า สหกรณ์มีผลประกอบการที่ทำให้สินทรัพย์เพิ่มขึ้น หรือเกิดผลกำไรนั่นเอง ซึ่งจากค่าที่ได้ยังถือว่าสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ดี แต่หากอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ในปีที่ผ่านมามีอค่าสูงกว่าอัตราส่วนในปีนี้ ย่อมจะหมายถึงแนวโน้มของกำไรลดลง ซึ่งหากสหกรณ์ยังให้สถานการณ์เป็นไปเช่นเดิม อาจจะหมายถึงผลการประกอบการที่มีกำไรลดลง สามารถสั่นคลอนความมั่นใจทั้งสมาชิก และเจ้าหนี้ของสหกรณ์ได้

3. อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของทุนเป็นร้อยละ 7.32 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 15.33 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ ยังมีความสามารถในการเพิ่มทุนได้ ซึ่งจะนำมาซึ่งความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้หากสหกรณ์สามารถรักษาระดับอัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ไว้ได้ สหกรณ์ย่อมจะมีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินธุรกิจและไม่เกิดความเสี่ยง ทั้งนี้ต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมควบคู่ไปกับธุรกิจสินเชื่อเพื่อไม่ให้เกิดภาวะเงินล้น

4. อัตราการเติบโตของหนี้ สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของหนี้ ร้อยละ 28.94 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 4.12 ซึ่งแย่กว่าเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นว่ามีการเติบโตของหนี้สูงกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ทั่วไป แต่หนี้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากจากสมาชิก เนื่องจากสหกรณ์มีนโยบายบริหารแบบมุ่งเน้นเงินฝาก จึงทำให้สมาชิกนำเงินมาฝากไว้กับสหกรณ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งความเสี่ยงจากแหล่งทุนภายในจะต่ำกว่าแหล่งทุนภายนอก ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงไม่สูงนัก

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน สหกรณ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ร้อยละ 6.52 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 7.16 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วนของทุนให้เกิดรายได้ ฉะนั้นควรเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้น

คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)

1. อัตราการหมุนของสินทรัพย์ สหกรณ์ มีอัตราหมุนของสินทรัพย์ เท่ากับ 0.07 รอบ และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 ((Peer Group) เท่ากับ 0.06 รอบ แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ มีการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ที่มีรอบหมุนมากกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ สหกรณ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ร้อยละ 4.39 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 3.95 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี

3. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ร้อยละ 13.90 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 10.15 แสดงให้ว่า สหกรณ์ มุ่งเน้นที่จะให้มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์สูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยซึ่งจะนำมาซึ่งความมั่นคงต่อไปในอนาคต

ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Ability)

อัตราการเติบโตของธุรกิจ สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของธุรกิจ ร้อยละ 13.68 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 8.90 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีอัตราการเติบโตทางธุรกิจดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

การทำกำไร (Earning Sufficiency)

1. กำไรต่อสมาชิก สหกรณ์ มีกำไรต่อสมาชิกจำนวน 20,223.96 บาท และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับจำนวน 12,619.41 บาท แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ มีประสิทธิภาพในการทำกำไรดีกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

2. เงินออมต่อสมาชิก สหกรณ์ มีเงินออมต่อสมาชิกจำนวน 435,997.95 บาท และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับจำนวน 249,674.65 บาท แสดงให้เห็นว่า สมาชิกของสหกรณ์ มีเงินออมเพิ่มขึ้นและสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

3. หนี้สินต่อสมาชิก สหกรณ์ มีหนี้สินต่อสมาชิกจำนวน 427,653.94 บาท และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับจำนวน 287,170.09 บาท แสดงให้เห็นว่า สมาชิกสหกรณ์ มีหนี้สินเพิ่มขึ้นแต่ก็เป็นลูกหนี้ที่มีคุณภาพ มีความเสี่ยงน้อย เพราะสหกรณ์ มีอัตราเงินออมต่อสมาชิกผันแปรไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ สมาชิกกู้เงินตัวเองที่มาฝากไว้กับสหกรณ์ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ จะต้องรักษาประโยชน์ของสมาชิกส่วนใหญ่ โดยการปล่อยกู้ให้สมาชิกอย่างรัดกุมรอบคอบและเป็นไปตามระเบียบ ของสหกรณ์ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากลูกหนี้ส่วนน้อยที่ด้อยคุณภาพและอาจจะเรียกให้ชำระหนี้ได้ไม่ครบถ้วน

4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน สหกรณ์ มีอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 13.53 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับ ร้อยละ 30.93 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ มีความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ดีมาก

5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของทุนสำรอง ร้อยละ 7.19 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 12.51แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ ได้รับผลจากการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น ร้อยละ 650.00 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 27.81แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ ยังบริหารทุนสะสมอื่นอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อย่างไรก็ตามสหกรณ์ ควรที่จะคำนึงถึงความเหมาะสมในการจ่ายทุนสะสมอื่นด้วย โดยพิจารณาถึงความจำเป็นและประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

7. อัตราเติบโตของกำไรสุทธิ สหกรณ์ มีอัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ ร้อยละ 16.91 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 14.77 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ มีความสามารถในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพดีกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

8. อัตรากำไรสุทธิ สหกรณ์ มีอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 67.27 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 59.43 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ มีความสามารถ ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพดีกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

สภาพคล่อง (Liquidity)

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน สหกรณ์ มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเท่ากับ 1.16 เท่า และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับ 0.56 เท่า แสดงว่าสหกรณ์ มีการรักษาสภาพคล่องไว้สูงกว่าอัตราเฉลี่ยโดยรวม ทั้งนี้สภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับการบริหารลูกหนี้ของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ตามงวดของการชำระหนี้

อัตราส่วนลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด สหกรณ์มีอัตราส่วนลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด เท่ากับร้อยละ 99.61 และเมื่อเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2550 (Peer Group) เท่ากับร้อยละ 99.79 ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกันมากแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ มีความสามารถในการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้ในอัตราสูง ส่งผลที่ดีต่อสภาพคล่องทางการเงิน อีกทั้งยังส่งผลดีต่อการดำเนินงานและมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงินไปขยายธุรกิจให้เติบโตขึ้น และยังสามารถชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ตามกำหนด

ผลจากการบริหารงานปี 2550 ในภาพรวมถือว่าฐานะการเงินโดยรวมของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและดีมาก มีการใช้ทรัพย์สินอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า มีความสามารถในการหารายได้อยู่ในระดับดี โดยสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องการแสวงหากำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายหลักและสามารถให้ผลตอบแทนกลับคืนสู่สมาชิกในอัตราที่ใกล้เคียงกับปีก่อน มุ่งการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อมาเสริมสภาพคล่องอย่างเพียงพอและเหมาะสม เช่น การรับฝากเงินจากสมาชิก โดยให้ความสำคัญกับผลที่จะกระทบต่อสมาชิกอย่างระมัดระวัง ซึ่งโดยรวมก็ยังถือว่าดีเพราะมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนใหญ่ที่ต้องการออมและช่วยเหลือต่อสมาชิกในยามยากโดยการให้

สินเชื่อทั้งระยะสั้นและระยะยาวตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์เป็นธุรกิจหลักที่มีความเสี่ยงทางการเงินที่สหกรณ์จะต้องมีระมัดระวังในการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการการเงินอย่างเหมาะสม มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา สหกรณ์จึงต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงทางการเงินในระดับลึก ครอบคุลมความเสี่ยงทางการเงินมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหาย ความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือไม่สามารถคาดการณ์ได้มาก่อน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบอัตราส่วนการเงิน และอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ณ ปี 2550 (PEER GROUP)

รายการ	อัตราส่วนของสหกรณ์	อัตราส่วนเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก (Peer Group)	ผลการเปรียบเทียบ
การวัดขนาดของสหกรณ์			
1. ทุนดำเนินงาน (ล้านบาท)	11,479.78	มากกว่า 81.76	ขนาดใหญ่มาก
2. รายได้จากธุรกิจหลัก (ล้านบาท)	704.00	มากกว่า 50.26	ขนาดใหญ่มาก
3. สมาชิก (คน)	23,418	มากกว่า 1,633	ขนาดใหญ่มาก
ด้านความเพียงพอของเงินทุน			
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (เท่า)	$\frac{3,956.1}{7,523.7} = 0.53$	0.77	ดี
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)	$\frac{603.9}{11,479.8} = 0.05$	0.05	ดี
3. อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ (ร้อยละ)	$\left(\frac{7,523.7 - 7,010.4}{7,010.4}\right) X\ 100 = 7.32$	15.33	พอใช้
4. อัตราการเติบโตของหนี้	$\left(\frac{3,956.1 - 3,068.1}{3,068.1}\right) X\ 100 = 28.94$	4.12	พอใช้
5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	$\left(\frac{473.6}{\left(\frac{7,523.7 + 7,010.4}{2}\right)}\right) X100 = 6.52$	7.16	พอใช้

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	อัตราส่วนของสหกรณ์	อัตราส่วนเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก (Peer Group)	ผลการเปรียบเทียบ
ด้านคุณภาพของสินทรัพย์			
1. อัตราหมุนของสินทรัพย์	$\frac{704}{\left(\frac{11,479.8+10,078.5}{2}\right)} = 0.07$	0.06	ดี
2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	$\left(\frac{473.6}{\left(\frac{11,479.8+10,078.5}{2}\right)}\right) X100 = 4.39$	3.95	ดี
3. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	$\left(\frac{11,479.8-10,078.5}{10,078.5}\right) X100 = 13.90$	10.15	ดีมาก
ด้านขีดความสามารถในการบริหาร			
- อัตราการเติบโตของธุรกิจ	$\left(\frac{34,511.6-30,357.3}{30,357.3}\right) X100 = 13.68$	8.90	ดีมาก
ด้านการทำกำไร			
1. กำไรต่อสมาชิก (ล้านบาท)	$\frac{473.6}{23,418} = 20,223.96$	12,619.41	ดีมาก
2. เงินออมต่อสมาชิก (ล้านบาท)	$\frac{3,765.5+6,444.7}{23,418} = 435,997.95$	249,674.65	ดีมาก
3. หนี้สินต่อสมาชิก (ล้านบาท)	$\frac{3,101.4+6,760.8+152.6}{23,418} = 427,653.94$	287,170.09	พอใช้
4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	$\frac{74.1}{547.7} X100 = 13.53$	30.93	ดีมาก
5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง	$\left(\frac{603.9-563.4}{563.4}\right) X100 = 7.19$	12.51	พอใช้
6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น	$\left(\frac{1.5-0.2}{0.2}\right) X100 = 650.00$	27.81	ดีมาก
7. อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ	$\left(\frac{473.6-405.1}{405.1}\right) X100 = 16.91$	14.77	ดีมาก
8. อัตรากำไรสุทธิ	$\left(\frac{473.6}{704.0}\right) X100 = 67.27$	59.43	ดีมาก

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	อัตราส่วนของสหกรณ์	อัตราส่วนเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก (Peer Group)	ผลการเปรียบเทียบ
ด้านสภาพคล่อง			
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	$\frac{4,568.8}{3,923.3} = 1.16$	0.56	ดีมาก
2. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด	$\frac{32,871.6}{32,998.8} X100 = 99.61$	99.79	ดี

หมายเหตุ ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2550)
ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2550) และ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

จากการวิเคราะห์ประเภทของความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ (Morgan และ Andersen, 1997)

ผลการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ในปี 2550 สหกรณ์มีขนาดของสินทรัพย์ 11,479.80 ล้านบาท ซึ่งที่มาของสินทรัพย์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ 7,523.70 ล้านบาท (โดยทุนที่สำคัญของสหกรณ์มาจากทุนเรือนหุ้น 6,444.70 ล้านบาท ทุนสำรอง 603.90 ล้านบาท ที่เหลือเป็นทุนสะสมอื่น ๆ และกำไรรอการจัดสรร) จากหนี้สินของสหกรณ์ 3,956.10 ล้านบาท (โดยหนี้สินที่สำคัญของสหกรณ์ ได้แก่ เงินรับฝากจากสมาชิก 3,765.50 ล้านบาท เป็นเงินกู้ยืมและหนี้สินอื่น ๆ 190.60 ล้านบาท) ซึ่งในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์นั้น สหกรณ์มีนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญคือ การให้สมาชิกกู้ยืม และการลงทุนภายนอก ซึ่งในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ มีลักษณะความเสี่ยงคล้ายกับธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่สถาบันการเงินจะต้องเผชิญ ซึ่งความเสี่ยงทางการเงินของหน่วยธุรกิจการเงินเหล่านี้จะมีลักษณะความเสี่ยงทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงด้านการตลาด ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ นอกจากนี้หากหน่วยธุรกิจการเงินใดมีธุรกิจระหว่างประเทศยังอาจประสบปัญหาความเสี่ยงระหว่างประเทศร่วมด้วย ซึ่งใน

กรณีของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ในการศึกษาครั้งนี้จึงทำการศึกษาให้ครอบคลุมความเสี่ยงทางการเงินเพียง 4 ด้าน (ยกเว้นความเสี่ยงระหว่างประเทศ) โดยได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์แต่ละด้านดังนี้ (ตาราง 8)

ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ

ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ ผลตอบแทนของการดำเนินธุรกิจอยู่ในรูปของดอกเบี้ย ซึ่งอาจจะมีความเสี่ยง โดยลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่สามารถชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนด ซึ่งอาจเกิดจากการสาเหตุต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์สินเชื่อผิดพลาด ขาดการติดตามอย่างเหมาะสม เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ มีความหมายถึงระดับความไม่แน่นอนในความสามารถทางการเงินของสหกรณ์ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ให้ไว้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งสัญญาณที่อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเจ้าหนี้ ได้แก่ รายได้ของสหกรณ์ไม่เป็นตามความคาดหมาย หรือการเลื่อนระยะเวลาการชำระหนี้ เป็นต้น ฉะนั้นการกำหนดวงเงินเพื่อรองรับความเสี่ยงจึงมีความสำคัญและสามารถป้องกันความเสียหายจากเครดิตได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ จึงเป็นการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อของสหกรณ์ สามารถประเมินความเสี่ยงได้จากอัตราส่วนที่สำคัญ คือ อัตราหนี้สูญต่อสินเชื่อรวม อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และอัตราการขยายตัวของสินเชื่อ

จากข้อมูลในปี 2550 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ได้ดังนี้

1. อัตราหนี้สูญต่อสินเชื่อรวม ในรอบปี 2550 การทำธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์มิได้เกิดปัญหาหนี้สูญ จนทำให้ผู้สอบบัญชีต้องเสนอให้ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีให้ความเห็นชอบในการตัดหนี้สูญสุทธิ จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้สินเชื่อแก่สมาชิกในรอบปี 2550 มิได้มีความเสี่ยงเกิดขึ้น

2. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ในรอบปี 2550 สหกรณ์ให้สินเชื่อรวมมูลค่า 9,862.20 ล้านบาท แต่สหกรณ์มีรายได้กลับเข้ามาในงวดบัญชีดังกล่าว อันเนื่องจากปี 2549 มีการสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้เกินกว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจริงในปี 2550 จึงมีการปรับปรุงบัญชีค่าเผื่อหนี้สูญจากปี 2549 ให้เป็นรายได้จากหนี้สงสัยจะสูญ คิดเป็นมูลค่า 0.80 ล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์มิได้มีปัญหาการค้างชำระหนี้แก่สหกรณ์ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการสำรองหนี้สงสัยจะสูญหรืออาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ และมีความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อต่ำ

3. อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ สหกรณ์มีนโยบายการขยายสินเชื่อในปี 2550 ขึ้นอีกร้อยละ 6.62 เมื่อเทียบกับสินเชื่อปี 2549 ทั้งนี้เนื่องจากการระดมเงินทุนระยะยาว (ทุนเรือนหุ้น) และระยะสั้น (เงินรับฝาก) ประกอบกับลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อต่ำ จึงทำให้สหกรณ์สามารถขยายธุรกิจสินเชื่อเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สหกรณ์มีอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวมสูงกว่าอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แสดงว่าหนี้มีคุณภาพดี สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องเป็นความเสี่ยงประเภทหนึ่งที่สำคัญมากที่สหกรณ์จะต้องมีนโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ให้สมดุลระหว่างสินทรัพย์ และหนี้สิน ซึ่งหากสหกรณ์สามารถบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่สมาชิกผู้ฝากเงินกับสหกรณ์ และเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินแก่สหกรณ์ โดยอัตราส่วนที่สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ ประกอบด้วย อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม

จากข้อมูลในปี 2550 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.56 เท่า หมายความว่าสหกรณ์มีส่วนของผู้ถือหุ้น 0.56 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ (มูลค่า 11,479.80 ล้านบาท) ซึ่งเป็นค่าที่สูงแสดงว่า สหกรณ์มีความสามารถในการเปลี่ยนสินทรัพย์ให้เป็นเงินสดเพื่อชำระหนี้ที่ถึงกำหนดชำระสูง สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องต่ำ (มีสภาพคล่องสูง มีความเสี่ยงต่ำ) ทั้งนี้เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้ที่ถือหุ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้ของสหกรณ์ได้สูงขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน

2. อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.33 เท่า หมายความว่ากิจการของสหกรณ์มีส่วนของเงินรับฝากเป็น 0.33 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ อัตราส่วนนี้เป็นภาระที่สหกรณ์จะต้องชำระคืนต่อผู้ฝากเงิน (สมาชิก) ซึ่งจากค่าตัวเลขที่ได้แสดงว่า สินทรัพย์รวมของสหกรณ์มีภาระที่จะต้องชำระคืนแก่เจ้าหนี้ (สมาชิก) ที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ร้อยละ 33 ของสินทรัพย์รวม การเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากจะทำให้ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้นตาม ฉะนั้นสหกรณ์จำเป็นต้องมีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในรายการเงินสดและเงินฝากธนาคารในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเงินฝากของสมาชิก (หรือไม่สามารถนำเงินฝากสมาชิกไปลงทุนปล่อยกู้ได้ทั้งหมด)

3. อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.34 เท่า หมายความว่า กิจการของสหกรณ์มีภาระหนี้สินที่ต้องชำระคืนต่อสินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่จำนวน 0.34 เท่า อัตราส่วนนี้หากมีค่าน้อยภาระที่สหกรณ์จะต้องจ่ายชำระหนี้ก็จะมีน้อย ความเสี่ยงที่สหกรณ์จะขาดสภาพคล่องก็จะต่ำ จากค่าตัวเลขของอัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ จะเห็นว่ามีค่าใกล้เคียงกับอัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม คือ มีค่า 0.34 และ 0.33 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก หนี้สินหมุนเวียนเกือบทั้งหมดของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก

4. อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.86 เท่า หมายความว่า เงินทุนที่สหกรณ์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกมีจำนวน 0.86 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ ซึ่งมีค่าสูง แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องค่อนข้างสูง นอกจากนี้หากพิจารณาสัดส่วนการให้สินเชื่อของสหกรณ์จะเห็นว่า สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวมากกว่าระยะสั้น (ลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว 6,760.80 ล้านบาท ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น 3,101.40 ล้านบาท) ฉะนั้น การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกจึงส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ด้วย เนื่องจากลูกหนี้ระยะยาวย่อมจะใช้ระยะเวลาในการชำระคืนนานกว่าลูกหนี้ระยะสั้น ซึ่งการชำระคืนของลูกหนี้ย่อมจะทำให้สหกรณ์เกิดสภาพคล่องในธุรกิจ ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่องจึงต้องมีประสิทธิภาพสูง จึงจะทำให้สหกรณ์ไม่ประสบปัญหาในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ของสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านตลาด

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

การทำธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ การให้สินเชื่อแก่สมาชิกโดยการระดมเงินทุนภายในทั้งจากการรับฝากเงินจากสมาชิก และการออมทรัพย์โดยการเพิ่มหุ้นของสมาชิก หรือแม้แต่การกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก ซึ่งการได้มาของแหล่งทุนต่าง ๆ ย่อมจะมีต้นทุนที่แตกต่างกัน ซึ่งต้นทุนเงินทุนเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อกำไร หรือขาดทุนของสหกรณ์ หากมีการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอัตราดอกเบี้ย ดังนั้น หากสหกรณ์สามารถบริหารความเสี่ยงทางด้านอัตราดอกเบี้ยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจะทำให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพตามไปด้วย การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ประกอบด้วย อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย และอัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ

จากข้อมูลในปี 2550 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 6.13% แสดงว่า สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม และผลตอบแทนการลงทุน (ภายนอก) คิดเป็นร้อยละ 6.13 ของ

สินทรัพย์รวม นอกจากนี้ อัตราส่วนนี้ยังสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ลูกหนี้ และเงินลงทุน) จากค่าที่ได้ อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยรับไม่สูงนัก

2. อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 1.37 แสดงว่า สหกรณ์มีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้ ซึ่งส่วนใหญ่คือสมาชิกผู้ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ และเจ้าหนี้เงินกู้ภายนอก คิดเป็นร้อยละ 1.37 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ จะเห็นได้ว่า ความเสี่ยงทางด้านอัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะทางได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์มากกว่าหนี้สินของสหกรณ์ ภาระจ่ายดอกเบี้ยจึงมีอัตราส่วนค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวมของสหกรณ์

3. ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย มีค่าเท่ากับ 4.76 (อัตราส่วนดอกเบี้ยรับ เท่ากับ 6.13% และ อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่าย เท่ากับ 1.37 ของสินทรัพย์รวม) แสดงว่า สหกรณ์มีส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยรับ และอัตราดอกเบี้ยจ่ายค่อนข้างสูง ความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์จึงมีน้อย ทั้งนี้สหกรณ์ยังมิได้คำนึงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ คือ ทุนของสหกรณ์ ซึ่งยังมิได้คิดอัตราผลตอบแทนทางบัญชีให้แก่เจ้าของเงินทุน โดยสหกรณ์จะมีการปันผลคืนแก่สมาชิกภายหลังจากการปิดงบ หรือการจัดสรรกำไรสุทธิในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี

4. อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ มีค่าเท่ากับ 87.47% ของกำไรสุทธิ ซึ่งในปี 2550 สหกรณ์มีการปันผลคืนตามมูลค่าหุ้น ร้อยละ 6.25 ต่อปี และเงินเฉลี่ยคืนตามธุรกิจ ร้อยละ 5.00 ต่อปี โดยมีการจัดสรรกำไรสุทธิ 473.58 ล้านบาท ให้เป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามธุรกิจ คิดเป็นมูลค่า 414.25 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 87.47 ของกำไรสุทธิ อัตราส่วนที่ได้นี้เป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง สหกรณ์จะมีความเสี่ยงด้านอัตราการปันผลที่สูง หากสหกรณ์ไม่สามารถบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ให้มีกำไรสูงในอนาคตสหกรณ์จะไม่สามารถปันผลคืนแก่สมาชิกในอัตราร้อยละ 6.25 ต่อปีได้เท่ากับปี 2550

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการซึ่งเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในธุรกิจของสหกรณ์ ดังนั้น ความผิดพลาดของบุคลากรระหว่างการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากการทุจริต รวมถึงความเสี่ยงจากระบบสัญญาณ และการควบคุมภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพ ระบบบริหารที่ไม่รัดกุม การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของระบบงานจะถูกประเมินในความเสี่ยงด้าน

การปฏิบัติงาน อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนของพนักงาน

จากข้อมูลในปี 2550 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน มีค่าเท่ากับ 173.94 ล้านบาทต่อคน แสดงว่า พนักงาน 1 คน ใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ในการปฏิบัติงาน 173.92 ล้านบาท ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของพนักงานสหกรณ์ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ได้สูง แต่ก็มีความเสี่ยงในด้านการปฏิบัติงานของพนักงานสูงด้วย หากขาดมาตรการในการควบคุม และขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ อาจเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ที่ส่งผลเสียหายต่อธุรกิจของสหกรณ์ได้

2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนของพนักงาน มีค่าเท่ากับ 0.58 ล้านบาทต่อปี แสดงว่า ในปี 2550 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในส่วนของพนักงานและเจ้าหน้าที่จำนวน 66 คน คิดเป็นมูลค่า 0.58 ล้านบาทต่อปี ซึ่งการที่สหกรณ์มีภาระค่าใช้จ่ายต่อพนักงานสูงย่อมแสดงให้เห็นว่าพนักงานมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบที่สูง คุ้มค่าต่อค่าใช้จ่าย พนักงานย่อมปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การว่าจ้างพนักงานที่มีความรู้ความสามารถย่อมมีความเสี่ยงต่อความผิดพลาดในการปฏิบัติงานน้อย เพราะเป็นแรงงานที่มีทักษะและความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหกรณ์ที่มีระบบฐานข้อมูล ระบบคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องมีมาตรการการควบคุม และการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพร่วมด้วย จึงจะสามารถลดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานได้

ตาราง 8 ความเสี่ยงทางการเงิน และตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงิน ปี 2550 ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ		
1. อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อสินเชื่อรวม	0.00	การปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์ไม่เกิดหนี้สูญสุทธิ
2. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อสินเชื่อรวม	$\frac{(0.8)}{9,862.2} = (0.00)$	การตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในปีก่อน ตั้งไว้เกินกว่าความเสี่ยง และทำเป็นรายได้คืนมาในงวดบัญชี 2550
3. อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ	$\left(\frac{9,862.2 - 9,250.2}{9,250.2}\right) X100 = 6.62$	สหกรณ์ขยายธุรกิจสินเชื่อเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 6.62 (ของสินเชื่อปี 2549)

ตาราง 8 (ต่อ)

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง		
1. อัตราส่วนทุนเรือนหุ้นต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{6,444.7}{11,479.8} = 0.56$	กิจการของสหกรณ์มีส่วนของสมาชิกคิดเป็น 0.56 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์
2. อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{3,765.5}{11,479.8} = 0.33$	กิจการของสหกรณ์มีส่วนของเงินฝากของสมาชิกคิดเป็น 0.33 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์
3. อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{3,923.3}{11,479.8} = 0.34$	กิจการของสหกรณ์มีภาระที่จะต้องชำระหนี้คืนเป็นสัดส่วน 0.34 ของสินทรัพย์รวมในปี 2550
4. อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{9,862.2}{11,479.8} = 0.86$	สหกรณ์ได้ให้สินเชื่อแก่สมาชิกเป็นสัดส่วน 0.86 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์
ความเสี่ยงด้านการตลาด		
ด้านอัตราดอกเบี้ย		
1. อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{704.0}{11,479.8} X100 = 6.13$	สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 6.13 ของสินทรัพย์รวม
2. อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{157.3}{11,479.8} X100 = 1.37$	สหกรณ์มีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยแก่เงินฝากของสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 1.37 ของสินทรัพย์รวม
3. ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย	6.13 – 1.37 = 4.76	สหกรณ์มีส่วนต่างของดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายคิดเป็นร้อยละ 4.76 ของสินทรัพย์รวม
4. อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ	$\frac{414.3}{473.6} X100 = 87.47$	สหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิจ่ายเป็นเงินปันผลแก่สมาชิก (ปันผลตามหุ้น และ ปันผลตามส่วนธุรกิจ) คิดเป็นร้อยละ 87.47 ของกำไรสุทธิในปี 2550

ตาราง 8 (ต่อ)

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ		
1. อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน (ล้านบาท)	$\frac{11,479.8}{66} = 173.94$	ความสามารถของพนักงานของสหกรณ์ในการปฏิบัติงานในการดูแลทรัพย์ของสหกรณ์ เท่ากับ 173.94 ล้านบาทต่อปี แสดงว่า มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน
2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนของพนักงาน (ล้านบาท)	$\frac{38.5}{66} = 0.58$	สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคนละ 0.58 ล้านบาทต่อปี

หมายเหตุ ข้อมูลจากตาราง 7 สหกรณ์มีพนักงานปฏิบัติหน้าที่ 66 คน ใน 13 แผนก
ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2550)

ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์

ในการบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์ สหกรณ์ควรพิจารณาตามประเภทของเงินทุน เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ซึ่งเงินทุนของสหกรณ์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เงินทุนระยะสั้น (short-term capital) คือ เงินรับฝาก และเงินกู้ยืม
2. เงินทุนระยะยาว (long-term capital) คือ ทุนเรือนหุ้น และทุนสำรอง

ในการจัดสรรการใช้เงินทุนทั้งเงินทุนระยะสั้น และเงินทุนระยะยาว แต่ละสหกรณ์อาจมีการจัดสรรที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารจัดการเงินทุนในกิจการต่าง ๆ ของสหกรณ์ ซึ่งการกำหนดแนวนโยบายการบริหารจัดการเงินทุนในแต่ละกิจการ หรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงต้นทุนของเงินทุนควบคู่ไปกับประเภทของเงินทุน รายละเอียดแหล่งที่มา-ใช้ไปในเงินทุนของสหกรณ์มีรายละเอียด ดังนี้

แหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์

จากตาราง 9 พบว่า ในปี 2548 – 2550 สหกรณ์มีแหล่งที่มาของเงินทุนตามประเภทของเงินทุน ดังนี้

1. เงินทุนระยะยาว แหล่งที่มา คือ ทุนเรือนหุ้น และทุนสำรองของสหกรณ์ โดยเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์เพิ่มขึ้นจาก 5,763.30 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 7,048.60 ล้านบาทในปี 2550

2. เงินทุนระยะสั้น แหล่งที่มา คือ เงินรับฝากจากสมาชิก (ประเภทออมทรัพย์ ประเภทออมทรัพย์พิเศษ และประเภทประจำ) และ เงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก โดยเงินทุนระยะสั้นของสหกรณ์เพิ่มขึ้นจาก 2,998.60 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 3,902.30 ล้านบาทในปี 2550

เมื่อพิจารณาในภาพรวม สหกรณ์มีการเพิ่มขึ้นของเงินทุนจาก 8,761.90 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 10,950.90 ล้านบาทในปี 2550 ซึ่งเงินทุนส่วนใหญ่ของสหกรณ์จะเป็นเงินทุนระยะยาว (จากการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นและทุนสำรอง) มากกว่า การเพิ่มขึ้นของทุนระยะสั้น (เงินรับฝาก และเงินกู้ยืม) แต่ร้อยละของการเพิ่มขึ้นของเงินทุนระยะสั้นจะมีร้อยละหรืออัตราการเพิ่มมากกว่าทุนระยะยาว (อัตราการเพิ่มของทุนระยะสั้น ในปี 2550 คิดเป็นร้อยละ 29.27 อัตราการเพิ่มของทุนระยะยาว ในปี 2550 คิดเป็นร้อยละ 6.71) ดังนั้นในการบริหารจัดการเงินทุนระยะยาว คณะกรรมการและฝ่ายจัดการควรนำไปใช้ในกิจการลงทุนในระยะยาวที่ให้ผลตอบแทนที่สูง และมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้สินเชื่อระยะยาว นอกจากนี้สัดส่วนของเงินทุนระยะยาวต่อเงินทุนระยะสั้น ในปี 2548 - 2550 มีสัดส่วนเฉลี่ย 66.26 : 33.74 ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวเป็นตัวเลขที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้กำหนดสัดส่วนของการให้สินเชื่อระยะยาว: สินเชื่อระยะสั้นของสหกรณ์ ที่เหมาะสม

ตาราง 9 แหล่งที่มาของเงินทุนระยะยาว-เงินทุนระยะสั้นของสหกรณ์ ปี 2548 – 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เงินทุนระยะยาว	**7,048.60**	**64.37**	**6,605.10**	**68.63**	**5,763.30**	**65.78**
1. ทุนเรือนหุ้น	6,444.70	58.85	6,041.70	62.78	5,236.30	59.76
2. ทุนสำรอง	603.90	5.51	563.40	5.85	527.00	6.01
เงินทุนระยะสั้น	**3,902.30**	**35.63**	**3,018.70**	**31.37**	**2,998.60**	**34.22**
1. เงินรับฝาก	3,765.50	34.39	2,737.60	28.45	2,637.00	30.10
1.1 ประเภทออมทรัพย์	39.54	0.36	36.44	0.38	41.56	0.47
1.2 ประเภทประจำ และออมทรัพย์พิเศษ	3,725.96	34.02	2,701.16	28.07	2,595.44	29.62

ตาราง 9 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. เงินกู้ยืม	136.80	1.25	281.10	2.92	361.60	4.13
รวม	**10,950.90**	**100.00**	**9,623.80**	**100.00**	**8,761.90**	**100.00**

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

แหล่งที่ใช้ไปในเงินทุนของสหกรณ์

สหกรณ์มีการใช้ไปในเงินทุน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 10 ดังนี้

1. การใช้ไปในเงินทุนระยะยาว สหกรณ์มีการลงทุนในสินทรัพย์ระยะยาว โดยให้สมาชิกกู้ยืม (ลูกหนี้ระยะยาว) เพิ่มขึ้นจาก 5,807.10 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 6,760.80 ล้านบาทในปี 2550

2. การใช้ไปในการลงทุนระยะสั้น สหกรณ์มีลงทุนในสินทรัพย์ระยะสั้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ การรักษาสภาพคล่องของสหกรณ์โดยการดำรงสินทรัพย์ไว้ในรายการเงินสดและเงินฝากธนาคาร วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้/ผลตอบแทนจากการลงทุน โดยการให้สินเชื่อระยะสั้นแก่สมาชิก และตั๋วสัญญาใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์ โดยสหกรณ์มีการใช้ไปในการลงทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้นจาก 3,241.90 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 4,548.30 ล้านบาทในปี 2550

เมื่อพิจารณาในภาพรวม สหกรณ์มีการใช้ไปในการลงทุนเพิ่มจาก 9,049.00 ล้านบาทในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 11,309.10 ล้านบาทในปี 2550 โดยสัดส่วน (ร้อยละ) ของการใช้ไปในเงินลงทุนระยะสั้นเพิ่มมากกว่าการใช้ไปในการลงทุนระยะยาว กล่าวคือ ร้อยละของการลงทุนระยะสั้นเพิ่มจากร้อยละ 35.83 ในปี 2548 เพิ่มเป็นร้อยละ 40.22 ในปี 2550 ขณะที่การใช้ไปในการลงทุนระยะยาวลดลงจากร้อยละ 64.17 ในปี 2548 ลงเหลือร้อยละ 59.78 ในปี 2550

ตาราง 10 แหล่งที่ใช้ไปในเงินทุนของสหกรณ์ ปี 2548 - 2550

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2550		2549		2548	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้ไปในเงินทุนระยะยาว	**6,760.80**	**59.78**	**6,242.50**	**62.69**	**5,807.10**	**64.17**
- ลูกหนี้ระยะยาว	6,760.80	59.78	6,242.50	62.69	5,807.10	64.17
การใช้ไปในเงินทุนระยะสั้น	**4,548.30**	**40.22**	**3,715.40**	**37.31**	**3,241.90**	**35.83**
- เงินสดและเงินฝากธนาคาร	296.70	2.62	657.50	6.60	445.30	4.92
- เงินลงทุน	1,150.20	10.17	50.20	0.50	100.20	1.11
- ลูกหนี้ระยะสั้น	3,101.40	27.42	3,007.70	30.20	2,696.40	29.80
รวม	**11,309.10**	**100.00**	**9,957.90**	**100.00**	**9,049.00**	**100.00**

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด (2548; 2549; 2550)

ส่วนที่ 5 ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน

จากการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS ในส่วนที่ 2 และตัวชี้วัดเพื่อวัดระดับเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินสรุปได้ว่า

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์ มีค่าเท่ากับ 13.53 ซึ่งเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีปี 2550 ซึ่งผลการวิเคราะห์โดยใช้ CFSAW ออกมาเป็นสีเขียว ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินปกติ หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

2. ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด มีค่าเท่ากับ 99.61 ซึ่งเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ปี 2550 ซึ่งผลการวิเคราะห์โดยใช้ CFSAW ออกมา เป็น สีเขียว ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินปกติ หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความสามารถในการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ภายในกำหนดเวลา แสดงถึงคุณภาพสินทรัพย์ และสภาพคล่องทางการเงิน

3. ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 0.05 ซึ่งเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชี ปี 2550 ซึ่งผลการวิเคราะห์โดยใช้ CFSAW ออกมาเป็น สีเหลือง ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์ต้องมีการเฝ้าระวังมากขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ยังมีทุนสำรองที่ไม่มั่นคงยังไม่

สามารถเป็นเกราะป้องกันหรือรองรับผลกระทบที่เกิดจากภาวะธุรกิจและการเงินที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ได้เพียงพอ

จากอัตราส่วนทั้ง 3 อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี โดยสหกรณ์มีความเพียงพอของทุนต่อความเสี่ยงระดับดี มีคุณภาพของสินทรัพย์ดีทำให้เกิดสภาพคล่องสูง แสดงถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งหมายความว่าระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ในอัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรอยู่ในระดับดี ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ในระดับดี ส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์อยู่ในระดับพอใช้ (ภาพ 8) ซึ่งหมายความว่า ในการวิเคราะห์ระดับเพื่อเฝ้าระวังของสหกรณ์อยู่ในระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ (ภาพ 9) แต่อย่างไรก็ตามต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาว่าได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งอาจมีด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมก็ได้ และจากภาพ 10 จะเห็นว่าหากพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความสามารถดำรงทุนสำรองของสหกรณ์ (C = ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง) ยังต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น เพราะอาจส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุนได้ นั่นหมายถึง สหกรณ์มีปัญหาในเรื่องของทุนสำรองนั่นเอง ส่วนด้านอื่น (A = คุณภาพของสินทรัพย์ E = การทำกำไร L = สภาพคล่อง) เฝ้าระวังปกติและรักษาให้มีการพัฒนาให้ดีขึ้น

ภาพ 8 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์

ที่มา: จากผลการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ภาพ 9 ระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวัง

ที่มา: จากผลการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ภาพ 10 ความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน

ที่มา: จากผลการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ส่วนที่ 6 แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

จากข้อมูลในส่วนที่ 1 – 5 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีการระดมเงินทุนภายในมากกว่าภายนอก ซึ่งเงินทุนที่ระดมได้สหกรณ์นำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ ลงทุนในสินทรัพย์ และดำรงสภาพคล่องในรูปของเงินสดและเงินฝากธนาคาร และสหกรณ์มีผลกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ความเพียงพอสะท้อนให้เห็นว่าเงินทุนของสหกรณ์ที่ระดมได้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ไม่มีความเสี่ยงในการชำระคืนหนี้สินที่จะเกิดขึ้น และสหกรณ์สามารถจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกได้สูงถึงร้อยละ 6.50 (ปี 2550 สหกรณ์จ่ายปันผลให้สมาชิกร้อยละ 5.30)

นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์แทบจะไม่มีความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อเลย เนื่องจากสินเชื่อหรือลูกหนี้ของสหกรณ์มีคุณภาพมีหนี้สูญน้อย หรือมีสินเชื่อที่คาดว่าจะเป็นหนี้สูญต่ำ อีกทั้งการขยายตัวของสินเชื่อมีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่การขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ยังไม่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง เนื่องจากมีทุนสำรองเพียงพอและเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงให้ถึงกำไรที่เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน

จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและสหกรณ์ ดังนี้

1. แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน

แหล่งเงินทุนของสหกรณ์ที่สำคัญคือ แหล่งเงินทุนภายใน ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น และเงินรับฝากจากสมาชิก มีแนวทางดังนี้

1.1 นโยบายทุนเรือนหุ้น

แหล่งเงินทุนเรือนหุ้นเป็นแหล่งทุนที่มีความสำคัญสำหรับสหกรณ์ เนื่องจากไม่มีภาระผูกพันในการชำระหนี้ ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีแนวทางในการบริหารจัดการดังนี้

1.1.1 สนับสนุน หรือดำเนินนโยบายการเพิ่มหุ้นของสมาชิก โดยการเปิดเสรีในการถือหุ้นตามความสมัครใจของสมาชิก (โดยการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับที่กำหนดให้สมาชิกสามารถถือหุ้นสูงสุด ไม่เกิน 2,000 บาท) เพื่อเป็นการระดมเงินหุ้นให้มากขึ้น

1.1.2 เปิดรับสมาชิกสมทบ เพื่อขยายฐานสมาชิก และทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้น

1.1.3 กำหนดอัตราเงินปันผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสหกรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเงินฝากทุกประเภท ซึ่งในปี 2550 จะเห็นว่าสหกรณ์กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำร้อยละ 5.54 ต่อปี ในขณะที่อัตราเงินปันผลเพียงร้อยละ 5.30 ต่อปี ฉะนั้นสหกรณ์ควร

กำหนดอัตราเงินปันผลสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก แต่ไม่ควรเกินกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ซึ่งเฉลี่ยที่ร้อยละ 6.0 ต่อปี เนื่องจาก อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนเป็นอัตราที่บอกว่าสหกรณ์สามารถนำเงินทุนที่ระดมได้มาก่อให้เกิดผลตอบแทนได้ร้อยละเท่าใด ซึ่งหากสหกรณ์จ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงกว่าผลตอบแทนต่อส่วนของทุน นั่นก็หมายถึง สหกรณ์คืนผลตอบแทนจากเงินลงทุนให้แก่เจ้าหนี้และเจ้าของเงินทุน แต่ไม่ได้สำรองเงินทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นแก่สหกรณ์ในอนาคต

1.2 นโยบายด้านเงินฝาก

เงินรับฝากจากสมาชิก แม้จะเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่มีต้นทุนที่สหกรณ์สามารถกำหนดได้เอง แต่บริหารจัดการค่อนข้างยาก เนื่องจาก เป็นทุนที่สมาชิกสามารถถอนคืนเมื่อใดก็ได้ ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีแนวทางในการบริหารจัดการดังนี้

1.2.1 ปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในประเทศค่อนข้างผันผวน ฉะนั้น สหกรณ์ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในแต่ละประเภทในสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ กับดอกเบี้ยในตลาดเพียงเล็กน้อย เพื่อป้องกันเงินล้น และป้องกันภาระดอกเบี้ยจ่ายที่จะต้องจ่ายให้แก่สมาชิก อีกทั้งเงินฝากเป็นเงินทุนที่สมาชิกสามารถถอนคืนได้ตลอดเวลา จึงขาดเสถียรภาพ ดังนั้นสหกรณ์ควรสนับสนุนให้สมาชิกฝากเงินในรูปของเงินฝากประจำเพิ่มขึ้น

1.2.2 สหกรณ์ควรนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ประเภทอื่นให้มากขึ้น เช่น ซื้อพันธบัตรรัฐบาลที่ให้ผลตอบแทนสูง ซื้อหุ้นของบริษัทประกันภัยที่สามารถสร้างผลตอบแทน และผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ได้ เป็นต้น

2. นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้หลักให้แก่สหกรณ์ ดังนั้นควรมีการกำหนดแนวนโยบายให้สอดคล้องกับต้นทุนเงินทุน และผลตอบแทนที่ได้ ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีแนวทางในการบริหารจัดการดังนี้

เงินทุนที่สหกรณ์นำมาใช้ในธุรกิจสินเชื่อ มาจากเงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น เป็นหลัก ซึ่งเงินรับฝากเป็นเงินทุนที่สมาชิกสามารถถอนได้ตลอดเวลา จึงถือได้ว่าเป็นเงินทุนระยะสั้นในขณะที่ทุนเรือนหุ้นเป็นเงินทุนที่สมาชิกจะถอนได้ก็เมื่อขาดการเป็นสมาชิกภาพ ฉะนั้น จึงถือว่าเป็นเงินทุนระยะยาว ฉะนั้น ในการกำหนดสัดส่วนของการให้กู้ ควรจะสอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุน โดย เงินรับฝาก : ทุนเรือนหุ้น เฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 8 : 17 (2,657.60 ล้านบาท : 5,339.18 ล้านบาท) ดังนั้นการกำหนดสัดส่วนของลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น และลูกหนี้ระยะยาว ควรกำหนดเท่ากับ 8 : 17 เช่นกัน

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยที่ผันผวน ฉะนั้น สหกรณ์ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ใกล้เคียงกับดอกเบี้ยในตลาด และควรจะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของสถาบันการเงินเพียงเล็กน้อย หากกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่าตลาดมาก จะทำให้สหกรณ์ประสบปัญหาเงินขาด และอาจจะต้องกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอกซึ่งมีต้นทุนเงินทุน (ในรูปอัตราดอกเบี้ยเงินกู้) ที่สูง เนื่องจากสมาชิกอาจจะกู้กับสหกรณ์มากขึ้น และในบางครั้งเป็นการกู้โดยไม่จำเป็น

ปัจจุบันแม้สหกรณ์มีความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อต่ำ แต่สหกรณ์ก็ควรมีมาตรการที่รัดกุมในการปล่อยสินเชื่อ รวมทั้งติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินสถานการณ์หนี้สินเป็นประจำทุก ๆ เดือน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาหากเกิดเหตุการณ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสหกรณ์ได้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานองสหกรณ์ในปี 2548 - 2550

ฐานะการเงินของสหกรณ์

สินทรัพย์ของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2550 สหกรณ์มีสินทรัพย์รวม 11,479.80 ล้านบาท ซึ่งการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากการเพิ่มขึ้นของทุนมากกว่าหนี้สิน ทุนส่วนใหญ่อยู่ในรายการทุนเรือนหุ้นซึ่งเป็นเงินทุนระยะยาว หนี้สินส่วนใหญ่อยู่ในรายการเงินรับฝากจากสมาชิกซึ่งเป็นแหล่งทุนภายใน คิดเป็นร้อยละ 28.78 ส่วนเงินกู้ยืมมีเพียงร้อยละ 3.95 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์ที่ได้มาจากหนี้สินจากแหล่งภายนอกมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สินทรัพย์ที่ได้มาจากการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน อันได้แก่ ทุนเรือนหุ้น และเงินรับฝากจากสมาชิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์สามารถระดมเงินทุนจากภายในที่มีต้นทุนเงินทุนต่ำได้มากขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการลงทุนให้เกิดขึ้นกับธุรกิจของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการลงทุนสหกรณ์มีนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์เพื่อการรักษาสภาพคล่อง และเพื่อการลงทุนในธุรกิจสินเชื่อโดยวัตถุประสงค์ในการรักษาสภาพคล่องเพื่อชำระหนี้ที่ถึงกำหนดในรูปของสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง (แต่ผลตอบแทนต่ำ) ได้แก่ เงินสด และเงินฝากธนาคาร ซึ่งในปี 2550 สหกรณ์ดำรงสภาพคล่อง ร้อยละ 2.59 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งเพียงพอในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนด สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุนในธุรกิจสินเชื่อนั้น สหกรณ์ลงทุนในรูปของการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน 2 ประเภทคือ เงินให้กู้ยืมระยะสั้น และระยะยาว โดยในปี 2550 สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะสั้น 3,101.40 ล้านบาท หรือให้สินเชื่อระยะสั้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.02 ของสินเชื่อระยะสั้นทั้งหมด ให้สินเชื่อระยะยาว 6,760.80 ล้านบาท หรือให้สินเชื่อระยะยาวเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.42 ของสินเชื่อระยะยาวทั้งหมด ทั้งนี้ในการปล่อยสินเชื่อให้สมาชิกกู้ยืมส่วนใหญ่จะเป็นสินเชื่อระยะยาวมากกว่าสินเชื่อระยะสั้น ซึ่งจากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ สหกรณ์ไม่มีหนี้สูญเกิดขึ้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์เพื่อการ

ลงทุนของสหกรณ์ในรายการลูกหนี้เงินกู้ทั้ง 2 ระยะ เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ และมีความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อต่ำ

นอกจากการลงทุนในรูปของเงินกู้แล้ว สหกรณ์ยังนำสินทรัพย์ไปลงทุนในรูปของเงินลงทุนภายนอกเพื่อให้เกิดผลตอบแทนและรายได้แก่สหกรณ์ โดยในปี 2550 สหกรณ์นำสินทรัพย์ไปลงทุน คิดเป็นมูลค่า 1,150.20 ล้านบาท แบ่งเป็น เงินลงทุนระยะสั้น 1,000 ล้านบาท (ในรูปของตั๋วสัญญาใช้เงินธนาคารพาณิชย์) และเงินลงทุนระยะยาว 150.20 ล้านบาท (ในรูปของหุ้น)

ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์มีนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม พิจารณาได้จากงบดุลของสหกรณ์ที่มีฐานะมั่นคง และมีความเสี่ยงต่ำ

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ปี 2550 พบว่า สหกรณ์มีแนวโน้มรายได้จากการให้สมาชิกกู้ยืม (ทั้งระยะสั้น และระยะยาว) เพิ่มขึ้น มีการลดสภาพคล่องส่วนเกินและนำไปลงทุนภายนอก มีการควบคุมค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ ซึ่งมีอัตราค่าใช้จ่ายที่ลดลง มีต้นทุนอันเกิดจากค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจากแหล่งทุนภายนอกเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้มีหนี้สงสัยจะสูญต่ำ (เพียงร้อยละ 0.08) แสดงว่า การระดมทุนจากภายใน ในรูปเงินฝากจากสมาชิกเป็นการระดมทุนเพื่อสร้างรายได้และมีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อที่ต่ำ จึงทำให้ผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มีประสิทธิภาพที่ดีมีกำไรจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

พบว่า สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนภายในที่สามารถรองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ กล่าวคือ สหกรณ์มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ มีกำไรในการดำเนินงานสามารถจัดสรรทุนสำรองเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกและเจ้าหนี้ภายนอก มีทุนเพียงพอในการดำเนินงานไม่เกิดภาวะความเสี่ยง มีการระดมทุนจากเงินรับฝากจากสมาชิกมากกว่าการกู้ยืมจากภายนอก แต่ประสิทธิภาพในการทำกำไรต่ำ ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเข้มแข็งของเงินทุน มีภาวะเสี่ยงต่ำ เนื่องจากเงินทุนของสหกรณ์มาจากแหล่งเงินทุนภายในมากกว่าแหล่งเงินทุนภายนอก (เงินกู้ยืม) แต่สหกรณ์ต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการนำทุนไปสร้างไรให้สูงขึ้น พิจารณาได้จากอัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง ประกอบด้วย

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (มีค่า 0.53 เท่า ซึ่งดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.77) หมายความว่า สหกรณ์ มีหนี้สิน 0.53 บาท มีทุนคุ้มครองอยู่ 1.00 บาท) สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ในระยะยาวได้ ซึ่งสมาชิกถือว่าเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของสหกรณ์ที่นำเงินมาฝากและลงทุนถือหุ้นกับสหกรณ์ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สหกรณ์มีความเข้มแข็งของเงินทุนสามารถรองรับหนี้สินทั้งหมดได้ และมีความเสี่ยงทางการเงินต่ำ ทำให้เจ้าหนี้มีความเสี่ยงน้อย

2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (มีค่าเท่ากับ 0.05 เท่า ใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน (0.05)) ซึ่งยังถือว่าการดำเนินงานยังอยู่ในเกณฑ์ดี แต่หากอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ในปีที่ผ่านมามีค่าสูงกว่าอัตราส่วนในปีนี้ ย่อมจะหมายถึงแนวโน้มของกำไรลดลงเนื่องจากทุนสำรองเกิดจากการจัดสรรกำไรสุทธิ ส่งผลต่อความมั่นใจทั้งสมาชิก และเจ้าหนี้ของสหกรณ์ได้

3. อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ (มีค่าเท่ากับ 7.32% ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (15.33%)) แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ยังมีความสามารถในการเพิ่มทุนได้ ซึ่งจะนำมาซึ่งความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้หากสหกรณ์สามารถรักษาระดับอัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ไว้ได้ สหกรณ์ย่อมจะมีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินธุรกิจและไม่เกิดความเสี่ยง ทั้งนี้ต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมควบคู่ไปกับธุรกิจสินเชื่อเพื่อไม่ให้เกิดภาวะเงินล้น

4. อัตราการเติบโตของหนี้ (มีค่าเท่ากับ 28.94% สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (4.12%) สะท้อนให้เห็นว่ามีการเติบโตของหนี้สูงมากแต่ความเสี่ยงไม่สูงมากนัก เนื่องจากเป็นเงินรับฝากจากสมาชิก ตามนโยบายบริหารแบบมุ่งเน้นเงินฝากของสหกรณ์

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (มีค่าเท่ากับ 6.52% ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (7.16%)) สะท้อนว่าสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วนของทุนให้เกิดรายได้

คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)

พบว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพสามารถสร้างผลตอบแทนที่ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งระยะเวลาในการนำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดรายได้ยังมีระยะเวลาสั้นกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้สินทรัพย์ของสหกรณ์ยังมีการเติบโตที่ดีนำมาซึ่งความมั่นคงของสหกรณ์ในอนาคต พิจารณาได้จาก อัตราการหมุนของสินทรัพย์ที่มีค่าเท่ากับ 0.07 รอบ ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.06 รอบ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าเทากับ 4.39 ซึ่งดีกว่าเกณฑ์มาตรฐานมีค่าเทากับ 3.95 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ มีค่าเทากับ 13.90% ซึ่งดีกว่าเกณฑ์มาตรฐานมีค่าเท่ากับ 10.15%

ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Ability)

สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของธุรกิจร้อยละ 13.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 8.90) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีอัตราการเติบโตทางธุรกิจในปี 2550 ดีกว่าปีก่อน

การทำกำไร (Earning Sufficiency)

สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน พิจารณาได้จากอัตราส่วนกำไรต่อสมาชิก (มีค่า 20,223.96 บาท เกณฑ์มาตรฐาน 12,619.41 บาท) เงินออมต่อสมาชิก (มีค่า 435,997.95 บาท เกณฑ์มาตรฐาน 249.674.65 บาท) หนี้สินต่อสมาชิก (มีค่า 427,653.94 บาท เกณฑ์มาตรฐาน 287,170.09 บาท) แต่เป็นหนี้ที่มีคุณภาพ และมีค่าใกล้เคียงกับเงินออมต่อสมาชิก ซึ่งหมายถึง สมาชิกกู้เงินตัวเองที่ฝากไว้กับสหกรณ์) อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (มีค่า ร้อยละ 13.53 เกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 30.93) อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (มีค่าร้อยละ 650.00 เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 27.81) และอัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ (มีค่าร้อยละ 16.91 เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 14.77) ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และอัตรากำไรสุทธิ (มีค่าร้อยละ 67.27 เกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 59.43)

ยกเว้นอัตราการเติบโตของทุนสำรอง (มีค่าร้อยละ 7.19 เกณฑ์มาตรฐาน 12.51) มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จึงกล่าวได้ว่า สหกรณ์สามารถบริหารจัดการธุรกิจให้เกิดกำไรที่ดี มีการระดมเงินออม ปล่อยหนี้สินมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับเงินออม มีการควบคุมค่าใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ และถือว่ายังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากมีการเติบโตของทุนสะสมอื่น และมีอัตราการเติบโตของกำไรสุทธิค่อนข้างสูง

สภาพคล่อง (Liquidity)

สหกรณ์ มีการรักษาสภาพคล่องได้ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้ สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ตามงวดของการชำระ พิจารณาจากอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่มีค่า 1.16 เท่า สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่มีค่า 0.56 เท่า

จากการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ตามมุมมองของ CAMELS อาจกล่าวได้ว่าฐานะการเงินโดยรวมของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและดีมาก มีการใช้ทรัพย์สินอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า มีความสามารถในการหารายได้อยู่ในระดับดี สามารถให้ผลตอบแทนกลับคืนสู่สมาชิกได้เป็นอย่างดี สามารถจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อมาเสริมสภาพคล่องอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านการตลาด (อัตราดอกเบี้ย) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินต่ำ มีความมั่นคง สามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้แก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จาก

1. ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อต่ำ เนื่องจากสหกรณ์มีสินทรัพย์ (ลูกหนี้) ที่มีคุณภาพ พิจารณาได้จากการที่ผู้สอบบัญชีเสนอให้ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีให้ความเห็นชอบในการตัดหนี้สูญสุทธิ ในปี 2550 มีอัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่ำมาก รวมทั้งมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อร้อยละ 6.62 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง พบว่า สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง เนื่องจากมีสินทรัพย์เพียงพอที่จะชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดชำระ หรือการเรียกชำระหนี้จากเจ้าหนี้ ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่สมาชิกผู้ฝากเงินกับสหกรณ์ และเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินแก่สหกรณ์ โดยพิจารณาได้จาก อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.56 เท่า อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.33 เท่า อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.34 เท่า อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.86 เท่า

3. ความเสี่ยงด้านการตลาด (อัตราดอกเบี้ย) พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพราะทางได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์มากกว่าหนี้สินของสหกรณ์ ภาระจ่ายดอกเบี้ยจึงมีอัตราส่วนค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวมของสหกรณ์พิจารณาได้จาก อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 6.13% อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 1.37 ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย มีค่าเท่ากับ 4.76 อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ มีค่าเท่ากับ 87.47% ของกำไรสุทธิ

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการต่ำ เนื่องจากพนักงานมีความสามารถในการควบคุมดูแลสินทรัพย์ของสหกรณ์ พิจารณาได้จากอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน มีค่าเท่ากับ 173.94 ล้านบาทต่อคน และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนของพนักงาน มีค่าเท่ากับ 0.58 ล้านบาทต่อปี

ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์

1. ควรพิจารณาให้สินเชื่อระยะสั้น และ ระยะยาว เป็นไปตามสัดส่วนของเงินทุนระยะสั้น และ เงินทุนระยะยาว ที่สหกรณ์ระดมมาได้ โดยให้มีสัดส่วน 1:2

2. แนวโน้มของเงินทุนระยะยาว : เงินทุนระยะสั้น มีแนวโน้มลดลง แต่แนวโน้มการใช้ไปของการลงทุนในระยะสั้น : ระยะยาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สหกรณ์จะต้องหามาตรการในการรักษาสภาพคล่องและลดความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่องของสหกรณ์

3. คำนึงถึงต้นทุนเงินทุนทั้งจากแหล่งภายใน และแหล่งภายนอก เพื่อกำหนดอัตราเงินปันผลที่เหมาะสม

4. คำนึงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องในระยะยาวให้มากขึ้น โดยนำอัตราเงินปันผลมาเป็นต้นทุนเงินทุนร่วมด้วย

การจัดการธุรกิจสินเชื่อ

1. ขยายปริมาณธุรกิจสินเชื่อให้เป็นไปตามสัดส่วนของประเภทเงินทุน

2. คำนวณต้นทุนเงินทุนทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสะท้อนภาพต้นทุนที่แท้จริงของสหกรณ์ เพื่อวางแนวทางในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยนำอัตราเงินปันผลซึ่งเป็นค่าเสียโอกาสในการลงทุนของสหกรณ์มาเป็นฐานในการคำนวณ

3. การให้สินเชื่อระยะยาวจะต้องมีการวางแผนจัดการที่มีประสิทธิภาพ และต้องชะลอการให้สินเชื่อระยะยาวในอัตราเดียวกับการลดลงของเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์

4. สหกรณ์ควรให้ความสำคัญและเข้มงวดต่อการวางมาตรการในการให้สินเชื่อรวมทั้งมีการติดตามสินเชื่อของสหกรณ์อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของมาตรการทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศและของโลก

ส่วนที่ 5 ระบบเตือนภัยเพื่อเฝ้าระวังทางการเงิน

จากการวิเคราะห์โดยใช้ CFSAW พบว่า

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) และลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินสีเขียว หมายความว่า สหกรณ์มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินปกติ หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และสหกรณ์มีความสามารถในการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ภายในกำหนดเวลา แสดงถึงคุณภาพสินทรัพย์ และสภาพคล่องทางการเงิน

2. ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินสีเหลือง หมายความว่า สหกรณ์ต้องมีการเฝ้าระวังมากขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ยังมีทุนสำรองที่ไม่มั่นคงยังไม่สามารถเป็นเกราะป้องกันหรือรองรับผลกระทบที่เกิดจากภาวะธุรกิจและการเงินที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ได้เพียงพอ

และจากการพิจารณาความรุนแรงหรือความลึกในแต่ละด้านพบว่าคุณภาพของสินทรัพย์ การทำกำไร และสภาพคล่อง มีการเฝ้าระวังในระดับวิเคราะห์และติดตามทั่วไป ฉะนั้นสหกรณ์จะต้องรักษาสถานการณ์นี้ไว้และให้มีการพัฒนาให้ดีขึ้น แต่ในด้านความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง พบว่ามีการเฝ้าระวังในระดับวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งแสดงว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางด้านเงินทุน หรือมีปัญหาในเรื่องของทุนสำรอง ฉะนั้นสหกรณ์จะต้องระมัดระวัง มากขึ้น

ซึ่งโดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินโดยภาพรวมในระดับปกติ แต่จะต้องระมัดระวังในด้านเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินทุนสำรองมิฉะนั้นสหกรณ์อาจเกิดความเสี่ยงในเรื่องของความเพียงพอของเงินทุนได้

ส่วนที่ 6 แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

1. แนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน

1.1 นโยบายทุนเรือนหุ้น

1.1.1 สนับสนุน หรือดำเนินนโยบายการเพิ่มหุ้นของสมาชิก

1.1.2 เปิดรับสมาชิกสมทบ เพื่อขยายฐานสมาชิก และทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้น

1.1.3 กำหนดอัตราเงินปันผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสหกรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเงินฝากทุกประเภท

1.2 นโยบายด้านเงินฝาก

1.2.1 สหกรณ์ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในแต่ละประเภทในสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ กับดอกเบี้ยในตลาดเพียงเล็กน้อย

1.2.2 สหกรณ์ควรนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ประเภทอื่นให้มากขึ้นเพื่อกระจายความเสี่ยง

2. นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

2.1 เงินทุนที่สหกรณ์นำมาใช้ในธุรกิจสินเชื่อ มาจากเงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น เป็นหลัก ฉะนั้น ในการกำหนดสัดส่วนของการให้กู้ ควรจะสอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุน

2.2 สหกรณ์ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ใกล้เคียงกับดอกเบี้ยในตลาด และควรจะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของสถาบันการเงินเพียงเล็กน้อย

2.3 สหกรณ์ก็ควรมีมาตรการที่รัดกุมในการปล่อยสินเชื่อ ติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินสถานการณ์หนี้สินเป็นประจำ

อภิปรายผล

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น เงินฝาก และเงินกู้ยืมจากภายนอก โดยแหล่งเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่เงินกู้ยืมจากภายนอกมีแนวโน้มลดลง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ ส่วนทางใช้ไปของเงินทุนส่วนใหญ่อยู่ในรายการลูกหนี้เงินกู้ เงินลงทุน เงินสดและเงินฝากธนาคาร และจากผลการดำเนินงานโดยภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สมาชิกให้ความศรัทธาและไว้วางใจมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยง และความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์ พบว่าสหกรณ์มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจสินเชื่อ เนื่องจากอัตราส่วนการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ส่วนใหญ่ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งอัตราหนี้สินต่อทุนสหกรณ์ อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ อัตราการเติบโตของหนี้สิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเงินทุนของสหกรณ์ที่มีสามารถรองรับหนี้สินได้ทั้งหมด ไม่มีความเสี่ยงทางการเงิน นอกจากนี้การเติบโตของทุนยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่สหกรณ์ต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ไปให้ประโยชน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลให้การเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิไม่เป็นสัดส่วนเดียวกับการเพิ่มขึ้นของปริมาณธุรกิจสินเชื่อ ส่งผลให้ทุนสำรองมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากทุนสำรองได้มาจากการจัดสรรจากกำไรสุทธิ และจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ จะเห็นว่าสหกรณ์มีสินเชื่อคุณภาพที่ดี กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อหรือมีความเสี่ยงน้อยมาก เนื่องจากอัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อมีค่าต่ำมาก พร้อมทั้งอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวมสูงกว่าอัตราการ

ขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับรณชิต ชุมทอง (2538) ที่ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัดประจำปี 2535 – 2537 พบว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี สมาชิกให้ความศรัทธาและไว้วางใจมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งทิพย์ กมลพรพันธ์ (2540) ที่ได้ศึกษาการบริหารโครงสร้างเงินทุนเมื่อกิจการมีการเพิ่มทุน ในช่วงระยะเวลาปี 2537 – 2539 พบว่ากิจการที่มีการบริหารเงินทุนในลักษณะที่จะให้มีระดับหนี้สินใกล้เคียงกับอุตสาหกรรม การเพิ่มทุนของกิจการจะไม่กระทบต่อระดับภาระผูกพันของหนี้สิน และเมื่อกิจการต้องการเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกก็ส่งผลให้กิจการก่อหนี้มากขึ้นเป็นผลให้ระดับภาระผูกพันโดยเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของถนอมจิตต์ ท้าวแดนคำ (2544) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการระดมเงินทุนภายในและประสิทธิภาพการบริหารเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด ผลการวิจัยพบว่า สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด จัดหาเงินทุนของสหกรณ์จากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เงินลงทุนในการปล่อยสินเชื่อให้แก่สมาชิกมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของปรากรม ปฐมบูรณ์ (2546) ที่ศึกษาความสามารถในการขยายสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจเอกชนจากปริมาณสภาพคล่องส่วนเกิน และความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย ผลการศึกษาในเรื่องของความเพียงพอของเงินกองทุนพบว่า กองทุนมีความแข็งแกร่งซึ่งหมายความว่ามีทุนเพียงพอในการดำเนินงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิตติภูมิ ทองเจริญ (2546) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รามอินทรา จำกัด พบว่า สหกรณ์มีความมั่นคงในการบริหารงาน ดำรงความมีเสถียรภาพในระดับที่น่าพอใจทั้งในด้านสภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน และอัตรากำไร แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลงก็ตาม อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรืองอุไร เศษสูงเนิน (2549) ที่ศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์

แต่ผลการศึกษามีความขัดแย้งกับนวลลออ เตกาญจนวานิช (2531) ที่ศึกษาการวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูโรงเรียนรัฐบาล พบว่า ทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนภายในที่สำคัญของสหกรณ์ มีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของพวงผกา วรรธนะปกรณ์ (2536) ที่ศึกษาการวิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนจากภายนอกเพิ่มขึ้นทุนปีซึ่งหมายความว่า เงินกู้ยืมจากภายนอกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของสาโรช อังสุมาลิน และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา: สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด ผล

การศึกษาพบว่า การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์มุ่งเน้นไปที่การปรับ GAP เพื่อเพิ่มรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ โดยมิได้นำความเสี่ยงจากการลงทุนและสภาพคล่องทางการเงินมาร่วมพิจารณาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. สนับสนุน หรือดำเนินนโยบายการเพิ่มหุ้นของสมาชิก ขยายฐานสมาชิก และกำหนดอัตราเงินปันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสหกรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเงินฝากทุกประเภท เพื่อรักษาสภาพคล่องกับสหกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในแต่ละประเภทในสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ กับดอกเบี้ยในตลาดเพียงเล็กน้อย รวมทั้งควรลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์ เพื่อกระจายความเสี่ยง

3. ควรเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของ ประเภทของเงินฝาก เพื่อรณรงค์ให้สมาชิกมีนิสัยการออมเพิ่มขึ้น และสหกรณ์ สามารถนำไปบริหารจัดการได้ง่าย เช่น

3.1 เงินฝากพอเพียง วัตถุประสงค์ คือ สนับสนุนให้สมาชิกจัดสรรเงินที่ได้ไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น เช่นมีน้อยฝากน้อย มีมากฝากมาก เป็นรายวัน หรือเป็นรายอาทิตย์ เป็นต้น โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเพื่อเป็นแรงจูงใจในการฝาก

3.2 เงินฝากมิตรแท้เกษียณอายุ วัตถุประสงค์ คือสนับสนุนให้สมาชิกฝากเงินไว้ใช้ หลังจากเกษียณอายุงาน โดยหักจากเงินเดือน มีกำหนด หรือระยะเวลาที่นาน เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกถอนเงิน นำไปใช้จ่ายอย่างอื่นได้ง่าย เป็นต้น โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง และมีดอกเบี้ยจ่ายเป็นรายเดือน

4. สหกรณ์จะต้องคำนึงถึงอัตราเงินปันผล (ทั้งปันผลตามหุ้น และตามส่วนธุรกิจ) โดยการนำเอาอัตราการปันผลในปีที่ผ่านมาเป็นฐานการพิจารณาร่วมกับต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ เพื่อกำหนดนโยบายการลงทุนทั้งนี้ เนื่องจากเงินทุนส่วนใหญ่ของสหกรณ์มาจากทุนของสหกรณ์ แต่ยังไม่ได้นำอัตราเงินปันผลมาคำนวณในต้นทุนดอกเบี้ยจ่าย แม้ว่าหลักการทางบัญชีจะใช้หลักการของค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินจริงในงวดบัญชีนั้น ๆ ก็ตาม

5. การกำหนดสัดส่วนของการให้กู้ ให้สอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุน ในสัดส่วน เงินกู้ระยะสั้น : เงินกู้ระยะยาว เท่ากับ 1 : 2 รวมทั้งควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ใกล้เคียงกับดอกเบี้ยในตลาด และควรจะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของสถาบันการเงินเพียงเล็กน้อย

6. มีมาตรการที่รัดกุมในการปล่อยสินเชื่อ ติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินสถานการณ์หนี้สินเป็นประจำ เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ นอกจากนี้ การให้สินเชื่อระยะยาวต้องวางแผนจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยชะลอการให้สินเชื่อระยะยาวในอัตราเดียวกับการลดลงของเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์

7. การขยายปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ จะต้องคำนึงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ว่าเป็นเงินทุนระยะยาวหรือระยะสั้น สัดส่วนของเงินทุนทั้ง 2 ประเภท มีจำนวนเท่าใด การให้สินเชื่อของสหกรณ์ในเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาวควรมีสัดส่วนที่เหมาะสม

8. สหกรณ์จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ แม้ว่าความเสี่ยงของเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์มีค่อนข้างต่ำ (เพราะส่วนใหญ่จะมีที่มาจากทุนเรือนหุ้น) แต่ต้นทุนเงินทุนสูง ประกอบกับอัตราการเพิ่มของเงินทุนระยะยาวมีการชะลอต่ำ แต่มีการเพิ่มขึ้นของเงินทุนระยะสั้นจากการรับฝากเงินและการกู้ยืม ดังนั้น การให้สินเชื่อระยะยาวจะต้องมีการวางแผนจัดการที่มีประสิทธิภาพ และควรปรับงวดการชำระนี้ ของสินเชื่อระยะยาว ให้เหมาะสมกับระยะเวลา

9. จากการวิเคราะห์แล้วสหกรณ์ มีเงินที่ล้น ควรนำไปบริหารจัดการให้ก่อให้เกิดรายได้ กับสหกรณ์ โดยแบ่งออกเป็นการ ลงทุนระยะยาว และระยะสั้น ดังนี้

9.1 ลงทุนระยะยาว ควรนำไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารที่มีผลตอบแทนสูง และมั่นคง

9.2 ลงทุนระยะสั้น ควรนำไปซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย . และควรนำไปฝากสหกรณ์ด้วยกัน เป็นการเอื้ออาทรต่อสหกรณ์ ตามหลักสหกรณ์คือช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และควรมีการเพิ่มวงเงินกู้ให้กับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกหลีกเลี่ยงการกู้เงินนอกระบบ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

10. สหกรณ์ต้องคำนึงถึง ความเสี่ยงทางด้านดอกเบี้ย ทั้งด้านดอกเบี้ยของเงินกู้ยืมและดอกเบี้ยเงินรับฝากที่มีแนวโน้มผันผวนและเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจภายนอก ซึ่งสหกรณ์ไม่สามารถควบคุมได้ ย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่อาจทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลง กำไรที่ลดลงอาจจะทำให้การจ่ายคืนเงินปันผลที่เคยสูงถึงร้อยละ 6.0 – 6.25 อาจลดลงตามกำไรที่ลดลง ประกอบกับการจ่ายคืนเงินปันผลที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิกที่ฝากเงินประเภทต่าง ๆ อาจมีแนวโน้มลดลง ย่อมส่งผลให้การเพิ่มหุ้นของสหกรณ์ลด (หากสหกรณ์จ่ายเงินปันผลให้สมาชิกลดลง) ผลกระทบแบบลูกโซ่ดังกล่าว จะส่งผลต่อธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ และสภาพคล่องของสหกรณ์ทำให้เกิดความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

11. ถึงแม้ว่าความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อของสหกรณ์ค่อนข้างต่ำ แต่สหกรณ์ควรให้ความสำคัญและเข้มงวดต่อการวางมาตรการในการให้สินเชื่อ รวมทั้งมีการติดตามสินเชื่อของสหกรณ์อย่างเข้มงวด

12. สหกรณ์ ควรมีการจัดสรรเงินทุนสำรอง ให้มากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ถึงแม้เราจะมีทุนเพียงพอก็ตาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินเชื่อของสหกรณ์กับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีขนาดธุรกิจเดียวกัน เพื่อหาแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การแข่งขันของสหกรณ์

2. ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการบริหารจัดการของสหกรณ์ทั้งในด้านการจัดการ และด้านการดำเนินธุรกิจ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกได้

บรรณานุกรม

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2548. **การประยุกต์ใช้ CAMALS ANALYSIS วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร.** กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

_____. 2550. **ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน.** กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

_____. 2551. **ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย ปี 2550.** กรุงเทพฯ: เย็นอากาศ สตูดิโอ จำกัด.

กิตติภูมิ ทองเจริญ. 2546. **การวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ : กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รามอินทรา จำกัด.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จุฑาทิพย์ ภัทรวาท. 2543. **การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์.** กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

เต็มใจ สุวรรณทัต. 2536. **การประเมินค่าสหกรณ์จากงบการเงินและบัญชี เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง เทคนิคการควบคุมภายในสหกรณ์ออมทรัพย์.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยจำกัด.

ถนอมจิตต์ ท้าวแดนคำ. 2544. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการระดมทุนภายในและประสิทธิภาพการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด.** เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ทัศนีย์ สราวัฒนากร. 2543. **การศึกษาอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นวลละออ เตกาญจนวานิช. 2531. **การวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูโรงเรียนรัฐบาล.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประยงค์ สายประเสริฐ. 2546. **Management of Small Farmers Cooperatives เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหารงานสหกรณ์.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ปรากรม ปฐมบูรณ์. 2546. **ความสามารถในการขยายสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจเอกชนจากปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินและความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงผกา วรรธณะปกรณ์. 2536. **วิเคราะห์การบริหารการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา. จำกัด.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พันทิพา โลจายะ. 2543. **การปรับโครงสร้างทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน กรณีศึกษา: ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน).** กรุงเทพฯ: การค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพศาล เตี๋ยวงษ์สุวรรณ์. 2544. **ประมวลบทความเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 15: ความเสี่ยงกับการบริหารเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย.

รณชิต ชุมทอง. 2538. **ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด ปี 2535 – 2537.** เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รุ่งทิพย์ กมลพรพันธ์. 2540. **โครงสร้างเงินทุนเมื่อกิจการมีการเพิ่มทุน.** กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองอุไร เศษสูงเนิน. 2549. **ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์.** กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลัลลนา คลังทรัพย์. 2544. **การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน.** กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด. 2548. **รายงานกิจการประจำปี 2548.** กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. 2549. **รายงานกิจการประจำปี 2549.** กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. 2550. **รายงานกิจการประจำปี 2550.** กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด.

สาโรช อังสุมาลิน และ สมสกุล ป้องมงกฎ. 2549. "รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา: สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย". น.612 – 619. <u>ใน</u> **การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 44: สาขาอุตสาหกรรมเกษตร สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ.** วันที่ 30 มกราคม – 2 กุมภาพันธ์ 2549. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวรรณา เจียรนัยกูร. 2530. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีเพื่อการบริหารการเงิน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หทัยชนก ศิริพิพัฒนกุล. 2545. **ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อเงินทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์.** กรุงเทพ ฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Hempel, George H., Simonson, Donald G. and Coleman, Alan B. 1994. **Bank Management.** New York: John Wiley and Sons.

Koch, Timothy W. 1995. **Bank Management**. 3rd ed. USA: The Dryden Rress.

Morgan, J. P. and Andersen, A. 1997. **Corporate Risk Management**. London: Risk Publications. อ้างถึงใน ลัลลนา คลังทรัพย์. 2544. **การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน.** กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์ และข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญ ของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2550

ตารางผนวก 1 เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์

ตัวแปรในการวิเคราะห์ขนาดสหกรณ์						คะแนนรวม 3 ตัวแปร ชี้วัดขนาดสหกรณ์	
ทุนดำเนินงาน		รายได้ธุรกิจหลัก		สมาชิก			
ช่วงข้อมูล (หน่วย : บาท)	คะแนน (1)	ช่วงข้อมูล (หน่วย : บาท)	คะแนน (2)	ช่วงข้อมูล (หน่วย : คน)	คะแนน (3)	ช่วงคะแนนรวม (1)+(2)+(3)	ขนาดสหกรณ์
0	0	0	0	0	0		
> 0-6,000	1	> 0-5,000	1	1 - 28	1		
> 6,000 - 30,000	2	> 50,000 – 23,000	2	29 – 55	2	1 - 6	เล็ก
> 30,000 – 145,000	3	> 23,000 – 107,000	3	56 – 108	3	7 - 12	กลาง
> 145,000 – 706,000	4	> 107,000 - 500,000	4	109 – 213	4	13 - 18	ใหญ่
> 706,000 – 3,440,000	5	> 500,000 – 2,324,000	5	214 – 420	5	19 - 24	ใหญ่มาก
> 3,440,000 – 16,770,000	6	> 2,324,000 – 10,807,000	6	421 - 828	6		
> 16,770,0000 – 81,760,000	7	> 10,807,000 – 50,262,000	7	829 – 1,633	7		
> 81,760,000	8	> 50,262,000	8	> 1,633	8		

หมายเหตุ การใช้เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์

- ผู้ใช้พิจารณาว่าสหกรณ์ที่ต้องการวัดขนาดนั้นมีช่วงทุนดำเนินงาน รายได้ธุรกิจหลัก และจำนวนสมาชิก อยู่ในช่วงใด แล้วทำการให้ระดับคะแนนในแต่ละรายการ
- หาคะแนนรวมของทั้ง 3 รายการ แล้วพิจารณาว่าคะแนนรวมตกอยู่ในช่วงของสหกรณ์ขนาดใด ก็จะทราบขนาดของสหกรณ์นั้น

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2550)

ตารางผนวก 2 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2550

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม	กลุ่ม 25%ล่าง (ควอไทล์ที่ 1)	กลุ่ม 25%บน (ควอไทล์ที่ 4)
มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)								
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	เท่า	0.04	0.07	0.28	0.77	0.77	0.16	0.81
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์	เท่า	0.00	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
3. อัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์	%	NA	67.07	17.30	15.33	15.37	15.12	15.39
4. อัตราการเติบโตของหนี้	%	NA	35.67	16.64	4.12	4.18	(10.46)	4.32
5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	%	2.43	4.49	6.29	7.16	7.15	5.09	7.17
มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)								
1. อัตราการค้างชำระของลูกหนี้	%	0.00	2.48	0.80	0.21	0.22	1.67	0.21
2. อัตราหมุนของสินทรัพย์	รอบ	0.01	0.05	0.07	0.06	0.06	0.07	0.06
3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	%	2.34	4.20	4.91	3.95	3.96	4.30	3.87
4. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	%	NA	64.71	17.15	10.15	10.23	10.74	10.15
มิติที่ 3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Ability)								
1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ	%	NA	44.23	6.34	8.90	8.88	(0.33)	9.24
มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)								
1. กำไร (ขาดทุน) ต่อสมาชิก	บาท	132.84	527.09	2,926.54	12,619.41	12,029.17	1,255.66	14,027.68
2. เงินออมต่อสมาชิก	บาท	10,807.69	13,701.57	49,663.55	249,674.65	237,568.21	24,983.16	281,475.68

ตารางผนวก 2 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม	กลุ่ม 25%ล่าง (ควอไทล์ที่ 1)	กลุ่ม 25%บน (ควอไทล์ที่ 4)
3. หนี้สินต่อสมาชิก	บาท	4,384.62	10,065.00	54,041.17	287,170.09	273,047.95	23,357.84	326,662.86
4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	%	32.87	44.17	28.11	30.93	30.90	39.00	31.55
5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง	%	-	8.38	18.79	12.51	12.57	24.23	8.38
6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น	%	-	75.26	11.60	27.81	27.61	34.69	28.77
7. อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ	%	NA	95.90	16.01	14.77	14.80	4.64	15.08
8. อัตรากำไร (ขาดทุน) สุทธิ	%	197.89	60.55	67.25	59.43	59.52	60.37	58.44
มิติที่ 5 สภาพคล่อง (L-Liquidity)								
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	เท่า	NA	17.34	2.39	0.56	0.57	5.32	0.53
2. อัตราหมุนของสินค้า	ครั้ง	-	119.84	38.45	0.33	2.06	36.00	11.19
3. อายุเฉลี่ยของสินค้า	วัน	-	3.05	9.49	NA	177.08	10.14	32.62
4. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด	%	100.00	97.52	99.20	99.79	99.78	98.33	99.79

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขที่แสดงถึงความถดถอย อัตราที่มาจากผลขาดทุน, NA (Not Available) หมายถึง คำนวณไม่ได้ และ 0.00 หมายถึง มีค่าน้อยไม่สามารถแสดงด้วยทศนิยมสองตำแหน่ง

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

ภาคผนวก ข

งบดุล และงบกำไรขาดทุน

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550, 2549 และ 2548

(หน่วย: ล้านบาท)

	2550	2549	2548
สินทรัพย์	**11,479.80**	**10,078.50**	**9,164.10**
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	296.70	657.50	445.30
เงินลงทุน	1,150.20	50.20	100.20
ลูกหนี้ระยะสั้น	3,101.40	3,007.70	2,696.40
ลูกหนี้ระยะยาว	6,760.80	6,242.50	5,807.10
ดอกเบี้ยค้างรับ	1.40	1.10	0.80
สินทรัพย์อื่นๆ	169.30	119.50	114.30
ลูกหนี้อื่น – สุทธิ	152.54	102.27	99.89
สินทรัพย์อื่น	16.76	17.23	14.41
หนี้สิน	**3,956.10**	**3,068.10**	**3,041.90**
เงินรับฝาก	3,765.50	2,737.60	2,637.00
เงินกู้ยืม	136.80	281.10	361.60
หนี้สินอื่นๆ	53.80	49.40	43.30
ทุนของสหกรณ์	**7,523.70**	**7,010.40**	**6,122.20**
ทุนเรือนหุ้น	6,444.70	6,041.70	5,236.30
ทุนสำรอง	603.90	563.40	527.00
ทุนสะสม	1.50	0.20	(0.70)
กำไรสุทธิ	473.60	405.10	358.20
รวมหนี้สินและทุน	**11,479.80**	**10,078.50**	**9,164.10**

สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด

งบกำไรขาดทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550, 2549 และ 2548

(หน่วย: ล้านบาท)

	2550	2549	2548
รายได้	**704.00**	**609.50**	**517.10**
เงินให้กู้ยืมและเงินฝาก	694.50	606.60	513.00
เงินลงทุน	9.50	2.90	4.10
ค่าใช้จ่าย	**157.30**	**117.40**	**85.30**
เงินรับฝาก	145.10	108.20	74.20
เงินกู้ยืมระยะสั้น	0.30	3.40	4.10
เงินกู้ยืมระยะยาว	11.90	5.80	7.00
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ (1-2)	546.70	492.10	431.80
รายได้ที่มิใช่ดอกเบี้ย	0.20	0.30	0.30
หนี้สงสัยจะสูญ	-0.80	0.50	0.80
กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	547.70	491.80	471.40
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	74.10	86.70	73.10
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่	38.54	42.19	40.08
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์	6.34	6.24	5.92
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก	29.22	38.28	27.10
กำไรสุทธิ	473.60	405.10	358.30

มูลค่าธุรกิจรวม

ให้กู้ระหว่างปี	33,483.59	29,344.70	29,711.51
เงินรับฝากระหว่างปี	1,027.97	1,012.55	1,022.79
เงินปันผลตามหุ้น	381.32	341.38	306.49
เงินปันผลเฉลี่ยคืน	32.93	13.28	7.27

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางปิยะนุช นกน้อย	
เกิดเมื่อ	20 พฤษภาคม 2516	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2527 - 2530	ประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม
	พ.ศ. 2531 - 2532	ประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนาคประสิทธิ์วิทยา จังหวัดนครปฐม
	พ.ศ. 2533 - 2535	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม
	พ.ศ. 2536 - 2537	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (สาขาบัญชี) โรงเรียนพณิชยการราชดำเนิน-ธนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ
	พ.ศ. 2538 - 2540	ปริญญาตรีศิลปศาสตร์บัณฑิต (สาขาการเงินการธนาคาร) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จังหวัดกรุงเทพฯ
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2536 - 2537	พนักงานคอมพิวเตอร์ กรมทางหลวง จังหวัดกรุงเทพฯ
	พ.ศ. 2537 - 2549	เจ้าหน้าที่สมาชิกสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้านครหลวง จำกัด จังหวัดกรุงเทพฯ
	พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว